

Dobrobit u ranom i predškolskom odgojno - obrazovnom kontekstu: sustavan pregled literature

---

Tomišić, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:041149>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Marta Tomišić

**Dobrobit u ranom i predškolskom odgojno – obrazovnom kontekstu:
sustavan pregled literature**

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, veljača 2022.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Sveučilišni diplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Dobrobit u ranom i predškolskom odgojno – obrazovnom kontekstu:
sustavan pregled literature

DIPLOMSKI RAD

Kolegij: Pozitivna psihologija

Mentor: prof. dr. sc. Sanja Tatalović Vorkapić

Student: Marta Tomišić

Matični broj: 0303062070

U Rijeci,

VELJAČA, 2022.

ZAHVALE

Zahvaljujem se mentorici prof. dr. sc. Sanji Tatalović Vorkapić na stručnoj pomoći, savjetima, podršci, te iznimnoj susretljivosti pri izradi ovog diplomskog rada.

Hvala svim kolegicama i kolegama iz dječjeg vrtića Opatija na svakodnevnoj podršci, savjetima i razumijevanju.

Hvala mojoj mami, tati i sestri koji me prate na mom životnom putu i vjeruju u mene, te posebno hvala noni na njenoj bezuvjetnoj ljubavi.

Hvala mojem dragom Danielu na strpljenju, razumijevanju, podršci i ljubavi, uz kojeg je prepreke i izazove lako savladati. Veliko hvala i njegovoj obitelji koja je imala značajan utjecaj na moj put.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila djelomično samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju. S obzirom na to da rad nisam izradila u potpunosti samostalno, za bilo koju vrstu diseminacije rezultata iz ovog istraživanja moram prethodno imati suglasnost mentora“.

Vlastoručni potpis:

A handwritten signature in blue ink, reading "Tomišić Marta", written over a horizontal line.

Marta Tomišić

SAŽETAK

Područje pozitivne psihologije pokazalo je značajan napredak u znanstvenim provjerama različitih koncepata, posebice onih vezanih uz različite aspekte dobrobiti svih sudionika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Cilj ovog rada je ispitati sustavnim pregledom literature iz određenih baza istraživačke teme u posljednjih 10 godina koje ispituju dobrobit u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Metodom sustavnog pregleda literature analizirano je 99 radova u razdoblju od 2011. do 2021. godine u bazama Hrčak i repozitorij UFRI. Rezultati 31 rada iz baze repozitorija UFRI i 68 radova iz baze Hrčak pokazuju da se najčešće spominju ključne riječi povezane s zadovoljstvom, dobrobiti i optimizmom. Značajno je više empirijskih radova u odnosu na teorijske radove, od kojih je 77 kvantitativnih istraživanja, 6 kvalitativnih istraživanja i 2 istraživanja mix metode. Sudionici u istraživanjima najčešće su bili odgajatelji, zatim djeca i učitelji, a istraživanja su se većinski provodila u Primorsko – goranskoj županiji te Zagrebačkoj županiji i Gradu Zagreb. Upitnici i skale najčešće su korišteni kao instrumenti istraživanja u analiziranim radovima. Ciljevi istraživanja spomenutih radova najviše su usmjereni na zadovoljstvo i dobrobit u ranom i predškolskom kontekstu, dok se ostali aspekti dobrobiti manje ispituju. Nalazi istraživanja pokazuju pozitivnu povezanost zadovoljstva životom s zadovoljstvom na poslu, nadom, optimizmom, otvorenosti, savjesnosti, opraštanjem, a negativnu povezanost sa socio – demografskim obilježjima, dobi, radnim stažom i neuroticizmom, dok je dobrobit djece pozitivno povezana s radožnalosti, darovitošću, adekvatnim tijekom adaptacije i dobi djece. Optimizam je negativno povezan kod roditelja djece s različitim oboljenjima, a pozitivno je povezan sa zadovoljstvom, pozitivnim odnosima, radnim statusom i razinom obrazovanja. Implikacije analizirane u radovima nude primjere, ideje i metode implementacije pozitivne psihologije u kontekst ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Analizirani radovi doprinose shvaćanju važnosti dobrobiti svih sudionika u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, te nude implikacije uvođenja pozitivne psihologije u praksu vrtića.

Ključne riječi: pozitivna psihologija, dobrobit, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, djeca, sustavni pregled literature

SUMMARY

The field of positive psychology has shown great progress in scientific assessment of different concepts, especially those connected with different aspects of well-being of all those involved in an early and preschool education and development. The aim of this thesis is to systematically test by reviewing literature from specific bases of investigations that occurred in the last ten years which question the well-being in context of early and preschool education and development. By systematically reviewing the literature, 99 papers from 2011 until 2021 were analysed in Hrčak base and UFRI repository. Results of 31 papers from UFRI repository and 68 papers from base Hrčak show that most often mentioned key words relate to satisfaction, well-being and optimism. Significantly more theoretical papers were found, from which are 77 quantitatively studies, 6 qualitatively studies and 2 mixed method studies. Participants in studies were mainly preschool teachers, children and teachers, and research was mainly done in Primorje – Gorski kotar County, then in Zagreb County and in the city of Zagreb. Questionnaires and scales were mostly used measure instruments in analysed studies. Purpose of research in mentioned papers are mostly focused on joy and well-being in an early and preschool educational context, while other aspects of well-being are less examined. Research findings are showing positive correlation of satisfaction with life and pleasure at work, hope, optimism, openness, consciousness, forgiveness and negative with socio-demographic characteristics, age, work probation and neuroticism, while children well-being is positively connected with curiosity, talent, adequate adjustment, flow and children's age. Optimism is negatively connected with parents whose children have some illness, and positively connected with joy, positive relations, work probation and level of education. Implications analyzed in papers provide examples, ideas and methods implicating positive psychology in context of early and preschool education and development. Analyzed papers contribute to the understanding of the importance of well-being of all participants in context of an early and preschool education and development and offer implications of adopting positive psychology in kindergarten practice.

Key words: positive psychology, well-being, early and preschool development and education, children, systematic overview of literature

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POZITIVNA PSIHOLOGIJA	3
2.1. Povijest pozitivne psihologije	4
3. DOBROBIT	6
4. POZITIVNE EMOCIJE.....	7
3.2. Subjektivna (hedonistička) dobrobit	10
3.3. Eudemonistička dobrobit	12
3.4. Pozitivno mišljenje.....	15
3.4.1. Samoefikasnost	15
3.4.2. Optimizam.....	16
3.4.3. Nada	17
3.5. Pozitivne osobine	19
3.5.1. Vrijednost ljudskih snaga.....	19
3.6. Ostala pozitivna iskustva	21
3.6.1. Zanesenost.....	21
3.6.2. Stalna svjesnost.....	21
3.6.3. Ushićenost.....	22
3.7. Pozitivna motivacija.....	23
3.8. Pozitivni odnosi	24
4. POZITIVNA PSIHOLOGIJA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU.....	26
6. PROBLEM I CILJ RADA.....	31
7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	32
7.1. Istraživačka pitanja	32
7.2. Izbor radova i kriteriji uključivanja	33

7.3. Ekstrakcija podataka	35
8. REZULTATI	36
8.1. Broj pretraženih radova, baza podataka, vrsta radova, godina izdanja, autor i nazivi radova.....	36
8.2. Ključne riječi.....	41
8.3. Vrsta rada i dizajn studije	46
8.4. Ciljevi istraživanja	49
8.5. Vrsta uzorka, ustanove, sudionici u istraživanju i mjerni instrumenti.....	54
8.6. Zaključak o rezultatima istraživanja i implikacije	58
9. ZAKLJUČAK.....	71
10. LITERATURA	74

1. UVOD

Veliki broj znanstvenih istraživanja iz područja odgoja i obrazovanja dovelo je do nove paradigme ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te je došlo do promjene u shvaćanju djetinjstva. Za sudionike u odgojno – obrazovnom procesu ova shvaćanja određuju odnos prema djeci i njihovom kontekstu u kojem žive, a to znače promjene u organizaciju odgojno – obrazovnog procesa vrtića. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) sadrži polazišta, vrijednosti i načela kojima se postižu određeni ciljevi. Sav proces odgojno – obrazovnog rada usmjeren je k očuvanju i postizanju dobrobiti djece, stoga su ciljevi u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015); osiguravanje dobrobiti za dijete, osobna emocionalna i tjelesna dobrobit, obrazovna dobrobit, socijalna dobrobit, cjelovit razvoj, odgoj i učenje djeteta te razvoj kompetencija. Navedeni dokument formiran je prema suvremenim znanstvenim istraživanjima na svjetskoj i domaćoj sferi od kojih je područje pozitivne psihologije pokazalo značajan napredak u znanstvenim provjerama različitih koncepata ranog i predškolskog područja.

U ovom radu se nastoje prikazati istraživanja iz područja pozitivne psihologije u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, s ciljem boljeg razumijevanja dobrobiti i njenog postizanja u praksi predškolske ustanove. Metodom sustavnog pregleda literature daje se uvid u radove koji obrađuju teme iz ovog područja. Pregledana literatura u ovom radu je važna za daljnja istraživanja, unaprjeđenje i kvalitetu odgojno – obrazovne prakse, te omogućuje odgajateljima, stručnim suradnicima i ostalim sudionicima u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju vrijedan materijal koji može poslužiti za promišljanje o vlastitoj praksi, za potrebe samorefleksije i refleksiju, te implikacije za praksu.

Budući da je osiguravanje dobrobiti glavni cilj u ranom i predškolskom odgojno – obrazovnom kontekstu postavlja, u ovom se radu postavlja pitanje koliko je provedenih istraživanja pozitivne psihologije u području odgoja i obrazovanja, što je istraživano u posljednjih 10 godina, kakvi su rezultati i implikacije navedenih istraživanja, koji su ciljevi, metode i uzorci istraživanja i dr.

Struktura ovog diplomskog rada sastoji se od teorijskog djela i empirijskog dijela u kojem su razrađeni cilj, metoda, rezultati i rasprava te zaključak.

Tokom studiranja uočila sam da je rani i predškolski odgoj i obrazovanje usmjeren k postizanju i očuvanju dobrobiti djece. Vjerujem kako je važno da svaka osoba u radu s djecom osjeća sreću i zadovoljstvo jer tada može pružati djeci iste vrijednosti i osigurati dobrobit. Smatram da osobe koje susrećemo u životu utječu na nas, jednako kao i mi na njih, jer se sve situacije i odnosi s drugima "filtriraju" kroz nas, ostavljaju dobar ili loš trag i različite posljedice. Stoga je važan kontekst u kojem djeca i odrasli žive, a pozitivna psihologija nastoji odgovoriti na važna pitanja s kojima se svakodnevno susrećemo u radu s djecom i odraslima. Neka od pitanja kojima se bavi pozitivna psihologija su prema Rijavec i sur. (2008:12) *"što ljude čini sretnima i zadovoljnim? Postoje li ciljevi koji našem životu mogu dati smisao? Kako živjeti a da to bude dobar život? Kako odgajati djecu koja će kao odrasli ljudi biti kreativni, hrabri, tolerantni i ljubazni?"*

2. POZITIVNA PSIHOLOGIJA

Psihologija je znanstvena disciplina koja pokušava odgovoriti na pitanja o čovjekovom ponašanju, odnosno prema Spenceru (2000) psihologija znanstveno proučava ponašanje i psihičke procese koje nastoji opisati, objasniti, predvidjeti i kontrolirati. Nadalje, autor navodi da predmet interesa psihologije uključuje živčani sustav, osjete i percepciju, učenje i pamćenje, inteligenciju, jezik i govor, mišljenje, rast i razvoj, ličnost, stres i zdravlje, psihološke poremećaje, načine ublažavanja i uklanjanja poremećaja, te socijalno ponašanje ljudi u raznim prilikama. U prvom stoljeću svog postojanja psihologija se uglavnom bavila negativnim stanjima i pojavama, te ih je nastojala razumjeti i ublažiti (Rijavec, 2002). Pozitivna stanja odnosno radost, zadovoljstvo i sreća su vrlo rijetko istraživana jer su psiholozi uglavnom bili usmjereni na ono što ljude čini tužnima, a manje što ih čini sretnima (Seligman, 1998). Autorice Miljković i Rijavec (2004) objašnjavaju da je to potpuno razumljivo s obzirom da su neugodna stanja ta koja život čine nepodnošljivim, no naučiti kako se nositi s takvim stanjima, ne garantira da osjećaj sreće i zadovoljstva. S obzirom na navedeno, psiholozi se sve više okreću pozitivnom pristupu u svojim istraživanjima, odnosno pokušavaju odgovoriti na pitanje što je ljudima potrebno da bi postigli životno zadovoljstvo i sreću (Miljković i Rijavec, 2004). Ljudi često posežu za popularnim *self-help* knjigama koje mogu dati korisne odgovore i savjete, no Miljković i Rijavec (2004) upozoravaju da takve vrste knjiga ne mogu zamijeniti sustavna znanstvena istraživanja kojima se bavi pozitivna psihologija.

2.1. Povijest pozitivne psihologije

Ljudi su se oduvijek pitali kako postići zadovoljstvo, radost, ostvariti ciljeve i osjećati sreću, a o tome govori i Aristotel koji je tvrdio da u svakoj osobi postoji jedinstveni duh koji navodi osobu da se bavi stvarima koje su za nju dobre, te da je sreća posljedica slijeđenja svog duha. Rijavec i sur. (2008) ukazuju na prva istraživanja koja govore o pozitivnim aspektima, kao što su spiritualna ekstaza (James, 1902), nadarenost (Terman, 1939), uspješno roditeljstvo (Watson, 1928) i smisao života (Jung, 1933). Između dva svjetska rata psihologija je bila usmjerena na liječenje mentalnih bolesti, nastojanju da se život ljudi učini sretnijim, te da se identificiraju i potiču talentirani i daroviti pojedinci. No, završetkom drugog svjetskog rata najviše se posvetila liječenju psihičkih bolesti zbog posljedica rata, te su ostale misije psihologije bile zapostavljene. Šezdesetih godina razvila se humanistička psihologija Abrahama Maslowa i Carla Rogersa, koja je bila usmjerena na rast, razvoj i pozitivne potencijale, te se smatra preteča pozitivnoj psihologiji jer ima najviše sličnosti s njom (Rijavec i sur., 2008). Ipak, nije imala utjecaja u psihologiji zbog premalo empirijskih istraživanja. Počeci pozitivne psihologije smatraju se kada je Martin Seligman 1998. godine kao predsjednik Američkog psihološkog društva ukazao na zapostavljanje druge strane psihologijske misije, a to je kako učiniti ljudski život boljim. *"U siječnju 2000. godine Seligman i Csikszentmihalyi uredili su posebno izdanje časopisa American Psychologist posvećenog pozitivnoj psihologiji. U uvodu naglašavaju kako psihologija ne proizvodi dovoljno "znanja o tome što život čini vrijednim življenja"*. (Rijavec i Miljković, 2006:623). To je bio presudan trenutak u kojem započinje rast pozitivne psihologije, te se počinju objavljivati knjige, provoditi istraživanja i održavati razne konferencije. Postavljaju se i prve definicije pozitivne psihologije. Sheldon i King (2001) tvrde da je pozitivna psihologija pokušaj da se psiholozi potaknu da postanu otvoreniji i osjetljiviji na ljudske potencijale, motive i sposobnosti. Također, Sheldon i sur. (2000) smatraju da je pozitivna psihologija znanstveno istraživanje pozitivnog ljudskog funkcioniranja, te da je njen cilj otkriti i promovirati faktore koji omogućuju pojedincima, zajednicama i društvima da se razvijaju i napreduju. Znanstvenici Gable i Haidt (2005) tvrde da se pozitivna psihologija bavi istraživanjem uvjeta i procesa koji pridonose razvoju i optimalnom funkcioniranju ljudi, grupa i institucija. Linley i sur. (2006) također smatraju da je pozitivna psihologija znanstveno istraživanje optimalnog funkcioniranja, a njen cilj na meta psihološkoj razini je ispraviti neravnotežu u psihologijskim istraživanjima i praksi,

usmjeravajući pažnju na pozitivne aspekte ljudskog funkcioniranja i doživljavanja te ih integrirati s dosadašnjim spoznajama o negativnim aspektima, kako bi se razumjeli izvori, procesi i mehanizmi koji vode do poželjnih ishoda. Zajedničko ovim definicijama je istraživanje pozitivnog ljudskog funkcioniranja. Znanstvenici u okviru ovog pokreta usmjereni su na psihološku dobrobit, bave se istraživanjima koja će odgovoriti na pitanja o pozitivnim iskustvima i emocijama, snagama i vrlinama, a subjekt istraživanja je na pojedincu, obitelji ili zajednici. Gable i Haidt (2005) ukazuju da je pozitivna psihologija proizašla kao ravnoteža između proučavanja negativnog u ljudima i proučavanje pozitivnog, no to ne znači da pozitivna psihologija pretpostavlja da je ostatak psihologije isključivo negativan. Mnoga su istraživanja koja govore o tome kako se rješavaju konflikti, koji se osjećaji pojavljuju kada netko učini nešto loše ili se dogodi nesreća, u odnosu na istraživanja koja proučavaju pozitivna stanja i situacije, a o tome govore i statistički podaci o temama istraživanja u području psihologije. Smatra se da je razlog tome što je "loše jače od dobrog", no Rijavec i sur. (2008) tvrde da dobro može pobijediti loše snagom brojnosti. *"Oni koji se bave istraživanjima u području pozitivne psihologije u potpunosti uočavaju postojanje ljudske patnje, sebičnosti, disfunkcionalnih obitelji i neučinkovitih institucija. Ali pozitivna psihologija istražuje drugu stranu medalje: kako se ljudi vesele, pomažu jedni drugima i stvaraju zdrave obitelji institucije – tako da istraživanja obuhvate cjelokupni spektar ljudskih iskustva"* (Rijavec i sur., 2008:22). Istraživanja iz područja pozitivne psihologije dijele se na pozitivna subjektivna iskustva u kojima se proučava blagostanje i zadovoljstvo, nada i optimizam te sreća, zatim pozitivne individualne osobine koje proučavaju ljubav, hrabrost, vještine, osjećaj za estetiku, upornost, opraštanje, originalnost i talent, te pozitivna zajednica u kojoj se proučavaju građanske vrline, odgovornost, odgoj, altruizam, civiliziranost, umjerenost, tolerancija i radna etika (Seligman i Csikszentmihaly, 2000).

Iako korijeni pozitivne psihologije sežu daleko u prošlost, istraživanja takve vrste su se rijetko uzimala u obzir, no danas se javlja sve veći interes za pozitivnu psihologiju te je došlo do njenog naglog razvoja u znanstvenim istraživanjima. Može se zaključiti da pozitivna psihologija zapravo i nije toliko novi pokret, no u zadnjih 20 godina dolazi do njenog "procvata".

3. DOBROBIT

U ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju nastoji se osigurati dobrobit djece, a za njeno postizanje potrebni su pozitivni odnosi i pozitivna zajednica kao što je predškolska ustanova.

"Osiguranje dobrobiti je multidimenzionalan, interaktivni, dinamični i kontekstualni proces kojim se integrira zdravo i uspješno individualno funkcioniranje te pozitivni socijalni odnosi u kvalitetnom okruženju vrtića" (Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:10).

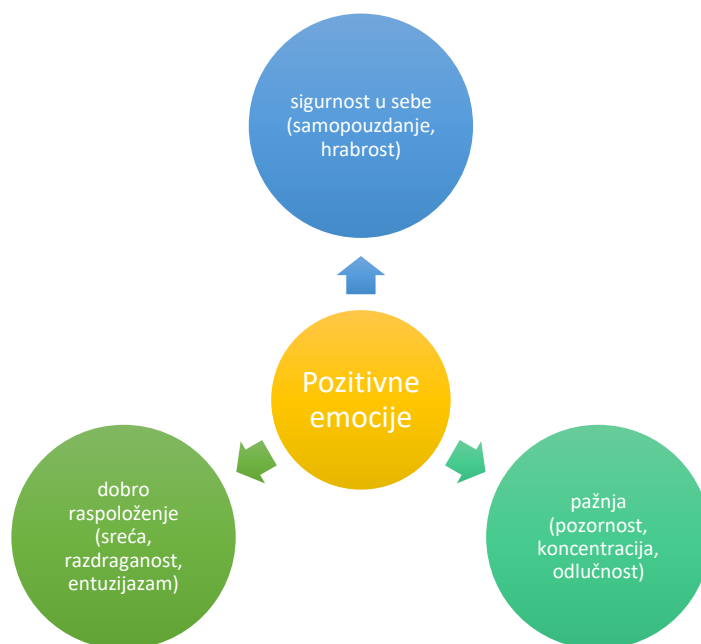
O sreći se svakodnevno govori jer se ljudi oduvijek bave njenom tematikom. Čovjek teži sretnom življenju, međutim sreća i dobrobit nisu dovoljno znanstveno istražene. Zbog uočavanja važnosti i blagodati dobrobiti u ljudskom životu, te nastojanju da se sretno živi, sve je više istraživanja iz ovog područja.

4. POZITIVNE EMOCIJE

Danas se više zna o negativnim emocijama, nego pozitivnim. Razlog tome je što su istraživanja uglavnom bila usmjerena na negativne emocije jer one predstavljaju problem, a problem se nastoji riješiti. Zato negativne emocije imaju razvijene teoretske modele, što nije čest slučaj s pozitivnim emocijama. Kroz povijest, istraživači su nastojali razviti modele temeljnih emocija koje variraju od sedam do deset, no ti modeli najčešće uključuju samo jednu temeljnu pozitivnu emociju kao što su radost, sreća ili užitek (Rijavec i sur., 2008). U odnosu na negativne emocije koje izazivaju određena ponašanja kao obrana od prijetnje ili opasnih situacija, pozitivne emocije je teško evolucijski objasniti. Uloga negativnih emocija je preživljavanje i zaštita, dok uloga pozitivnih emocija nije potpuno jasna. Ono što je pozitivnim emocijama zajedničko je osmijeh. Međutim, on može i ne mora biti iskren, a iskren osmijeh prepoznaje se po aktivaciji mišića oko usta i oko očiju.

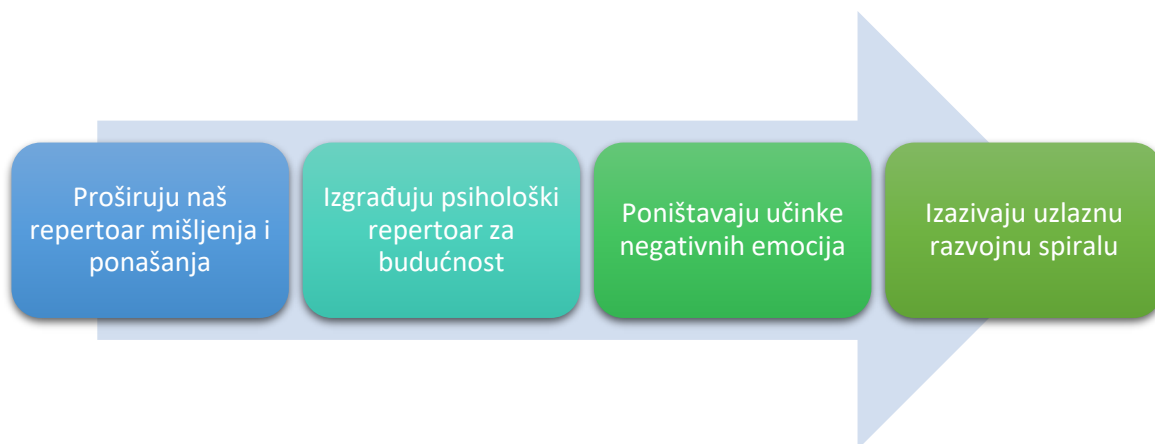
Dosadašnja istraživanja daju različita objašnjenja o pozitivnim emocijama, no uglavnom su to samo nagađanja. Za neke teoretičare pozitivne emocije su znak zdravlja i dobrobiti, a neki tvrde da su one samo protuteža negativnim emocijama kako bi život bio podnošljiviji (Rijavec i sur., 2008). Watson (2002) je dimenzije pozitivnih emocija podijelio na tri aspekta kako je vidljivo na Slici 1.:

Slika 1. Dimenzije pozitivnih emocija (Watson i Naragon 2009:207)

Iako uloga pozitivnih emocija nije dovoljno jasna i istražena, koliko su pozitivne emocije važne govori teorija proširenja i izgradnje Barbare L. Fredrickson (2001). Prema Fredrickson (2001) pozitivne emocije imaju četiri različite funkcije prikazane na Slici 2.:

Slika 2. Teorija proširenja i izgradnje (Fredrickson, 2001:220)

S obzirom da negativne emocije čine fokus na izbjegavanje opasnosti, u takvim trenucima ljudsko ponašanje se ograničava i usmjeruje isključivo na trenutnu opasnost. Kod pozitivnih emocija to nije slučaj, a o tome govori prva njihova funkcija *proširenja repertoara mišljenja i ponašanja*. Pozitivne emocije daju osjećaj sigurnosti, a to znači više kreativnosti i usmjerenosti ne samo na trenutnu situaciju već i budućnost.

Upravo usmjerenost na budućnost čini razliku između pozitivnih i negativnih emocija koje su usmjerene na sadašnjost. Zato pozitivne emocije *izgrađuju psihološki repertoar za budućnost*, te omogućuju usvajanje određenih osobina i ponašanja koja mogu koristiti u budućnosti.

Osim navedenih funkcija, pozitivne emocije imaju i funkciju *poništanja štetnih učinaka negativnih emocija*, što znači da ublažavaju fiziološke reakcije negativnih emocija. One mogu potpuno poništiti štetne učinke i/ili pomoći u bržem oporavku od njih. Dakle, one pomažu u boljem suočavanju sa stresnim situacijama.

Prečesta izloženost negativnim emocijama može dovesti do depresije i sličnih stanja, a izloženost pozitivnim emocijama može dovesti do bolje emocionalne dobrobiti, rasta i razvoja. Stoga negativne emocije izazivaju *silaznu spiralu*, a pozitivne emocije izazivaju *uzlaznu razvojnu spiralu*.

Dosadašnja istraživanja (Watson 2002, Fredrickson 2001, Schwartz i Clore 1996, Lyubomorsky i sur. 2005) potvrđuju da pozitivne emocije poboljšavaju funkcioniranje, kao što su socijalno ponašanje, misaoni procesi, motiviranost za ostvarenje cilja i dr. Nadalje, pozitivne emocije utječu na kognitivnu prilagodljivost, što znači da dobro raspoloženi ljudi češće i lakše poduzimaju zahtjevniju aktivnost, iako se prošli put možda pokazala neuspješnom. Schwartz i Clore (1996) zaključuju da se u takvim trenucima osobe oslanjaju na dobro raspoloženje, a ne na loša sjećanja. Dobro raspoloženje može nadjačati sjećanje na negativno iskustvo, te je lakše suočavanje s potencijalnim neugodama. Rijavec i sur. (2008) zaključuju da raspoloženja omogućuju sustav nadzora koji daje stalne informacije o tome koliko dobro se osoba suočava sa situacijom.

Za postizanje uspjeha potrebna je motivacija i određene ljudske osobine kao što su društvenost, optimizam, energija, altruizam i sl., a kojima su preduvjet pozitivna stanja. O tome govore Lyubomorsky i sur. (2005) u svojim istraživanjima.

Osim navedenog, Watson (2002) smatra da na pozitivna afektivna stanja utječe dovoljno spavanje, težnja prema cilju, vježbanje, stvaranje čvrstih prijateljstva i druženje, te podrška.

3.2. Subjektivna (hedonistička) dobrobit

Svaka osoba ima svoj recept za sreću jer je ona subjektivni osjećaj, njeno poimanje razlikuje se od osobe do osobe. Ljudi su različiti, imaju različite želje, potrebe, vrijednosti i vjerovanja, a to znači da drukčije doživljavaju sreću. Doživljaj sreće ne ovisi samo o osobinama pojedinca već i o trenutnim situacijama u kojima se osoba nalazi i njegovom trenutnom raspoloženju. Neki istraživači smatraju da ne postoji univerzalna definicija sreće, već samo subjektivna. Ovakva vrsta dobrobiti naziva se subjektivna dobrobit, a opisuje se kao sreća ili uroda. Također, naziva se i hedonistička dobrobit, a naziv je dobila po terminu grčke riječi *hedone* što označava zadovoljstvo (Rijavec i sur., 2008).

Znanstvenici različito definiraju dobrobit odraslih. Oishi i sur. (1999) smatraju da je subjektivna dobrobit kognitivno vrednovanje života koji je ispunjen ugodnim emocijama, a bez neugodnih emocija. Prema Dieneru (2000) sreća je sinonim za subjektivnu dobrobit, koju obuhvaćaju pozitivna i negativna afektivna stanja, globalno zadovoljstvo životom i zadovoljstvo pojedinim životnim područjima. Rijavec i sur. (2008) stoga zaključuju da subjektivna dobrobit obuhvaća kognitivnu i emocionalnu komponentu, koje su međusobno povezane. Diener i sur. (2004) smatraju da subjektivnu dobrobit čine ugodne (radost, zadovoljstvo, sreća, ljubav itd.) i neugodne emocije (tuga, srdžba, briga, stres itd.), globalne procjene života (zadovoljstvo životom, ispunjenost, smisao, uspjeh itd.) te zadovoljstvo određenim područjima (brak, posao, zdravlje, slobodno vrijeme), što su i prikazali u svojem hijerarhijskom modelu sreće.

Dakle, razlikuju se dvije komponente subjektivne dobrobiti, a to su kognitivna komponente i afektivna komponente, koje su umjereno povezane.

Kognitivna komponenta subjektivne dobrobiti je procjena zadovoljstva životom. Zadovoljstvo životom generalni je osjećaj dobrobiti, a njegova procjena ovisi o perspektivi pojedinca, što potvrđuje da je zadovoljstvo životom subjektivna komponenta. Perspektivu pojedinca obično čine faktori kao što su očekivanja, vjerovanja, vrijednosti, iskustva i sl. Rijavec i sur. (2008) smatraju da zadovoljstvo životom ne čini zbroj zadovoljstva pojedinih područja života jer sva područja ne moraju biti podjednako važna, ljudi se razlikuju u tome koliko važnost pridaju nekom području. Diener i sur. (2004) iz tog razloga smatraju da je važno ispitati globalnu procjenu, a ne samo zbrojiti procjene zadovoljstva u pojedinim područjima.

Međutim, globalna procjena ovisi i o trenutnom raspoloženju. Provedena istraživanja daju rezultate da na procjenu zadovoljstva životom okolinski uvjeti utječu 16%, a stabilni faktori 74%. Schimmack i sur. (2002) smatraju da je globalna procjena zadovoljstva više povezana s područjima koja su važnija, nego s manje važnim područjima.

Afektivne komponente subjektivne dobrobiti podrazumijevaju emocije i raspoloženja. Ona mogu biti pozitivna i negativna, a afektivna komponenta predstavlja odnos između njih. Kako bi se procijenila dobrobit prema afektivnim komponentama ispituje se učestalost pozitivnih emocija, a manje njihov intenzitet (Diener i Lucas, 2000). Rezultati provedenih istraživanja govore da ljudi većinu vremena doživljavaju umjerena pozitivna afektivna stanja.

Još uvijek je nedovoljno istraženo područje zadovoljstva životom, te zbog toga istraživači ne mogu objasniti uzročno – posljedične veze između općeg zadovoljstva i zadovoljstva u pojedinim područjima. Međutim, postoje teorije kao što su uzlazna i silazna teorija. Uzlazna ili deduktivna teorija temelji se na pretpostavci da je zbroj zadovoljstva s različitim područjima mjera zadovoljstva životom. Dakle, veći broj zadovoljstva u određenim područjima predstavlja veće zadovoljstvo životom. Silazna teorija ili induktivna teorija temelji se na interpretaciji pojedinca, pa će tako zadovoljstvo određenim područjima ovisiti o subjektivnoj dobrobiti pojedinca, odnosno o tome koliko je osoba sretna. Provedena istraživanja idu u korist ovoj teoriji jer rezultati sugeriraju da je globalno zadovoljstvo životom uzrok, a zadovoljstvo područjima posljedica (Rijavec i sur., 2008). Rijavec i sur. (2008) zaključuju da ako je točna uzlazna teorija, dobrobit se može povećati tako da se usmjeri na okolinu i životne situacije (npr. bolji posao i veće prihode). Ako je točna silazna teorija, napori za povećanje sreće moraju se usmjeriti na promjenu percepcije, uvjerenja ili crta ličnosti.

3.3. Eudemonistička dobrobit

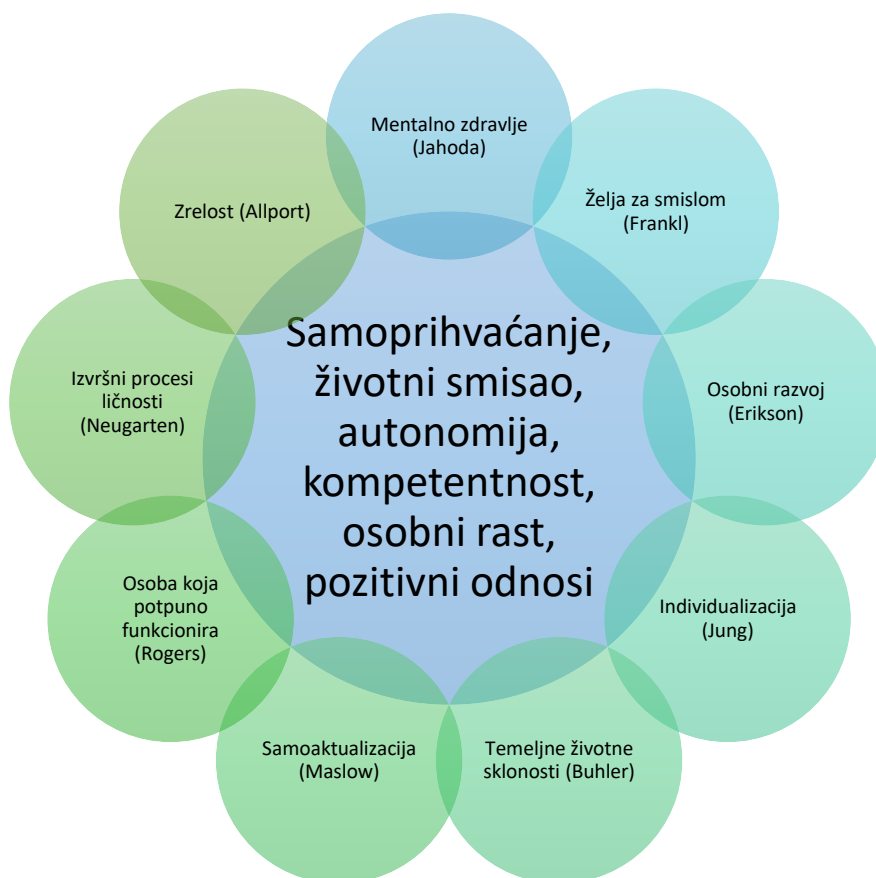
Znanstvenici smatraju da se dobrobit ne može gledati samo kroz zadovoljstvo životom koje se sastoji od užitka, već se u obzir mora uzeti i osobni rast i razvoj. O tome govori eudemonistička dobrobit. Ona dolazi od grčke riječi *eudemonija* koja se sastoji od riječi *eu* što znači dobar ili dobrobit, te riječi *daimon* koja znači duša, sudbina ili sreća (Rijavec i sur., 2008). O *eudemoniji* je govorio i Aristotel kao o ostvarenju nečijih pravih potencijala. Smatrao je da se čovjek rađa s jedinstvenim kapacitetima, odnosno *daimonom*, a središnji zadatak života je prepoznavanje i realizacija tih potencijala (Rijavec i sur., 2008). Dakle, eudemonistička dobrobit odnosi se na samorealizaciju potencijala i izvrsnosti pojedinca, a za kojega to predstavlja smisao i smjer u životu. Za njeno ostvarenje potrebni su trud i aktivnost. Bliska eudemoniji je teorija *samoaktualizacije* psihologa Maslowa (1968) koji objašnjava kako pojedinac vlastitim snagama razvija svoje potencijale i tako ispunjava svoj cilj. Rogers koristi izraz "*osoba koja u potpunosti funkcionira*" kako bi opisao pojedinca koji teži ostvarenju vlastitih potencijala (Rijavec i sur., 2008).

Znanstvenici daju nekoliko definicija eudemonije. Ryff (1995) eudemoniju opisuje kao težnju prema savršenstvu odnosno ostvarenje nečijih potencijala. Waterman (1993) smatra da se eudemonija odnosi na osjećaje koji se javljaju kada se netko kreće prema samorealizaciji potencijala, napredovanja i ostvarenju važnih ciljeva. Ryan i sur. (2006) smatraju da eudemonija nije psihološko stanje ili ishod već način života koji je usmjeren na intrinzične ljudske vrijednosti.

Pozitivna psihologija razlikuje dvije teorije eudemonističke dobrobiti, a to su model psihološke dobrobiti i teorija samoodređenja. Psihološka dobrobit, poput eudemonije, odnosi se na razvoj i samorealizaciju pojedinca.

Ryff (2017) daje prikaz komponenti psihološke dobrobiti i njihove teoretske osnove, a koje su prikazane na Slici 3.:

Slika 3. Komponente psihološke dobrobiti i njihove teoretske osnove (Ryff, 2017:161)

Rijavec i sur. (2008) smatraju da se ljudi nastoje osjećati dobro iako su svjesni svojih ograničenja, pa se to zove samoprihvatanje. Oni teže razvijanju i održavanju pozitivnih odnosa i oblikovanju okoline kako bi mogli ispuniti vlastite želje i potrebe, odnosno kompetencije. Također teže osjećaju samoodređenja i osobnog autoriteta i autonomiji. Autorice smatraju da je vrlo važno pronalaženje smisla u nastojanjima i izazovima, odnosno pronalaženje životnog smisla. Na kraju, ljudi teže osobnom rastu kao središnjem djelu psihološke dobrobiti, a koje se odnosi na maksimalno realiziranje talenata i sposobnosti.

U teoriji samoodređenja pretpostavlja se da eudemonija ili samorealizacija određuju dobrobit (Rijavec i sur. 2008). Ova teorija govori o eudemoniji kao načinu života koji je usmjeren na intrinzične ljudske vrijednosti, a koje se ostvaruju putem različitih aktivnosti. U odnosu na hedonističke aktivnosti koje pružaju kratko zadovoljstvo, eudemonističke aktivnosti pružaju trajnije životno zadovoljstvo tj. trajniju dobrobit. Teorija samoodređenja pretpostavlja da zadovoljavanje potreba kao što su autonomija, kompetencija i povezanost utječu na osobni

rast, integritet i dobrobit. U ovoj teoriji smatra se da navedene potrebe vode k eudemoniji, dok su prema modelu psihološke dobrobiti definicija eudemoniji.

Jesu li međusobno povezane hedonistička i eudemonistička dobrobit? Waterman i sur. (2006) smatraju da su to dva odvojena konstrukta sreće, ali mogu biti međusobno povezani, jer kad pojedinac dosegne uspjeh u ostvarenju svojih potencijala, istovremeno će doživjeti hedonistički užitek i eudemoniju. Razlika između subjektivne i eudemonističke dobrobiti je u tome što subjektivna dobrobit ne može objasniti pozitivno funkcioniranje i učinak na zdravlje i ponašanje, ali dopušta ljudima da sami kažu što njihov život čini dobrim.

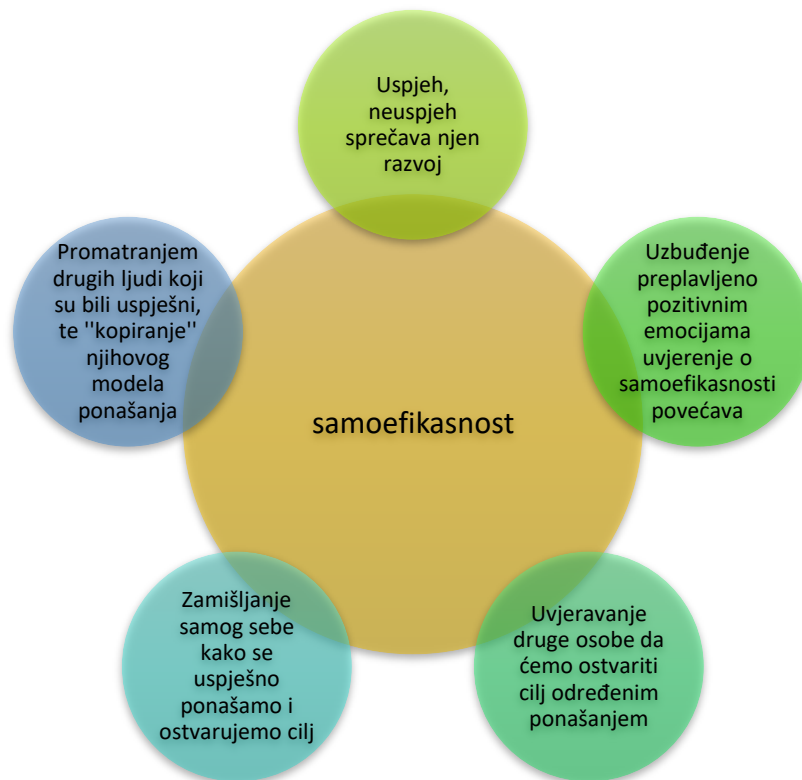
3.4. Pozitivno mišljenje

Mišljenje je kognitivni i spoznajni proces kojim se obrađuju opaženi i zapamćeni sadržaji, odnosno to je svaki proces obrade ideja, predodžbi, simbola i pojmova (Šverko i sur., 2008). Način na koji čovjek misli i razmišlja utječe na procese učenja, pamćenja ali i kako će se ponašati u određenim situacijama. Nasuprot prijašnjih teorija, danas se zna da je mišljenje povezano sa sadržajem koje može biti pozitivno ili negativno. Razlikuju se tri vrste pozitivnog mišljenja, a to su samoefikasnost, optimizam i nada.

3.4.1. Samoefikasnost

Samoefikasnost je vjerovanje u vlastite sposobnosti. Osoba koja teži postizanju cilja, samoinicijativna je i ulaže mnogo truda, vjeruje u svoje sposobnosti te je takva osoba samoefikasna. Znanstvenici imaju podijeljeno mišljenje o samoefikasnosti. Neki od njih pretpostavljaju da je samoefikasnost povezana sa situacijama, dok je za neke samoefikasnost crta ličnosti. Rijavec i sur. (2008) navode da je samoefikasnost naučeno ponašanje koje započinje u ranom djetinjstvu i nastavlja se kroz cijeli život. Stoga je važno već u predškolskoj dobi djecu poticati na razvoj samoefikasnosti. Ona se može poticati ohrabivanjem djece, ovladavanjem prepreka, te opažanjem i verbaliziranjem dječjih sposobnosti, kako bi ih djeca osvijestila. Prema Banduri (1989) na samoefikasnost utječu faktori vidljivi na Slici 4.:

Slika 4. Faktori koji utječu na samoefikasnost (Bandura, 1989:1180)

Samoefikasnost je jedan od faktora koji pomaže u suočavanju sa stresom i utječe na zdravlje i funkcioniranje imunološkog sustava.

3.4.2. Optimizam

Razlikuju se dispozicijski optimizam i eksplanatorni stil. Teorija dispozicijskog optimizma pretpostavlja da je optimizam crta ličnosti, a eksplanatorni stil pretpostavlja da se optimizam odnosi na način kojim se tumače situacije u životu.

Scheier i Carver (1992) dispozicijski optimizam opisuju kao vjerovanje da će se u životu dogoditi više dobrih, a manje loših stvari. Optimizam je način razmišljanja usmjeren prema pozitivnoj budućnosti, a pesimizam je način razmišljanja usmjeren prema negativnoj budućnosti. Optimistični način razmišljanja karakterističan je za ljude koji ne odustaju usprkos poteškoćama i preprekama koje negativno i stresno utječu na njih. Optimistična osobe očekuje

pozitivnu budućnost što olakšava nošenje s negativnim stanjima i povećava vjerojatnost uspješnog postizanja cilja.

Eksplanatorni stil objašnjava optimizam kao način razmišljanja o uzrocima životnih događaja. Glavna razlika optimista u odnosu na pesimista je to što optimist loše događaje shvaća kao privremene, dok pesimist smatra da će mu se uvijek događati loše stvari.

Neka od istraživanja pokazuju da je dispozicijski optimizam genetski uvjetovan, no sigurno je da na njega utječu iskustva iz djetinjstva, dok na eksplanatorni stil najviše utječu odrasli kao primjer i model djeci. Seligman i sur. (1995) objašnjavaju kako se optimistična djeca lakše nose s lošim događajima, a dobre događaje doživljavaju iznimno dobro, jer im u tome pomognu optimistični roditelj. Djeca pesimističnih roditelja često se teško nose sa stresnim događajima i neuspjesima te i sama postaju pesimistična.

Danas se zna da je optimizam jednim djelom genetski nasljedan, ali i da rana iskustva utječu na njegov razvoj. Stoga je važno već u najranijoj dobi kod djece poticati razvoj optimizma. On pozitivno utječe na cjeloviti razvoj i dobrobit djece i odraslih, te na zdravlje. Osim toga, Seligman (1995) smatra da se optimizam može naučiti pomoću dvije strategije, a to su strategije raspravljanja sa samim sobom i mijenjanje eksplanatornog stila tj. ABCD tehnika. Da se optimizam može učiti govori i istraživanje Barbare Fredrickson (2001) u kojoj su sudjelovali studenti. Oni su provodili aktivnost u kojoj su na kraju svakog dana promišljali o jednom pozitivnom, negativnom i neutralnom događaju i nastojali pronaći smisao svakom od događaja. Za otprilike mjesec dana povećala se njihova psihološka otpornost i optimizam.

Iako optimizam može pozitivno utjecati na dobrobit, neki znanstvenici upozoravaju da može biti i štetan u situacijama koje ugrožavaju osobu, kao što su opasnost ili prijetnja. No, Aspinwall i Brunhart (2000) se ne slažu s tim pretpostavkama jer smatraju da su optimisti zapravo realisti te da oni dobro podnose loše situacije.

3.4.3. Nada

Nada pomaže ljudima da ostanu motivirani usprkos potencijalnim preprekama na putu prema cilju. Ona čini osobe ustrajnim, "gura" ih prema cilju. Snyder (2000) nadu dijeli na dvije komponente: sposobnost planiranja puteva do cilja i motivacija za te put. Ako je cilj važan

za osobu, ona će uvijek pronaći put i motivaciju za njegovo postizanje. Stoga se u predškolskim ustanovama zajednički formiraju ciljevi koji će svim sudionicima biti važni. Snyder (2000) smatra da nada nije nasljedna, već naučena kognitivna sposobnost, zato je važno nadu poticati već u najranijoj dobi kako bi djeca lakše upravljala situacijama u budućnosti. Jedan od načina poticanja nade kod djece je samostalno ili zajedničko pronalaženje rješenja koje vodi do cilja, odnosno poticati djecu da isprobavaju i istražuju različite načine do rješenja. Tako djeca uče i o uzročno – posljedičnim vezama.

Osobe koje se više nadaju doživljavaju više pozitivnih emocija, uspješnije se nose sa stresom, sigurniji su u sebe i fleksibilniji u pronalaženju puteva do cilja (Rijavec i sur. 2008). Nada je važna za psihološko stanje jer brani od negativnih emocija, te pozitivno utječe na tjelesno zdravlje.

3.5. Pozitivne osobine

Negativne osobine i mentalni poremećaji istraživani su se više od pozitivnih osobina, te se danas o pozitivnim osobinama zna manje nego o negativnim. Međutim, znanstvenici koji se bave istraživanjima iz pozitivne psihologije ukazuju na važnost poznavanja pozitivnih osobina.

3.5.1. Vrijednost ljudskih snaga

U predškolskim ustanovama vrline i snage vrlo su važne za ostvarenje punog potencijala djece i odraslih. Njihovim poticanjem povećava se vjerojatnost za boljom kvalitetom rada ustanove, što znači osiguravanje dobrobiti djece. Snage se u vrtiću najbolje razvijaju u timskom načinu rada, jer je takva okolina podržavajuća i poticajna.

Prvi koji su istraživali ljudske snage bili su Hodges i Clifton (2004) koji smatraju da nisu svi kompetentni za bavljenjem određenih aktivnosti i koliko god pokušavali postići uspjeh, ponekad je on neostvariv. Najbolje će se postići uspjeh kod aktivnosti za koje se posjeduju određene sposobnosti, a to su talent i snaga. Rijavec i sur. (2008) navode najpoznatije klasifikacije pozitivnih osobina, a to su: Gallupova klasifikacija talenata, Klasifikacija snaga i vrlina instituta (Values in Action – VIA) i Klasifikacija 40 razvojnih prednosti Search instituta.

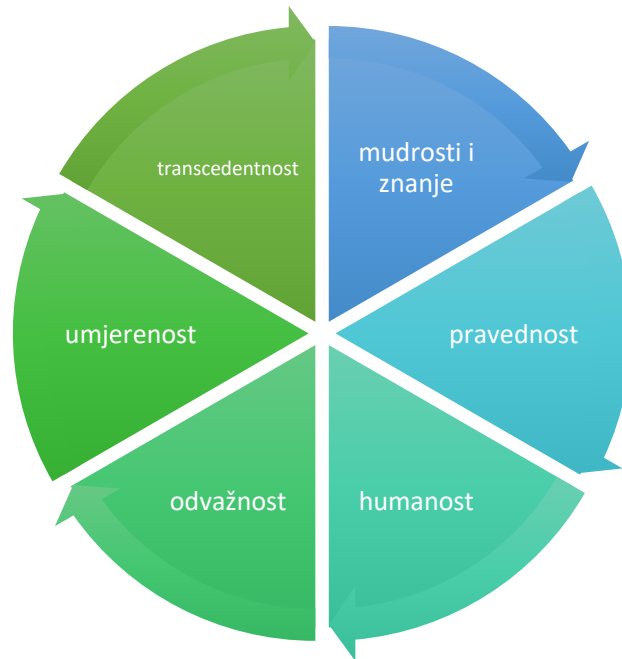
Gallupova klasifikacija talenata sastoji se od 34 talenta podijeljenih u četiri područja snage, a to su: rad s ljudima, utjecaj na druge, naporniji rad i pametniji rad. Glavna razlika talenta i snage je u tome što talent čine misli, osjećaji i ponašanje, a snaga je nastavak talenta koji vodi do postignuća. Nakon što su snage identificirane, potrebno je i razvijati ih. Rijavec i sur. (2008:139) daju smjernice za njihov razvoj:

- *"Razumjeti talente i vjerovati u njih*
- *Svoje talente smatrati vrijednima i preuzeti osobnu odgovornost za njih*
- *Razumjeti vlastitu motivaciju, znati zašto nešto radimo, razjasniti i definirati svoje životne ciljeve*
- *Ostvariti dobre odnose s drugima*
- *Podsjećati se na uspjehe iz prošlosti*

- *Vježbati svoje talente i snage*
- *Poučavati druge o talentima i snagama"*

Peterson i Seligman (2004:36) kreirali su klasifikaciju ljudskih snaga i vrlina VIA. Sastoji se od šest vrlina nastalih istraživanjem religije, filozofije i tradicije koje su prikazane na Slici 5.:

Slika 5. Šest temeljnih vrlina (Peterson i Seligman, 2004:36)

Zatim je svaka od šest vrlina opisana kroz određene osobine, što sve skupa čini 24 osobine koje se nalaze u VIA klasifikaciji.

Klasifikaciju 40 razvojnih prednosti kreirali su Benson i sur. (1998), a podijeljena je na dvadeset unutarnjih i dvadeset vanjskih varijabli, odnosno pozitivna iskustva i kvalitete koje potiču razvoj djece. Unutarnje varijable podrazumijevaju ponašanja i karakteristike koje utječu na pozitivan razvoj, a vanjske varijable podrazumijevaju pozitivna iskustva doživljena u odnosu s odraslima i institucijama.

3.6. Ostala pozitivna iskustva

Osim pozitivnih iskustva sreće i dobrobiti, pozitivna psihologija bavi se stanjima kao što su zanesenost, stalna svjesnost i ushićenost.

3.6.1. Zanesenost

Prema Csikszentmihaly (1990:3) zanesenost je *"stanje u kojem su ljudi toliko uključeni u aktivnost da se čini da ništa drugo nije važno; iskustvo je toliko ugodno da će ljudi to nastaviti činiti čak i uz veliku cijenu, samo radi toga"*.

Kako bi se postigla zanesenost kod djece predškolske dobi, potrebno je djeci nuditi poticaje i aktivnosti koje su dovoljno izazovne, ali ne i preteške za njihovu razvojnu dob. U protivnom djeca vrlo brzo odustaju od takvih aktivnosti. Prelagane aktivnosti kod djece mogu izazvati dosadu, a kod preteških aktivnosti frustracije zbog čega djeca gube interes. Stoga je važno da odgajatelj poznaje potrebe i razvojne mogućnosti djece kako bi im ponudio aktivnosti koje odgovaraju njihovom interesu i psihomotornom razvoju. U takvim aktivnostima djeca mogu doživjeti osjećaj zanesenosti.

3.6.2. Stalna svjesnost

"Stalna svjesnost je stanje koje proizlazi iz obraćanja pažnje, namjerno, u sadašnjem trenutku i bez osude" (Kabat-Zinn, 2003:145). Prilikom stalne svjesnosti ili *mindfulness-a* osobe su svjesne svojih tjelesnih i mentalnih pokreta. Mnoga su istraživanja koja pokazuju dobrobiti stalne svjesnosti na čovjeka. Ovo stanje koje se često primjenjuje u meditaciji pomaže suočavanju sa stresom i utječe na smanjenje anksioznosti i depresije, a potiče empatiju, pozitivna emocionalna stanja i slična pozitivna iskustva.

S obzirom da je posao odgajatelja stresan i zahtjevan, te utječe na njegovo životno zadovoljstvo, tehnika stalne svjesnosti koju je razvio Kabat-Zinn (1993) može odgajateljima pomoći u boljem suočavanju s izazovima i stresnim događajima.

3.6.3. Ushićenost

Haidt (2000) ushićenje opisuje kao stanje koje se javlja kad ugledamo drugu osobu kako se moralno ponaša, odnosno kad pomaže onima kojima je to potrebno. Ushićenost je stanje koje je teško opisati. Prilikom takvih događaja ljudi osjećaju radost, dirnuti su i iznenađeni ponašanjem osobe koja pomaže, te na njen uzor i oni žele pomoći i činiti dobra djela.

Djeca oponašaju odrasle, usvajaju njihove obrasce ponašanja i primjenjuju ih u svojim iskustvima. Odrasli su primjer i model ponašanja djeci. Stoga je važno ponašati se moralno i poticati djecu da moralno prosuđuju situacije. To je jedan od uvjeta stvaranja poticajne, zdrave atmosfere i kulture u kojoj djeca sretno žive, a čime se osigurava njihova dobrobit. Stoga se očekuje od odgajatelja da znaju moralno postupati jer dječje oči u svakom trenutku promatraju odraslu osobu. Osim toga, djeca uče od djece s kojom borave. U pozitivnom ozračju u kojem prevladava razumijevanje, uvažavanje i empatija, djecu se potiče da pomažu drugima kod životno-praktičnih aktivnosti, u nezgodama i sl. Na taj način kod djece se može poticati osjećaj ushićenosti. U okolini u kojoj se ne potiču moralne vrijednosti, djeca nemaju priliku vidjeti i učiti o moralnom prosuđivanju i takva okolina negativno utječe na dobrobit djece.

3.7. Pozitivna motivacija

Ljudi su skloni težiti osobnim ciljevima, a istraživanja dokazuju da postizanje cilja utječe na zadovoljstvo životom. No, ponekad osobu u nastojanju da postigne cilj ometaju okolinski čimbenici. U takvim situacijama pozitivna motivacija može pomoći i olakšati pojedincu da se vrati na put prema cilju. Sheldon i Kasser (2001) pozitivnu motivaciju definiraju kao pomoć osobi da zadovolji svoje potrebe za rastom i razvojem te bude sretna i zadovoljna, a da pritom održi zadovoljavajuće odnose i uklopi se u društvo. Razlikuju se intrinzični i ekstrinzični ciljevi. Provedena istraživanja daju rezultate da intrinzični ciljevi utječu na dobrobit i zadovoljstvo životom, dok sa ekstrinzičnim ciljevima to nije slučaj. Razlog tome je što unutarnji ciljevi zadovoljavaju psihološke potrebe pojedinca. Prema Deci i Ryan (2000) psihološke potrebe pojedinca su autonomija, kompetentnost i povezanost.

Upravo se u praksi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja nastoje zadovoljiti navedene psihološke potrebe. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj (2015) autonomija se ostvaruje poticanjem samostalnog mišljenja, odlučivanja i djelovanja djeteta, dok se razvoj kompetencija temelje na shvaćanju djeteta kao cjelovitog bića, a posebno se posvećuje pažnja razvoju samopoštovanja, samopouzdanja i pozitivne slike o sebi kao temelj razvoju ostalih kompetencija. Potreba za povezanošću se prema navedenom dokumentu opisuje kao vrijednost humanizma i tolerancije, odnosno postizanje senzibiliteta djece za potrebe drugih, prihvaćanje drugih i shvaćanje važnosti međusobne povezanosti s njima.

3.8. Pozitivni odnosi

Ljudi su društvena bića i vrijeme provode u društvu drugih osoba. Djeca uče i žive u socijalnoj okolini, u suradnji s drugom djecom i odraslima. Odnosi s drugim osobama utječu na životno zadovoljstvo i dobrobit pojedinca. Stoga se pozitivna psihologija bavi i područjem odnosa, područje koje je u odgoju i obrazovanju također prepoznato kao jednim od temelja za stvaranje poticajne i pozitivne okoline. Altruizam, zahvalnost i opraštanje opisuju osobine empatije kao faktorom pozitivnog odnosa. Ovi su odnosi ključni za pozitivno zajedničko življenje djece i odraslih.

Batson i sur. (2002) altruizam opisuju kao oblik motivacije jedne osobe od koje koristi ima neka druga osoba, tj. ponašanje čiji je cilj dobrobit drugoga. Altruistična osoba ima potrebu pomagati drugima, no često istraživači smatraju kako je takvo ponašanje sebično, a Batson i sur. (2002) navode neke od koristi takvog ponašanja:

- smanjivanje vlastite napetosti,
- smanjivanje osjećaja krivnje,
- protuusluga ili medijska pažnja.

U predškolskim ustanovama nastoji se kod djece poticati empatija, a njome i altruističko ponašanje. Djecu se potiče da pomažu jedni drugima obući obuću, odjenuti odjeću, pospremiti igračke, utješiti i dr., te na taj način djeca razvijaju osjećaj empatije i altruizma.

Zahvalnost pomaže osobama da se oporave od negativnih iskustva i emocija. Osobe koje su doživjele iskustvo gorčine, nezadovoljstva i sl., često u budućnosti budu zahvalne na tome. Fitzgerald (1998) smatra da je to korisno iskustvo koje se sastoji od tri faktora:

- ugodan osjećaj uvažavanja nekoga ili nečega,
- dobre želje usmjerene prema negativnom iskustvu,
- tendencija da se učini nešto pozitivno.

Osim toga, zahvalnost se javlja pod određenim uvjetima (Emmons i McCullough, 2004):

- dobiveno se vrednuje pozitivno,

- dobiveno se ne pripisuje vlastitim naporima,
- za dobiveno se namjerno uzvraća.

Istraživanja dokazuju da zahvalnost utječe na dobrobit i zadovoljstvo životom, jer su zahvalniji ljudi sretniji, energičniji, pozitivnijih emocija i mišljenja. Zahvalnost pomaže u lakšem nošenju s negativnim iskustvom, a to znači veće životno zadovoljstvo. Istraživanja pokazuju da je profesija odgajatelja stresna i zahtjevna, a učiti zahvalnost može biti jedna od metoda koja će odgajateljima pomoći u prevladavanju negativnih emocija kako bi bili efikasniji u svom radu i doživjeli zadovoljstvo.

"Opraštanje je spremnost da se odrekne prava na ogorčenje, negativnu procjenu i ignoriranje osobe koja nas je neopravdano povrijedila, razvijajući pritom ono što osoba nije zaslužila – suosjećanje, velikodušnost pa čak i ljubav" (Enright i Coyle, 1998:46). Opraštanjem se događa pozitivna promjena u čovjeku. Ona pomaže boljem suočavanju s osobama koje su ga povrijedile i bolje suočavanje sa stresom.. Prema Enright i Coyle (1998) opraštanju prethode četiri faze:

- razotkrivanje,
- odluka,
- radna faza,
- traženje smisla.

4. POZITIVNA PSIHOLOGIJA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Zbog uočavanja važnosti pozitivne psihologije, danas se ova znanost nastoji primijeniti u različita područja i društva. Pozitivna psihologija nastoji se primijeniti u poučavanju i učenju, poslu, kliničkoj psihologiji i psihoterapiji, osobnom razvoju i razvoju zajednice (Rijavec i Miljković, 2006). Kad se govori o odgoju, istraživanja iz područja pozitivne psihologije mogu doprinijeti boljem razumijevanju procesa zajedničkog življenja djece i odraslih s ciljem postizanja dobrobiti. Visok interes za uvođenjem pozitivne psihologije u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju pokazali su odgajatelji u istraživanju Tatalović – Vorkapić i Vujičić (2012). Prema istraživanju Tatalović – Vorkapić i Vujičić (2012) odgajatelji procjenjuju od iznimne važnosti implementaciju pozitivne psihologije u vrtić jer je ona korisna za institucionalni kontekst vrtića. Kao način implementacije pozitivne psihologije odgajatelji su predložili metodu projekta i obrazovanja unutar formalnog i neformalnog obrazovanja, stoga su ovo važni podaci za buduće promišljanje o smjernicama profesionalnog razvoja odgajatelja. Tatalović – Vorkapić i Vujičić (2012) tvrde da bi bilo korisno provesti osnove pozitivne psihologije jer bi se upravo njenim uvođenjem u rani i predškolski odgoj i obrazovanje obogatio socio – emocionalni razvoj djece kroz preventivni pristup.

Slunjski (2008) govori o vrtiću kao zajednica koja uči. Takva zajednica nastoji doseći dublje razumijevanje procesa odgoja i međuovisnih veza zajedničkog življenja djece i odraslih. To ukazuje na važnost svakog sudionika jedne zajednice kao što je vrtić, koji se često naziva *živi organizam* zbog njegove multidimenzionalne i kompleksne prirode. Mnogo je faktora koji utječu na proces odgoja u vrtiću, te se ni jedan dio ne može opisati, tumačiti i razumjeti bez povezanosti sa svim ostalim dijelovima koji čine cjelinu. Jedan od važnijih faktora je stvaranje pozitivne atmosfere u kojoj će djeca razvijati svoje potencijale i odrasti u sposobne, emocionalno stabilne i sretne osobe. Za stvaranje takve atmosfere zaslužne su odrasle osobe, odnosno odgajatelji, roditelji, vodstvo vrtića ali i šira zajednica. S obzirom na ovakvo dvosmjerno shvaćanje procesa odgoja i obrazovanja, uviđa se važnost postojanja kvalitetnih odnosa jer su oni preduvjet za stvaranje pozitivne zajednice kao što su ustanove za rani i

predškolski odgoj i obrazovanje. Peterson (2006: prema Rijavec i sur. 2008:266) izdvaja općevažeće vrline pozitivne institucije:

- *"Svrha: zajednička vizija o moralnim ciljevima institucije na koje se članove stalno podsjeća (potkrepljuje ih se i učvršćuje)*

- *Sigurnost: zaštita od prijetnji, opasnosti i izrabljivanja*

- *Pravednost: poštena pravila za nagrađivanje i kažnjavanje za njihovo potkrepljivanje*

- *Humanost: uzajamna skrb*

- *Dignitet: poštovanje prema svima, bez obzira na njihov položaj unutar institucije."*

Postavljanje svrhe, odnosno cilja i njegovo ostvarenje ima pozitivne afekte na ljude kao što je osjećaj zadovoljstva. Ipak, da bi ostvarenje cilja imalo pozitivan učinak, važno je da nije nametnut od strane drugih, već da se zajednički postavi cilj (Miljković i Rijavec, 2004). Stoga se u vrtiću formira zajednička vizija koja je, između ostalog prvi korak prema stvaranju povjerenja među ljudima i stvaranju suradničke kulture (Slunjski i sur., 2012). Suradničkom kulturom postiže se kvaliteta ustanove koju karakteriziraju kvalitetni odnosi utemeljeni na razumijevanju i prihvaćanju svakog pojedinca. Upravo se na taj način pruža sigurnost od prijetnji, opasnosti i izrabljivanja, jer u takvom ozračju odgajatelji sebi i drugima mogu priznati pogrešku, pogrešno razumijevanje ili metodu rada, a bez rizika da će to priznanje rezultirati osjećajem nelagode i neuspjeha. Kad se govori o pravednosti, humanosti i dignitetu, vođenje vrtića ima važnu ulogu. Ono bi trebalo biti usmjereno na razvoj pozitivnih odnosa, povjerenja i osnaživanje partnerstva. U takvom vrtiću moć se distribuira, a suživot djece i odraslih temelji se na demokratskim načelima, međusobnom poštovanju i kvalitetnoj komunikaciji (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). Takvo vodstvo naziva se transformirajuće. Radno okruženje u kojem se potiče samoefikasnost zaposlenika, osjećaj pripadnosti radnoj sredini, smisao koji čovjek nalazi u svome poslu, značajno su povezane sa psihološkom dobrobiti (Sivanathan i sur., 2004). Mnoga su istraživanja koja dokazuju da su dobrobit na poslu i poslovna produktivnost međusobno zavisne komponente psihološkog zdravog okruženja (Harter i sur., 2003).

Nove paradigme odgoja promoviraju emocionalnu, socijalnu i tjelesnu dobrobit djece u nastojanju da se pozitivno utječe na odgojno – obrazovni proces. Stoga su ciljevi Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) osiguravanje dobrobiti djece,

odnosno osobna, emocionalna i tjelesna dobrobit, obrazovna dobrobit, socijalna dobrobit i cjelovit razvoj, odgoj i učenje djeteta i razvoj njegovih kompetencija. Na taj se način osigurava psihološka dobrobit djece i potiče ih se na učenje optimizmu. Neka istraživanja govore da optimistična djeca, u odnosu na pesimističnu djecu, imaju veće šanse za uspjeh. Djeca koja nauče postavljati realne ciljeve, planiraju njihovo ostvarenje i nauče kako učenje pretvoriti u iskustvo i doživljaj zanos, bit će uspješniji i zadovoljniji životom (Rijavec i sur., 2008). Slunjski (2008) smatra da je dijete već u vrlo ranoj dobi u stanju samo planirati i organizirati mnoge vlastite aktivnosti, njima upravljati i preko njih razvijati intelektualne, socijalne, emocionalne, kreativne i druge potencijale. Stoga suvremeni odgajatelj osigurava okruženje u kojem će se poticati samoinicirane i samoorganizirane aktivnosti djece. Predškolska ustanova mjesto je gdje djeca uče na prirodan način, putem iskustva, isprobavanjem, istraživanjem i u socijalnoj interakciji s drugima. Na taj način djeca preuzimaju kontrolu nad svojim učenjem i postaju sukreatori vlastitog znanja, čime se osigurava autonomija. Sve je to "recept" za sretniji život djece, kasnije odraslih ljudi. Istraživanja Martina Seligmana i njegovih sur. (2005) dokazala su da optimizam smanjuje rizik depresije kod djece, poboljšava uspjeh, tjelesno zdravlje i razvija psihičku otpornost. U svom projektu *Optimistično dijete* nudi program učenja optimizma kod djece, a kojim se prevenirala depresija djece u kasnijoj dobi (Rijavec i sur., 2008). Neki od pozitivnih koncepata koje je u svom programu nastojao primijeniti su zahvalnost, opraštanje, zanos, altruizam i optimizam (Fineburg, 2004). U odnosu na tradicionalni tip odgoja i obrazovanja gdje se dijete smatralo objektom poučavanja, a znanje mu se prenosilo, u suvremenom odgoju i obrazovanju dijete se shvaća kao kompetentno, inteligentno i kreativno biće sa specifičnim stvaralačkim i izražajnim potencijalima. Zato se danas ne uči djecu što trebaju misliti, nego kako će misliti i kako će razviti svoje sposobnosti refleksivnog i kritičkog mišljenja (Sternberg, 2001). To je preduvjet za poticanje pozitivnih vrlina kao što je mudrost. Kako bi djeca naučila kritički promišljati i učila mudrost, odgajatelj ima ulogu u stvaranju situacija i poticati djecu da aktivno iskuse različite kognitivne i afektivne procese. S obzirom na sve navedeno, uviđa se da odgajatelj ima glavnu ulogu u promicanju pozitivnog razvoja djece.

Kvalitetan rad odgajatelja ne ovisi samo o njegovom profesionalnom obrazovanju i usavršavanju, već i o životnom zadovoljstvu. Stoga je od iznimne važnosti ispitati faktore koji utječu na zadovoljstvo odgajatelja. U istraživanju Tatalović – Vorkapić i Lončarić (2013) pokazalo se da na zadovoljstvo odgajatelja pozitivno utječu smanjena emocionalna

iscrpljenost, otvorenost i savjesnost, a negativno utječe neuroticizam, percepcija smanjenog osobnog postignuća i emocionalna iscrpljenost. Nadalje, Tatalović – Vorkapić i Jelić Puhalo (2015) u svom istraživanju došle su do zaključka da su optimizam i osobine ličnosti pozitivno povezane s nadom i zadovoljstvom životom, dok su neuroticizam i dob odgajatelja negativno povezani s navedenim varijablama. Ovi podaci iniciraju važnost određenih karakteristika odgajatelja kao što su ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, otvorenost prema iskustvu, nada i optimizam, a kojima je poželjno da odgajatelj raspolaže. Tatalović – Vorkapić i sur. (2018) provele su istraživanje u kojem ispituju ličnost i kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju kao prediktori njihovog profesionalnog sagorijevanja, te se pokazalo da je neuroticizam pozitivni značajni prediktor za profesionalno sagorijevanje odgajatelja, dok su negativni prediktori kompetentnost i ugodnost. Što se tiče procjene dobrobiti djece odgajateljima može poslužiti hrvatska verzija njemačke skale nazvane ljestvicom socio – emocionalne dobrobiti i otpornosti predškolske djece (Tatalović – Vorkapić i Lončarić, 2014) te upitnik snage i poteškoća (Tatalović – Vorkapić i sur. 2017). Ovakav materijal je od iznimne pomoći odgajateljima u procjenjivanju dobrobiti djece s obzirom da se u predškolskim ustanovama ona nastoji pratiti, prepoznati i poticati. Nakon što se procijeni dobrobit djece može se razmišljati u smjeru njenog ostvarivanja. Jedan od načina je poticanje djece na optimistično razmišljanje, a za što je preduvjet optimističan odgajatelj. Tatalović – Vorkapić i Pavić (2014) objašnjavaju da optimistično razmišljanje pomaže djeci povezati svoj uspjeh i sposobnosti ali i kako se nositi s neuspjehom, te na taj način razvijati otpornost kao prevenciju depresije i drugih negativnih stanja. Nadalje, autorice predlažu odgajateljima metodu Seligmanove piramide optimizma za poticanja pozitivnog razmišljanje kod djece. Iz navedenog uviđa se važnost senzibiliziranja odgajatelja za optimistično razmišljanje djece kao jedan od faktora zadovoljstva životom.

Vrijednosti i uvjerenja odgajatelja reflektiraju se u praksi, u radu s djecom i u kreiranju okruženja u kojem djeca borave. Stoga se profesionalnim razvojem odgajatelja nastoji ne samo utjecati na pomake u znanju, već i na promjene u njegovim uvjerenjima i vrijednostima. Sve što odgajatelj čini ima utjecaj na djecu i njihov razvoj. Iz tog razloga djeci je potreban odgajatelj koji je osjetljiv na dijete i koji istinski sluša i čuje dijete. Kad se govori o ulozi odgajatelja prema Petrović – Sočo (2009) odgajatelj je pomagač, promatrač, opskrbljivač, planer, poticatelj, komunikator, menadžer, usmjerivač, on potiče na suradnju i zajedničko dolaženje do rješenja problema tako da djeca i odrasli uče jedni od drugih, traže savjet, diskutiraju i dolaze

do odgovora zajedno. Miljak (2009) dodaje da je odgajatelj reflektivni praktičar, istraživač svoje odgojno – obrazovne prakse odgovoran za napredak u svakodnevnom radu i promjenama koje poduzima. Slunjski (2008) smatra da između odgajatelja i djece treba postojati partnerski, uvažavajući odnos. Sve to ukazuje na zahtjevnu i kompleksnu ulogu pozitivnog odgajatelja. Kako bi odgajatelj bio što uspješniji u postizanju cilja, a to je dobrobit i cjelovit, pozitivan razvoj djece, pozitivna psihologija nastoji odgovoriti na pitanja o životnom zadovoljstvu odgajatelja, zadovoljstvu poslom i nekim njegovim osobinama ličnosti u odnosu na njegovu profesiju. Judge i sur., (2001) smatraju da životno zadovoljstvo ima izravan utjecaj na zadovoljstvo poslom, a koje je važno za radni učinak. Prije svega, Rijavec i Miljković (2004) smatraju da sretni ljudi moraju raditi posao koji pridonosi njegovom osobnom identitetu, te dodaju da posao može pridonijeti svrsi i smislu života. Nadalje, autorice govore da posao ne mora biti samo nešto s čime se zarađuje nego i nešto vrijedno, nešto što čini svijet boljim. Takvom opisu posla odgovara posao odgajatelja jer on pridonosi dobrobiti drugih, tj. djece. No, zbog složenosti odgajateljeve uloge, često je prisutan stres i nezadovoljstvo. Osim toga, postavlja se pitanje odnosa između zadovoljstva poslom i zadovoljstvo privatnim životom. Razni autori govore o ovim vezama. Warr (1999) govori o istraživanjima koja pokazuju da pozitivne emocije značajno utječu na zadovoljstvo poslom. Isen (2001) objašnjava da u takvom stanju zaposleni bolje rješavaju probleme, donose odluke, kreativniji su i imaju kvalitetniji odnos s drugima. Nadalje, Turner i sur. (2002) tvrde da je zadovoljstvo poslom direktno povezano s mentalnim zdravljem i životnim zadovoljstvom. Buckingham i Clifton (2001) smatraju da svatko ima svoje jače strane i vrline koje treba poticati i iskoristiti u poslu. Stoga je važna usmjerenost na otkrivanje i jačanje potencijala pojedinaca (Rijavec i Miljković, 2006) i zajednica kao što je vrtić. Kontinuiranim profesionalnim razvojem, cjeloživotnim učenjem i (samo)refleksijom nastoji se utjecati na jačanje potencijala pojedinca, a time i zajednice. Stoga se kultura vrtića – zajednici koja uči nastoji pozitivno utjecati na životno zadovoljstvo i pozitivno radno ozračje za sve sudionike.

6. PROBLEM I CILJ RADA

"Osiguranje dobrobiti je multidimenzionalni, interaktivni, dinamični i kontekstualni proces kojim se integrira zdravo i uspješno individualno funkcioniranje te pozitivni socijalni odnosi u kvalitetnom okruženju vrtića." (Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:10). Stoga je jedan od važnijih ciljeva ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ostvarivanje dobrobiti djece i ostalih sudionika.

Cilj ovog rada je sustavnim pregledom literature prikazati radove koji proučavaju dobrobiti u ranom i predškolskom odgojno – obrazovnom kontekstu. Analizirali su se radovi objavljeni od 2011. do 2021. godine iz bibliografskih baza Hrčak i repozitorij UFRI.

"Sustavni pregled literature sredstvo je vrednovanja i tumačenja svih dostupnih istraživanja relevantnih za određeno istraživačko pitanje, tematsko područje ili fenomen interesa. Sustavni pregled ima za cilj prikazati poštenu evaluaciju istraživačke teme primjenom pouzdane, rigorozne i revizijske metodologije." (Kitchenham i Charters, (2007:6) Dakle, to je metoda istraživačke studije kojom se dobiva uvid u radove i provedena istraživanja, a fokusirana je na istraživačko pitanje. Svrha sustavnog pregleda literature je sažeti, identificirati i pregledati dostupne radove i istraživanja iz određene teme.

7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

7.1. Istraživačka pitanja

Prema cilju ovog rada postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Koliko je objavljeno radova iz baze Hrčak, a koliko iz repozitorija UFRI, koja je vrsta radova, godina izdanja, tko su autori i nazivi radova?
2. Koje su ključne riječi?
3. Koja je vrsta rada i dizajn studije?
4. Koji su ciljevi radova?
5. Koja je vrsta prigodnog uzorka, koje ustanove i tko su sudionici u istraživanju, te koji su mjerni instrumenti korišteni?
6. Kakvi su zaključci rezultata i implikacije za praksu?

7.2. Izbor radova i kriteriji uključivanja

Prikupljena je literatura objavljena u zadnjih deset godina iz bibliografskih baza Hrčak i repozitorij UFRI, a pretraživali su se radovi sljedećih vrsta:

1. izvorni znanstveni članak,
2. pregledni rad,
3. kratko priopćenje,
4. prethodno priopćenje,
5. stručni rad,
6. izlaganje sa skupa,
7. recenzija, prikaz slučaja,
8. diplomski rad.

Temeljni pojmovi koji su se pretraživali u bazi Hrčak i repozitorij UFRI su dobrobit i pozitivna psihologija, a koji obuhvaćaju srodne pojmove: pozitivne emocije, zadovoljstvo, sreća, radost, zanesenost, stalna svjesnost, ushićenost, samoeфикаsnost, optimizam, nada, snaga, vrlina, talent, pozitivna motivacija, osobni ciljevi, altruizam, zahvalnost, opraštanje, humor, pozitivni odnosi, autonomija, pozitivni pojedinac, pozitivna zajednica, mudrost, ljubav i otpornost, a u kombinaciji s riječima: rani i predškolski odgoj i obrazovanje, djetinjstvo, dijete, odgajatelj, odgajatelj, vrtić, predškolska ustanova.

Navedeni pojmovi pretraživali su se u naslovima radova, sažetku i ključnim riječima.

U Tablici 1. prikazani su kriteriji za uključivanje i isključivanje radova za potrebe ovog istraživanja.

Tablica 1. kriteriji uključivanja i isključivanja

Kriteriji uključivanja	Kriteriji isključivanja
Radovi objavljeni od 2011. do 2021. godine	Radovi stariji od 2011. godine

Radovi koji proučavaju različite aspekte dobrobiti u odgoju i obrazovanju	Radovi koji ne proučavaju različite aspekte dobrobiti u odgoju i obrazovanju
Radovi koji proučavaju različite aspekte dobrobiti djece, mladih i odraslih	Radovi koji ne proučavaju dobrobit djece, mladih i odraslih
Radovi u bazama Hrčak i repozitorij UFRI	Radovi koji se ne nalaze u navedenim bazama

Kao što je prikazano u Tablici 1 uključivali su se radovi objavljeni u zadnjih 10 godina, odnosno od 2011. do 2021. godine, a svi oni stariji od 2011. godine su se isključivali. Nadalje, uključivali su se radovi koji proučavaju dobrobit u odgoju i obrazovanju, zatim različite aspekte dobrobiti djece, mladih i odraslih, a isključivali su se radovi koji ne proučavaju aspekte dobrobiti. Radovi koji su objavljeni u bazama Hrčak i repozitorij UFRI su se uključivali, dok su se radovi iz drugih baza podataka isključili iz ovog rada.

7.3. Ekstrakcija podataka

Kreirana je baza u programu Excel kako bi se provela ekstrakcija podataka kojom će se odgovoriti na istraživačka pitanja. U bazi za ekstrakciju podataka bilo je potrebno navesti sljedeće: kronološkim slijedom od 2011. do 2021. godine upisati radove pod rednim brojevima, za radove objavljene u repozitoriju UFRI koji su objavljeni iz područja kolegija pozitivna psihologija, iz koje je baza rad pretražen, koje godine je rad objavljen, tko su autori punim imenom i prezimenom, puni naziv rada, cjelovita referenca u APA stilu, navesti sažetak rada, koje su ključne riječi, koji su naslovi iz teorijskog djela radova, jesu li radovi empirijski ili teorijski, koje su vrste dizajna empirijska istraživanja tj. jesu li kvantitativna, kvalitativna istraživanja ili mix metoda, ako su kvalitativnog dizajna potrebno je bilo upisati koja vrsta kvalitativnog istraživanja je provedena, zatim koji je uzorak istraživanja, koji je glavni cilj, a koji su istraživački problemi i pitanja, u kojem gradu i županiji i u kojim ustanovama je provedeno istraživanje, tko su bili sudionici i kojim mjernim instrumentom su se provodila istraživanja. Na kraju je bilo potrebno navesti metode obrade podataka odnosno navesti ako se provodila kvalitativna i/ili kvantitativna metoda obrade podataka, zatim ako je provedena korelacijska analiza, testiranje značajnosti razlika i provjera valjanosti instrumenta tj. faktorska analiza, odnosno rezultati s implikacijama za praksu.

Nadalje, kreirane su kategorije u koje je bilo potrebno upisati glavni nalaz iz rezultata istraživanja, a to su podaci o aritmetičkoj sredini, korelacije, rezultati faktorske analize i rezultati testiranja značajnosti razlika. S obzirom da je pretraživanjem utvrđen veliki broj radova $M=99$ nisu prikazivani detalji vezani uz deskriptivne podatke, tj. aritmetičke sredine, korelacije, faktorske analize i testiranja značajnosti razlika.

8. REZULTATI

8.1. Broj pretraženih radova, baza podataka, vrsta radova, godina izdanja, autor i nazivi radova

U Tablici 3. prikazani su kronološkim slijedom radovi objavljeni u zadnjih 10 godina, baza podataka u kojima su objavljeni, vrsta radova, autori i nazivi radova.

Tablica 3. Baza podataka, vrsta radova, godina, autor, naziv rada

Rb.	Baza pretraživanja	Vrsta radova	God	Autor	Naziv rada
1	Hrčak	1	2011	Brkić Ivica i Rijavec Majda	<i>Izvori stresa, suočavanje sa stresom i životno zadovoljstvo učitelja razredne i predmetne nastave</i>
2	Hrčak	1	2011	Sanja Skočić Mihić, Darko Lončarić, Aileen Rudelić	<i>Volontiranje studenata s djecom i mladima s posebno odgojno – obrazovnim potrebama</i>
3	Hrčak	1	2011	Slavica Šimić-Šašić, Mira Klarin	<i>Percepcija odgovornosti, društvenog statusa i zadovoljstva poslom u odgojiteljica</i>
4	Hrčak	1	2012	Ivanković Melita, Rijavec Majda	<i>Utjecaj provođenja programa pozitivne psihologije na optimizam i razredno ozračje kod učenika četvrtog razreda osnovne škole</i>
5	Hrčak	1	2012	Marina Milić Babić	<i>Neke odrednice roditeljskog stresa u obiteljima djece s teškoćama u razvoju</i>
6	Hrčak	2	2012	Gordana Berc	<i>Obiteljska otpornost – teorijsko utemeljenje i primjena koncepta u socijalnom radu</i>
7	Repozitorij UFRI	8	2012	Ana Babić	<i>Šta kažu djeca predškolske dobi o sreći, mudrosti, nadi, zahvalnosti, pravедnosti i optimizmu?</i>
8	Repozitorij UFRI	8	2012	Andreja Gović	<i>Doživljaj zanesenosti na poslu i osobine ličnosti odgajatelja</i>
9	Hrčak	4	2012	Bruno Fiala, Joško Sindik	<i>Čimbenici zadovoljstva životom kod odgojiteljica predškolske djece</i>
10	Hrčak	1	2012	Gordana Berc Slavica Blažeka Kokorić	<i>Slobodno vrijeme obitelji kao čimbenik obiteljske kohezivnosti i zadovoljstva obiteljskim životom</i>
11	Repozitorij UFRI	8	2012	Karmen Pavlic	<i>Odnos između optimizma djece i optimizma roditelja</i>
12	Repozitorij UFRI	8	2013	Adriana Tibljaš	<i>Analiza spolnih i dobnih razlika u socio-emocionalnoj dobrobiti predškolske djece</i>
13	Hrčak	2	2013	Branko Bognar, Sanja Simel	<i>Filozofska polazišta pozitivne pedagogije</i>
14	Hrčak	1	2013	Marina Milić Babić i Maja Laklija	<i>Strategije suočavanja kod roditelja djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju</i>
15	Repozitorij UFRI	8	2013	Jelena Jelić	<i>Osobine ličnosti, nada, optimizam i zadovoljstvo životom odgojitelja predškolske djece</i>
16	Hrčak	1	2013	Ines Stanišak Pilatuš, Lana Jurčec i Majda Rijavec	<i>Ciljne orijentacije u učenju: dobne i spolne razlike i povezanost sa školskim uspjehom</i>
17	Hrčak	1	2013	Majda RIJAVEC, Lana JURČEC, Diana OLČAR	<i>To forgive or not to forgive? Beliefs about costs and benefits of forgiveness, motivation to forgive, and well-being</i>
18	Repozitorij UFRI	8	2013	Kristina Martić	<i>Je li empatija odgojitelja povezana s njihovom ličnošću?</i>
19	Repozitorij UFRI	8	2013	Sanja Unković	<i>Optimizam, zadovoljstvo životom i održivo ponašanje kod odgojitelja predškolske djece</i>
20	Hrčak	1	2013	Sanja Tatalović Vorkapić, Darko Lončarić	<i>Posreduje li profesionalno sagorijevanje učinke osobina ličnosti na zadovoljstvo životom odgojitelja predškolske djece?</i>
21	Hrčak	1	2014	Tea Pavin Ivanec, Renata Miljević-Ridički, Dejana Bouillet	<i>Kindergarten Teachers' Resilience and Its Relation to the Parental Behaviour of Their Mothers and Fathers</i>

22	Hrčak	2	2014	Carmel Cefaj, Anastassios Matsopoulos, Paul Bartolo, Katya Galea, Mariza Gavogiannaki, Maria Assunta Zanetti, Roberta Renati, Valeria Cavioni, Tea Pavin Ivanec, Marija Šarić, Birgitta Kimber, Charli Eriksson, Celeste Simoes, Paula Lebre	<i>A Resilience Curriculum for Early Years and Primary Schools in Europe: Enhancing Quality Educatio</i>
23	Hrčak	1	2014	Morana Koludrović and Ina Reić Ercegovac	<i>Academic Motivation in the Context of Self-Determination Theory in Initial Teacher</i>
24	Hrčak	1	2014	Žana Pavlović, Joško Sindik	<i>SITUACIJSKO SUOČAVANJE SA STRESOM KOD ODGOJITELJA</i>
25	Repozitorij UFRI	8	2014	Maja Hrčić Zvardon	<i>Nada I optimizam roditelja zdrave predškolske djece i predškolske djece s različitim oboljenjima</i>
26	Repozitorij UFRI	8	2014	Kristina Mlinarić	<i>Odnos empatije, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske djece</i>
27	Repozitorij UFRI	8	2014	Elma Polanec	<i>Kakav je odnos računalnih igara i čestine pozitivnih emocija koje izazivaju kod djece (pred)školske dobi?</i>
28	Repozitorij UFRI	8	2014	Jasmina Puž	<i>Socio-emocionalna dobrobit i optimizam darovite djece</i>
29	Hrčak	7	2014	Izabela Sorić	<i>Samoregulacija učenja: možemo li naučiti učiti</i>
30	Repozitorij UFRI	8	2014	Ivana Šekulja	<i>Usporedba zadovoljstva životom i osobina ličnosti kod budućih odgajatelja i učitelja – ima li razlike?</i>
31	Hrčak	4	2014	Sanja Tatalović Vorkapić, Darko Lončarić	<i>VALIDACIJA HRVATSKE VERZIJE Ljestvice SOCIO-EMOCIONALNE DOBROBITI I OTPORNOSTI PREDŠKOLSKE DJECE</i>
32	Repozitorij UFRI	8	2014	Željka Čargonja-Pregelj	<i>Procjena privrženosti djece rane dobi u fazi prilagodbe na jaslice</i>
33	Hrčak	5	2014	Sanja Tatalović Vorkapić, Karmen Pavlic	<i>IMPLEMENTING THE PYRAMID OF OPTIMISM IN KINDERGARTENS</i>
34	Hrčak	1	2014	Dijana Frančešević i Joško Sindik	<i>Odnos doživljaja sagorijevanja u radu, emocionalne kompetencije i obilježja posla odgajateljica predškolske djece</i>
35	Hrčak	1	2015	Diana Nenadić-Bilan	<i>DRUŠTVENA POTPORA RODITELJIMA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI</i>
36	Hrčak	7	2015	Arsen Bačić i Miroslav Šeparović	<i>DOBROBIT DJETETA I NAJBOLJI INTERES DJETETA U SUDSKOJ PRAKSI</i>
37	Hrčak	1	2015	Anđelka Slavić i Majda Rijavec	<i>Školska kultura, stres i dobrobit učitelja</i>
38	Hrčak	2	2015	Marina Sotiropoulou-Zorpala, Agathi Argyriadi	<i>Identifying the Features of "Aesthetic Flow Experience Activities" in the Kindergarten and the First Years of Primary School Education</i>
39	Hrčak	1	2015	Sanja Tatalović Vorkapić, Jelena Jelić Puhalo	<i>Povezanost osobina ličnosti, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske djece</i>
40	Hrčak	1	2015	Silvia Rogošić	<i>Životno zadovoljstvo budućih odgojitelja: utjecaji socijalnog, ekonomskog i ljudskog kapitala obitelji</i>
41	Repozitorij UFRI	8	2015	Irena Pelosa	<i>Zadovoljstvo životom, sreća, optimizam i osobine ličnosti odgajatelja i učitelja: ima li razlike?</i>
42	Repozitorij UFRI	8	2015	Korana Lisjak	<i>Roditeljske procjene ličnosti i optimizma odgajatelja – kakvi bi odgajatelji trebali biti?</i>
43	Hrčak	2	2015	Majda Rijavec	<i>Should Happiness Be Taught in School?</i>
44	Repozitorij UFRI	8	2015	Esmina Skopljak	<i>O(su)bjektivnost odgajatelja u procjenjivanju temperamenta predškolske djece</i>
45	Hrčak	2	2016	Blaženka Bačlija Sušić	<i>SPONTANA IMPROVIZACIJA KAO SREDSTVO POSTIZANJA SAMOAKTUALIZACIJE, OPTIMALNIH I VRHUNSKIH ISKUSTAVA U GLAZBENOJ NAOBRAZBI</i>
46	Hrčak	1	2016	Sanja Bilač I Dubravka Miljković	<i>UTJECAJ REFLEKSIVNE PRAKSE NA SAMOPROCJENU PONAŠANJA I ZADOVOLJSTVO POSLOM UČITELJA U UPRAVLJANJU RAZREDOM I DISCIPLINOM</i>
47	Hrčak	1	2016	Dubravka Miljković I Lana Jurčec	<i>Is Curiosity Good for Students' Well-Being? The Case of the Faculty of Teacher Education and the Faculty of Kinesiology</i>
48	Hrčak	1	2016	Majda Rijavec, Tajana Ljubin Golub i Diana Olčar	<i>Can Learning for Exams Make Students Happy? Faculty-Related and Faculty-Unrelated Flow Experiences and Well-Being</i>

49	Hrčak	4	2016	Majda Rijavec, Sonja Pečjak, Lana Jurčec i Polona Gradišek	<i>Novac i karijera ili životni poziv? Intrinzične vs. ekstrinzične radne orijentacije I zadovoljstvo poslom hrvatskih I slovenskih učitelja</i>
50	Hrčak	1	2016	Sanja Tatalović Vorkapić	<i>RELATIONSHIP BETWEEN FLOW AND PERSONALITY TRAITS AMONG PRESCHOOL TEACHERS</i>
51	Hrčak	2	2016	Martina Ferić, Ivana Maurović, Antonija Žižak	<i>Izazovi istraživanja otpornosti obitelji</i>
52	Hrčak	2	2016	Irma Kovčo Vukadin, Miranda Novak, Helena Križan	<i>Zadovoljstvo životom: individualna i obiteljska perspektiva</i>
53	Repozitorij UFRI	8	2016	Jasna Crnčić	<i>Kako odgojitelji percipiraju svoje zadovoljstvo radom u dječjem vrtiću?</i>
54	Repozitorij UFRI	8	2016	Sanja Čačić	<i>Analiza pozitivnih afektivnih stanja kod odgajatelja</i>
55	Hrčak	1	2016	Joško Sindik, Žana Pavlović	<i>IZVORI STRESA KOD ODGOJITELJICA PREDŠKOLSKE DJECE I NJIHOVE OSOBINE LIČNOSTI</i>
56	Hrčak	1	2016	Ivan Leutar i Zdravka Leutar	<i>Duhovnost kao resurs snage i otpornosti obitelji u rizičnim okolnostima</i>
57	Hrčak	1	2017	JOVAN LJUŠTANOVIĆ I LJILJANA PEŠIKAN-LJUŠTANOVIĆ	<i>LAUGHING CHILDREN AND FUNNY CHILDREN: LAUGHTER AND EARLY CHILDHOOD</i>
58	Repozitorij UFRI	8	2017	Tea Cikač	<i>Obilježja djece polaznika ljetnih kampova: Kros-kulturalna usporedba temperamenta, psihičke otpornosti i optimizma</i>
59	Hrčak	2	2017	DUBRAVKA MILJKOVIĆ	<i>Odgoj, obrazovanje i psihološka (ne)otpornost djece i mladih</i>
60	Hrčak	1	2017	Jadranka Pavić, Majda Rijavec i Lana Jurčec	<i>KOLIKO, ZAŠTO I KAKO ADOLESCENTI GLEDAJU TELEVIZIJU: IMPLIKACIJE ZA AFEKTIVNU DOBROBIT</i>
61	Hrčak	1	2017	Ivana Perković Krijan, Siniša Opić i Majda Rijavec	<i>The Role of Pedagogical Content Knowledge and Experience of Elementary School Teachers in the Implementation of Inquiry Teaching</i>
62	Hrčak	1	2017	Majda Rijavec i Melita I Ivanković	<i>Dispozicijski optimizam i pesimizam kao prediktori školskoga uspjeha, ciljnih orijentacija u učenju, straha od ispitivanja I životnoga zadovoljstva učenika</i>
63	Hrčak	5	2017	Jelena Vignjević, Matea Brandt	<i>»Sreća je kad tata I ja igramo nogomet« ILI O DJEČJEM IZRICANJU EMOCIJA</i>
64	Repozitorij UFRI	8	2017	Josipa Žagar	<i>Postoji li povezanost između psihičke otpornosti, kreativnosti i temperamenta djece predškolske dobi?</i>
65	Hrčak	1	2017	SANJA TATALOVIĆ VORKAPIĆ, MAJA SLAVIČEK, NATAŠA VLAH	<i>STRENGTHS AND DIFFICULTIES IN CROATIAN PRESCHOOL CHILDREN: VALIDATION OF THE STRENGTHS AND DIFFICULTIES QUESTIONNAIRE</i>
66	Hrčak	1	2017	Marina Ajduković, Jelena Matančević, Ivan Rimac	<i>SIROMAŠTVO DJECE IZ PERSPEKTIVE STRUČNJAKA: UČINCI I MOGUĆNOSTI DJELOVANJA</i>
67	Hrčak	2	2018	Blaženka Bačlija Sušić	<i>DJEČJE GLAZBENO STVARALAŠTVO: STVARALAČKI I AUTOTELIČNI ASPEKT</i>
68	Hrčak	1	2018	Sanja Bilač i Dubravka Miljković	<i>How to Introduce Change to Classroom Management and Discipline</i>
69	Hrčak	2	2018	Mia Lakatoš i Lucija Vejmelka	<i>ZNAČAJ ŽIVOTINJA ZA DJECU: IMPLIKACIJE ZA POMAGAČKE PROFESIJE</i>
70	Repozitorij UFRI	8	2018	Lana Osojnak	<i>Provjera dobiti senzornih aktivnosti i poticaja u radu s djecom rane dobi: Mogućnosti objektivnih mjerenja</i>
71	Hrčak	2	2018	Majda Rijavec i Tatjana Ljubin Golub	<i>Zanesenost u akademskim aktivnostima i dobit studenata</i>
72	Hrčak	4	2018	Sanja Tatalović Vorkapić, Jasmina Puž	<i>ZNAČAJKE SOCIOEMOCIONALNE DOBROBITI I POZITIVNOG MIŠLJENJA KOD DAROVITE DJECE</i>
73	Hrčak	1	2018	Sanja Tatalović Vorkapić, Sanja Skočić Mihić, Martina Josipović	<i>Ličnost i kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju kao prediktori njihovog profesionalnog sagorijevanja</i>
74	Repozitorij UFRI	8	2019	Nikolina Grubić Pavletić	<i>Socio-demografske odrednice i pozitivni aspekti odnosa između odgajatelja I djece</i>
75	Hrčak	1	2019	Anđelka Slavić, Majda Rijavec i Danijela Matić	<i>Stil vodstva ravnatelja i subjektivna dobit učitelja: posredujuća uloga školske kulture</i>
76	Hrčak	1	2019	Natalija Smrtić i Majda Rijavec	<i>PSIHOLOŠKI KAPITAL, SMISLENOST POSLA, ZADOVOLJSTVO POSLOM I DOBROBIT KOD NASTAVNIKA U PRIVATNIM I DRŽAVNIM ŠKOLAMA</i>

77	Repozitorij UFRI	8	2019	Gordana Škrobonja	<i>Razvoj privrženosti i temperament djece iz perspektive roditelja i odgajatelja</i>
78	Repozitorij UFRI	8	2019	Elena Predrag	<i>Odgojni postupci roditelja i odgajatelja u odnosu na snage i poteškoće djece</i>
79	Hrčak	1	2019	Ina Reić Ercegovac i Maja Ljubetić	<i>Svjesnost u roditeljstvu majki i očeva djece različite dobi: Validacija hrvatske inačice upitnika</i>
80	Hrčak	5	2019	Dragana Turić	<i>SAMOUČINKOVITOST ODGOJITELJA I PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE RAVNATELJA PREDŠKOLSKIH USTANOVA</i>
81	Hrčak	1	2019	Tomislava Vidić i Majda Rijavec	<i>Povezanost pristupa poučavanju s percipiranom samoeфикаsnosti, zadovoljstvom poslom i životom te emocijama učitelja u osnovnoj školi</i>
82	Hrčak	4	2019	Jasmina Hadela, Nena Rončević and Melita Pergar	<i>Reasons for Enrolment in the Kindergarten and Parents' Satisfaction with Specific Elements of the Kindergarten</i>
83	Repozitorij UFRI	8	2019	Duška Srdić	<i>Pozitivna zajednica: stavovi roditelja o kvaliteti suradnje s vrtićem tijekom prijelaznih perioda djece</i>
84	Repozitorij UFRI	8	2019	Silvia Kulić	<i>Pojedine odrednice odgajateljevog odnosa s djecom</i>
85	Hrčak	1	2019	Maja Ljubetić, Ina Reić Ercegovac, Ana Draganja	<i>Razlike između odgojitelja i roditelja djece predškolske dobi u procjeni dječjih socio-emocionalnih kompetencija</i>
86	Hrčak	1	2019	Lana Lučić, Andreja Brajša-Žganec, Tihana Brkljačić, Ines Sučić	<i>ODNOS RODITELJSTVA S INDIKATORIMA DOBROBITI</i>
87	Hrčak	1	2020	Zdenka BREBRIĆ, Tajana LJUBIN GOLUB, Majda RIJAVEC	<i>PREDICTING GENDER DIFFERENCES IN SCHOOL ACHIEVEMENT AND SOCIAL ACCEPTANCE: THE ROLE OF DELAY OF GRATIFICATION</i>
88	Hrčak	1	2020	Polona Gradišek, Sonja Pečjak, Majda Rijavec i Lana Jurčec	<i>Teaching as a Calling and Well-Being of Slovenian and Croatian Teachers</i>
89	Hrčak	4	2020	Maja Laklija, Marina Ajduković, Alekna Aladrović Deklman	<i>SUPERVIZIJA VODITELJA MJERE STRUČNE POMOĆI RODITELJIMA U ZAŠTITI DOBROBITI DJETETA – POGLED IZ TRIJU PERSPEKTIVA</i>
90	Hrčak	1	2020	Doris Velan, Sanja Tatalović Vorkapić	<i>Contextual determinants of kindergarten culture as indicators of children's well-being during their transition and adaptation</i>
91	Hrčak	2	2020	Zdenko Babić	<i>Ulaganja u djecu kao visoko isplativa socijalna investicija</i>
92	Repozitorij UFRI	8	2020	Lara Janković	<i>Socijalno- emocionalna dobit djece i stil privrženosti u odnosu na prijelazni period iz perspektive roditelja i odgajatelja</i>
93	Repozitorij UFRI	8	2020	Irena Bašić	<i>Mogućnosti implementacije europskog kurikulum otpornosti u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje</i>
94	Repozitorij UFRI	8	2020	Mia Čuljak Prelec	<i>Razvoj privrženosti u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja</i>
95	Repozitorij UFRI	8	2020	Tanja Hrvatin	<i>Uloga sreće, optimizma, zadovoljstva životom i ličnosti odgajatelja i djece u njihovom odnosu</i>
96	Repozitorij UFRI	8	2020	Lorena Ljevar	<i>Odrednice dobiti djece rane dobi tijekom prijelaza iz perspektive odgajatelja</i>
97	Hrčak	4	2020	Marija Možnik, Milan Milošević, Marijo Možnik	<i>PROFESIONALNO IZGARANJE I TJELESNA AKTIVNOST ODGOJITELJICA U DJEČJEM VRTIĆU JARUN</i>
98	Hrčak	2	2020	Slavica Šimić Šašić, Marija Rodić	<i>Korelati korištenja medija kod djece predškolske dobi</i>
99	Hrčak	1	2021	Majda Rijavec, Tajana Ljubin-Golub, Zdenka Brebrić	<i>One Candy or Two at the Age of Six: Does it Matter for Later School Life and Why?</i>

Legenda: 1 – izvorni znanstveni članak, 2 – pregledni rad, 3 – kratko priopćenje, 4 – prethodno priopćenje, 5 – stručni rad, 6 – izlaganje sa skupa, 7 – recenzija, prikaz slučaja, 8 – diplomski rad

Važna napomena: U tablici je naveden doslovno prepisan tekst iz radova koji su analizirani u ovom diplomskom radu radi cjelovite analize podataka.

Ukupno je analizirano 99 radova, od toga je 31 diplomski rad iz baze podataka repozitorija UFRI, te 68 radova iz baze Hrčak, od kojih je 42 izvornih znanstvenih članaka, 14 preglednih radova, 7 prethodnih priopćenja, 3 stručnih radova te 2 recenzije i prikaz slučaja. Dakle, najviše ima izvornih znanstvenih članaka, a najmanje recenzije i prikaz slučaja. U 2011. godini objavljeno je 3 rada, u 2012. objavljeno je 8 radova, u 2013. objavljeno je 9 radova, u 2014. objavljeno je 14 radova, u 2015. objavljeno je 10 radova, u 2016. objavljeno je 12 radova, u 2017. objavljeno je 10 radova, u 2018. objavljeno je 7 radova, u 2019. objavljeno je 13 radova, u 2020. objavljeno je 12 radova, te u 2021. objavljen je 1 rad. Dakle, najmanje je radova objavljeno 2021. godine, a najviše u 2014. godini, iste godine kada je donesena odluka o izradi Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

8.2. Ključne riječi

U Tablici 4. prikazane su ključne riječi analiziranih radova.

Tablica 4. Ključne riječi

Rb.	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
1	<i>stres</i>	<i>suočavanje</i>	<i>životno zadovoljstvo</i>	<i>učitelji razredne i predmetne nastave</i>			
2	<i>djeca s posebnim odgojnoobrazovnim potrebama</i>	<i>kompetencije</i>	<i>studenti</i>	<i>volontiranje</i>	<i>civilna misija sveučilišta</i>		
3	<i>društveni status</i>	<i>odgojiteljice</i>	<i>razina odgovornosti</i>	<i>zadovoljstvo poslom</i>			
4	<i>osnovna škola</i>	<i>program pozitivne psihologije</i>	<i>optimizam</i>	<i>pesimizam</i>	<i>razredno ozračje</i>		
5	<i>roditeljstvo</i>	<i>dijete s teškoćama u razvoju</i>	<i>roditeljski stres</i>				
6	<i>izvori stresa</i>	<i>obiteljski potencijali</i>	<i>komponente i procesi obiteljske otpornosti</i>	<i>učinci obiteljske otpornosti</i>			
7	<i>predškolsko dijete</i>	<i>mudrost</i>	<i>nada</i>	<i>optimizam</i>	<i>pozitivna psihologija</i>	<i>pravednost</i>	<i>sreća</i>
8	<i>odgojatelj</i>	<i>petofaktorski model ličnosti</i>	<i>rani odgoj i obrazovanje</i>	<i>zanesenost poslom</i>			
9	<i>odgojiteljice</i>	<i>socijalna podrška</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>	<i>zaokupljenost poslom</i>			
10	<i>slobodno vrijeme obitelji</i>	<i>zajedničke aktivnosti roditelja i djece</i>	<i>obiteljska kohezivnost</i>	<i>zadovoljstvo obiteljskim životom</i>			
11	<i>djeca predškolske dobi</i>	<i>optimizam</i>	<i>roditelji</i>	<i>sreća</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>	<i>depresivnost</i>	
12	<i>socio-emocionalna dobrobit</i>	<i>dobne razlike</i>	<i>spolne razlike</i>	<i>Predškolska djeca</i>			
13	<i>pozitivna pedagogija</i>	<i>pozitivna orijentacija u odgoju</i>	<i>humanistička psihologija</i>	<i>humanistička pedagogija</i>	<i>pozitivna psihologija</i>	<i>kritičko-emancipacijska filozofija</i>	<i>emancipacijski odgoj</i>
14	<i>strategije suočavanja</i>	<i>djeca s teškoćama u razvoju</i>	<i>roditeljstvo</i>	<i>obiteljska kohezivnost</i>			
15	<i>odgojitelji</i>	<i>petofaktorski model ličnosti</i>	<i>nada</i>	<i>optimizam</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>		
16	<i>ciljne orijentacije</i>	<i>spolne razlike u ciljnim orijentacijama</i>	<i>dobne razlike u ciljnim orijentacijama</i>	<i>školski uspjeh</i>	<i>primarno obrazovanje</i>		
17	<i>forgiveness</i>	<i>motivation to forgive</i>	<i>costs and benefits of forgiveness</i>	<i>well-being</i>			
18	<i>empatija</i>	<i>petofaktorski model ličnosti</i>	<i>odgojitelj</i>	<i>rano učenje i poučavanje</i>			
19	<i>odgojitelji</i>	<i>održivo ponašanje</i>	<i>optimizam</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>			
20	<i>odgojitelji</i>	<i>osobine ličnosti</i>	<i>profesionalno sagorijevanje</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>			
21	<i>dimensions of resilience in adulthood</i>	<i>protective factors</i>	<i>restrictive parents</i>	<i>Supportive parents</i>			

22	curriculum	early years	primary schools	quality education			
23	academic motivation	initial teacher education	self-determination				
24	osobine ličnosti	stres odgojiteljica	suočavanje sa stresom				
25	nada	optimizam	Roditelji predškolske djece	zdrava djeca	djeca s različitim oboljenjima		
26	odgojitelji	empatija	nada	optimizam	zadovoljstvo životom		
27	djeca predškolske i školske dobi	pozitivne emocije	računalne igre	roditelji	stavovi		
28	djeca predškolske dobi	socio-emocionalna dobrobit	optimizam	darovita djeca			
29	-	-	-	-	-	-	-
30	osobine ličnosti	petofaktorski model	zadovoljstvo životom	budući odgajatelji i učitelji			
31	odgojitelji	otpornost	predškolska djeca	skala opažanja	socio-emocionalna dobrobit		
32	djeca rane dobi	jaslice	kvaliteta privrženosti	prilagodba	odgajatelji		
33	preschool children	prevention	pyramid of optimism	well-being	kindergarten		
34	mogućnost kontrole na poslu	odgajateljice	povezanost	socijalna podrška			
35	izvori društvene potpore	oblici društvene potpore	roditeljstvo	zadovoljstvo društvenom potporom			
36	-	-	-	-	-	-	-
37	psihološka dobrobit	stres	subjektivna dobrobit	školska kultura	učitelji		
38	aesthetics	arts	education	flow			
39	odgojitelji	petofaktorski model ličnosti	nada	optimizam	zadovoljstvo životom		
40	zadovoljstvo životom	socijalni kapital obitelji	ekonomski kapital obitelji	ljudski kapital obitelji			
41	odgajatelji	učitelji	skraćeni petofaktorski model ličnosti	rani odgoj i obrazovanje	zadovoljstvo životom	sreća	optimizam
42	odgajatelji	roditelji	petofaktorski model ličnosti	realne i idealne osobine ličnosti	optimizam		
43	happiness	positive education	positive psychology	school	well-being		
44	procjenjivanje temperamenta	Pavlovljevi upitnik za djecu	odgajatelji	objektivnost procjenjivača			
45	Csikszentmihalyi	djetetov stvaralački izraz kroz glazbu	Elly Bašić	Funkcionalna muzička pedagogija	Maslow		
46	refleksivna praksa	samoprocjena ponašanja učitelja	upravljanje razredom i disciplina	zadovoljstvo poslom			
47	basic psychological needs	curiosity	flourishing	positive/negative affect	students	well-being	
48	flourishing	flow	life satisfaction	university students	well-being		
49	radne orijentacije	teorija samodeterminacije	tranzicijske zemlje	učitelji	zadovoljstvo poslom		

50	<i>Big Five Personality model</i>	<i>early and preschool education</i>	<i>flow</i>	<i>preschool teachers</i>			
51	<i>otpornost</i>	<i>otpornost obitelj</i>	<i>izazovi konceptualizacije</i>				
52	<i>zadovoljstvo životom</i>	<i>mjere zadovoljstva životom</i>	<i>obiteljska perspektiva</i>	<i>FamResPlan</i>			
53	<i>odgojitelji</i>	<i>pozitivne emocije</i>	<i>zadovoljstvo poslom</i>	<i>optimizam</i>			
54	<i>pozitivna psihologija</i>	<i>implicitna pedagogija</i>	<i>afektivna stanja</i>	<i>emocije</i>	<i>pozitivan odgajatelj</i>		
55	<i>ličnost</i>	<i>izvori stresa odgojiteljica</i>	<i>suočavanje</i>				
56	-	-	-	-	--		-
57	<i>narrative subject</i>	<i>childhood</i>	<i>laughter</i>	<i>community of laughter</i>	<i>children's mouths</i>		
58	<i>ljetni kamp</i>	<i>temperament</i>	<i>psihička otpornost</i>	<i>optimizam</i>			
59	<i>obrazovanje</i>	<i>odgoj</i>	<i>pozitivna psihologija</i>	<i>psihološka otpornost</i>			
60	<i>adolescenti</i>	<i>gledanje televizije</i>	<i>motivi</i>	<i>kognitivna uključenost</i>	<i>afektivna dobrobit</i>		
61	<i>experience related to learning through inquiry</i>	<i>inquiry-based teaching</i>	<i>pedagogical content knowledge of inquiry teaching</i>	<i>elementary school teachers</i>	<i>science and society</i>		
62	<i>optimizam</i>	<i>pesimizam</i>	<i>ciljne orijentacija u učenju</i>	<i>školski uspjeh</i>	<i>strah od ispitivanja</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>	
63	<i>govorni razvoj</i>	<i>emocionalni razvoj</i>	<i>rana i predškolska dob</i>				
64	<i>Psihička otpornost</i>	<i>kreativnost</i>	<i>temperament djece</i>	<i>pozitivna psihologija</i>			
65	<i>preschool children</i>	<i>reliability</i>	<i>Strengths and Difficulties Questionnaire</i>	<i>validity</i>	<i>mental health</i>		
66	<i>dobrobit djece</i>	<i>rizik siromaštva</i>	<i>prikladnost programa smanjivanja siromaštva djeca</i>	<i>socijalne inovacije</i>			
67	<i>autotelična aktivnost</i>	<i>rani glazbeno-stvaralački razvoj</i>	<i>doživljaj glazbe</i>	<i>glazbeno-stvaralačke aktivnosti</i>	<i>kreativnost</i>	<i>zanesenost u glazbeno-stvaralačkom procesu</i>	
68	<i>Classroom Management and Discipline</i>	<i>reflection-on-reflection</i>	<i>Reflective Practice Guide</i>				
69	<i>djeca</i>	<i>terapijske životinje</i>	<i>intervencije potpomognute životinjama</i>				
70	<i>djeca rane dobi</i>	<i>dobrobit</i>	<i>senzorna integracija</i>	<i>senzoričke aktivnosti i poticaji</i>			
71	<i>akademska zanesenost</i>	<i>dobrobit</i>	<i>socijalni identitet</i>	<i>akademski stres</i>	<i>studenti</i>		
72	<i>atribucijski stil</i>	<i>darovita djeca</i>	<i>pozitivan razvoj</i>	<i>predškolska dob</i>	<i>socioemocionalna dobrobit</i>		
73	<i>djeca s teškoćama u razvoju</i>	<i>kompetencije</i>	<i>odgajatelji</i>	<i>osobine ličnosti</i>	<i>profesionalno sagorijevanje</i>		
74	<i>djeca</i>	<i>odgajatelji</i>	<i>odnos</i>	<i>pozitivni aspekti</i>	<i>socio-demografske odrednice</i>		

75	<i>subjektivna dobrobit</i>	<i>suradnička školska kultura</i>	<i>stil vodstva</i>	<i>učitelji</i>			
76	<i>dobrobit</i>	<i>nastavnici u državnim i privatnim školama</i>	<i>smislenost posla</i>	<i>psihološki kapital</i>	<i>zadovoljstvo poslom</i>		
77	<i>djeca</i>	<i>privrženost</i>	<i>temperament</i>	<i>roditelji</i>	<i>odgojitelji</i>		
78	<i>djeca</i>	<i>odgajatelji</i>	<i>odgojni postupci</i>	<i>roditelji</i>	<i>snage i poteškoće</i>	<i>socio-emocionalna dobrobit</i>	
79	<i>svjesno roditeljstvo</i>	<i>usredotočena svjesnost</i>	<i>roditeljska kompetentnost</i>	<i>zadovoljstvo roditeljstvom</i>			
80	<i>samoučinkovitost</i>	<i>pedagoške kompetencije</i>	<i>vođenje</i>				
81	<i>pristupi poučavanju</i>	<i>samoefikasnost</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>	<i>zadovoljstvo poslom</i>	<i>emocije</i>	<i>učitelji u osnovnoj školi</i>	
82	<i>attitudes</i>	<i>communication</i>	<i>parents</i>	<i>partnership with the kindergarten</i>	<i>space</i>		
83	<i>roditelji</i>	<i>stavovi</i>	<i>suradnja</i>	<i>dječji vrtić</i>	<i>prijelaz</i>		
84	<i>odnos odgajatelj-dijete</i>	<i>osobine ličnosti</i>	<i>pozitivne emocije</i>	<i>stavovi prema odgoju i djetinjstvu</i>			
85	<i>dijete predškolske dobi</i>	<i>odgojitelj</i>	<i>roditelj</i>	<i>spol</i>	<i>socio-emocionalne kompetencije</i>		
86	<i>roditeljstvo</i>	<i>dobrobit</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>	<i>sreća</i>	<i>PWI</i>		
87	<i>academic achievement</i>	<i>delay of gratification</i>	<i>elementary school</i>	<i>self-regulation</i>	<i>social acceptance</i>		
88	<i>calling</i>	<i>job</i>	<i>career</i>	<i>teachers</i>	<i>well-being</i>	<i>Slovenia</i>	<i>Croatia</i>
89	<i>socijalnirad s obiteljima u riziku</i>	<i>voditelji mjere stručne pomoćiroditeljima</i>	<i>zaštiti dobrobiti djece</i>	<i>novi oblici supervizije stručnjaka u zaštiti dobrobit djece</i>			
90	<i>Children</i>	<i>contextual determinants</i>	<i>EcologicalDynamic model of transition</i>	<i>kindergarten culture</i>			
91	<i>dječja dobrobit</i>	<i>socijalne promjene</i>					
92	<i>djeca</i>	<i>odgojitelji</i>	<i>privrženost</i>	<i>roditelji</i>	<i>socio-emocionalna dobrobit</i>		
93	<i>djeca</i>	<i>otpornost</i>	<i>rescur</i>	<i>možnosti implementacije</i>	<i>odgajatelji</i>	<i>roditelji</i>	
94	<i>djeca rane dobi</i>	<i>jaslice</i>	<i>kvaliteta suradnje</i>	<i>odgajatelji</i>	<i>privrženost</i>	<i>roditelji</i>	<i>socio-demografske odrednice</i>
95	<i>djeca</i>	<i>odgajatelji</i>	<i>odnos</i>	<i>optimizam</i>	<i>sreća</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>	
96	<i>dobrobit</i>	<i>ekološko-dinamički model tranzicije</i>	<i>rana dob</i>	<i>odgajatelji</i>			
97	<i>djeca</i>	<i>predškolska dob</i>	<i>stres</i>	<i>tejsno vježbanje</i>	<i>zadovoljstvo životom</i>		
98	<i>djeca predškolske dobi</i>	<i>mediji</i>	<i>osobni I okolinski čimbenici</i>	<i>roditelji</i>			
99	<i>delay of gratification</i>	<i>emotional intelligence</i>	<i>life satisfaction</i>	<i>quality of school life</i>			

Važna napomena: U tablici je naveden doslovno prepisan tekst iz radova koji su analizirani u ovom diplomskom radu radi cjelovite analize podataka.

Od 99 pretraženih radova, 3 rada ne sadrži ključne riječi. Ključne riječi s temeljnim pojmom *zadovoljstvo* i *satisfaction* spominju se 29 puta, ključne riječi s temeljnim pojmom *dobrobit* i *well-being* spominju se 25 puta, *optimizam* i *optimism* se spominju 16 puta, ključne riječi s temeljnim pojmovima *pozitivna* i *positive* spominju se 10 puta, *otpornost* se spominje 9 puta, *sreća* se spominje 6 puta, *zanesenost* se spominje 6 puta, *nada* se spominje 5 puta, *opraštanje* se spominje 2 puta, a 1 put spominju se ključne riječi *svjesnost*, *samoefikasnost*, *mudrost* i *snaga*. Dakle, najviše ključnih riječi ima s pojmovima *zadovoljstvo*, *dobrobit* i *optimizam*, odnosno to su ključne riječi pod kojima se najviše radova objavilo, dok je ostalih ključnih riječi malo u odnosu na broj pretraženih radova.

8.3. Vrsta rada i dizajn studije

U Tablici 5. prikazana je vrsta i dizajn studije.

Tablica 5. Vrsta i dizajn studije

Rb.	Vrsta	Dizajn_studije	Kvantitativni dizajn	Kvalitativni dizajn
1	Empirijski	1	1 uzorak	-
2	Empirijski	1	1 uzorak	-
3	Empirijski	1	1 uzorak	-
4	Empirijski	1	1 uzorak	-
5	Empirijski	1	1 uzorak	-
6	Teorijski	-	-	-
7	Empirijski	3	1 uzorak	Fenomenologija
8	Empirijski	1	1 uzorak	-
9	Empirijski	1	1 uzorak	-
10	Empirijski	1	2 uzorka	-
11	Empirijski	1	2 uzorka	-
12	Empirijski	1	1 uzorak	-
13	Teorijski	-	-	-
14	Empirijski	1	1 uzorak	-
15	Empirijski	1	1 uzorak	-
16	Empirijski	1	1 uzorak	-
17	Empirijski	1	1 uzorak	-
18	Empirijski	1	1 uzorak	-
19	Empirijski	1	1 uzorak	-
20	Empirijski	1	1 uzorak	-
21	Empirijski	1	1 uzorak	-
22	Teorijski	-	-	-
23	Empirijski	1	3 ili više uzorka	-
24	Empirijski	1	1 uzorak	-
25	Empirijski	1	2 uzorka	-
26	Empirijski	1	1 uzorak	-
27	Empirijski	1	1 uzorak	-
28	Empirijski	1	1 uzorak	-
29	Teorijski	-	-	-
30	Empirijski	1	1 uzorak	-
31	Empirijski	1	1 uzorak	-
32	Empirijski	1	1 uzorak	-
33	Teorijski	-	-	-
34	Empirijski	1	1 uzorak	-
35	Empirijski	1	1 uzorak	-
36	Teorijski	-	-	-
37	Empirijski	1	1 uzorak	-
38	Teorijski	-	-	-

39	Empirijski	1	1 uzorak	-
40	Empirijski	1	1 uzorak	-
41	Empirijski	1	2 uzorka	-
42	Empirijski	1	1 uzorak	-
43	Teorijski	-	-	-
44	Empirijski	1	1 uzorak	-
45	Teorijski	-	-	-
46	Empirijski	1	1 uzorak	-
47	Empirijski	1	1 uzorak	-
48	Empirijski	1	1 uzorak	-
49	Empirijski	1	1 uzorak	-
50	Empirijski	1	1 uzorak	-
51	Teorijski	-	-	-
52	Teorijski	-	-	-
53	Empirijski	1	1 uzorak	-
54	Empirijski	1	2 uzorka	-
55	Empirijski	1	1 uzorak	-
56	Empirijski	2	1 uzorak	Narativna studija
57	Empirijski	2	1 uzorak	Etnografska studija
58	Empirijski	3	3 ili više uzorka	fenomenologija
59	Teorijski	-	-	-
60	Empirijski	1	1 uzorak	-
61	Empirijski	1	1 uzorak	-
62	Empirijski	1	1 uzorak	-
63	Empirijski	2	1 uzorak	fenomenologija
64	Empirijski	1	1 uzorak	-
65	Empirijski	1	1 uzorak	-
66	Empirijski	2	1 uzorak	fenomenologija
67	Empirijski	1	-	-
68	Empirijski	1	1 uzorak	-
69	Teorijski	-	-	-
70	Empirijski	1	1 uzorak	-
71	Teorijski	-	-	-
72	Empirijski	1	1 uzorak	-
73	Empirijski	1	1 uzorak	-
74	Empirijski	1	1 uzorak	-
75	Empirijski	1	1 uzorak	-
76	Empirijski	1	1 uzorak	-
77	Empirijski	1	1 uzorak	-
78	Empirijski	1	2 uzorka	-
79	Empirijski	1	1 uzorak	-
80	Empirijski	1	1 uzorak	-
81	Empirijski	1	1 uzorak	-
82	Empirijski	1	1 uzorak	-
83	Empirijski	1	1 uzorak	-

84	Empirijski	1	1 uzorak	-
85	Empirijski	1	2 uzorka	-
86	Empirijski	1	2 uzorka	-
87	Empirijski	1	1 uzorak	-
88	Empirijski	1	1 uzorak	-
89	Empirijski	2	3 ili više uzorka	fenomenologija
90	Teorijski	-	-	-
91	Teorijski	-	-	-
92	Empirijski	1	2 uzorka	-
93	Empirijski	1	2 uzorka	-
94	Empirijski	1	1 uzorak	-
95	Empirijski	1	1 uzorak	-
96	Empirijski	1	1 uzorak	-
97	Empirijski	1	1 uzorak	-
98	Empirijski	1	3 ili više uzorka	-
99	Empirijski	1	1 uzorak	-

Legenda: 1 – kvantitativni dizajn studije, 2 – kvalitativni dizajn studije

Kako je prikazano u Tablici 5. teorijskih radova je 16 od 99, a istraživačkih radova je 83. Od 83 istraživačkih radova 6 je kvalitativnih istraživanja, 77 kvantitativnih istraživanja, te 2 rada mix metode (kvantitativna i kvalitativna). Kao što je vidljivo u Tablici 5, u 69 radova istraživanje se provodilo na jednom uzorku, zatim u 10 radova se istraživanje provodilo na dva uzorka, a u 4 rada se istraživanje provodilo na tri ili više uzorka. Od kvalitativnih pristupa najviše je istraživanja iz fenomenologije (5 radova), te po jedno istraživanje iz narativne studije i etnografske studije.

Na temelju navedenih podataka uočava se kako broj kvantitativnih istraživanja prednjači nad kvalitativnim istraživanja, te bi bilo vrlo zanimljivo kakvi bi rezultati bili kad bi se navedena istraživanja provjerila kvalitativnom metodom istraživanja, odnosno kad bi se obradila mix metoda.

8.4. Ciljevi istraživanja

U Tablici 6. prikazani su ciljevi analiziranih radova.

Tablica 6. Cilj analiziranih radova

Rb.	Cilj
1	<i>Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoje li razlike u izvorima stresa, strategijama suočavanja sa stresom, te životnom zadovoljstvu između učitelja razredne i učitelja predmetne nastave</i>
2	<i>Cilj ovog istraživanja bio je ispitati mišljenje studenata Učiteljskog fakulteta u Rijeci i njihova iskustva tijekom volontiranja u ustanovama odgoja i obrazovanja i udrugama na području grada Rijeke koje se bave djecom i mladima s posebnim potrebama.</i>
3	<i>zanimalo nas je što odgojiteljice u njihovu poslu čini zadovoljnim odnosno nezadovoljnim?</i>
4	<i>Istraživanje je provedeno s ciljem provjere utjecaja provođenja programa pozitivne psihologije na optimizam i razredno ozračje učenika četvrtog razreda osnovne škole.</i>
5	<i>cilj rada bio je ispitati doprinos socio-demografskih obilježja roditelja i djeteta, obilježja dobrobiti roditelja te formalne i neformalne socijalne podrške u objašnjenju roditeljskog stresa.</i>
6	<i>Rad se bavi konceptom obiteljske otpornosti i mogućnostima njegove primjene u teoriji i praksi socijalnog rada.</i>
7	<i>Cilj istraživanja bio je ispitati kako djeca predškolske dobi definiraju i percipiraju temeljne pojmove iz pozitivne psihologije: sreća, mudrost, nada, pravednost, zahvalnost i optimizam.</i>
8	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između doživljaja zanesenosti na poslu i osobina ličnosti odgajatelja.</i>
9	<i>Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoji li razlika u zadovoljstvu poslom s obzirom na duljinu staža i stručnu spremu te utvrditi postoji li mogućnost prognoze zadovoljstvom poslom sa zaokupljenošću poslom i socijalnom podrškom u radu kod odgojiteljica triju gradskih vrtića Grada Zagreba</i>
10	<i>Cilj ovog istraživanja je dobiti uvid u to kako obitelji s djecom predškolske dobi provode zajedničko slobodno vrijeme, koliko očevi i majke dnevno u prosjeku provode vremena u različitim aktivnostima s djecom, koliko su očevi i majke zadovoljni time te što im je potrebno za unapređenje kvalitete slobodnog vremena njihovih obitelji. Također, želi se utvrditi postoje li razlike u svim navedenim procjenama između očeva i majki te postoji li povezanost između procjene zadovoljstva slobodnim vremenom obitelji i zadovoljstva obiteljskom kohezivnošću te zadovoljstva obiteljskim životom općenito.</i>
11	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati razinu optimizma kod djece predškolske dobi i njihovih roditelja, te odnos između optimizma djece i roditelja</i>
12	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati razinu socio-emocionalne dobrobiti predškolske djece, te analizirati spolne i dobne razlike.</i>
13	<i>U raspravi se kritički pristupilo idejama humanističke psihologije, pozitivne psihologije te kritičko-emancipacijske filozofije s ciljem definiranja pozitivne orijentacije u odgoju kao fenomena kojim se bavi pozitivna pedagogija</i>
14	<i>Ovim istraživanjem željelo se unaprijediti područje razumijevanja strategija suočavanja roditelja djece s teškoćama u razvoju te njihove povezanosti s nekim konstruktima povezanim s roditeljstvom i obiteljskom kohezivnošću.</i>
15	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos osobina ličnosti odgojitelja s njihovom nadom, optimizmom i zadovoljstvom životom</i>
16	<i>Cilj istraživanja bio je ispitati dobne i spolne razlike u ciljnim orijentacijama kod učenika tijekom osnovnoškolskog školovanja kao i njihovu povezanost s općim školskim uspjehom te ocjenama iz matematike i hrvatskog jezika.</i>
17	<i>The aim of the study was to assess the relationship between beliefs about costs and benefits of forgiveness, motivation to forgive and well-being.</i>
18	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između empatije i osobina ličnosti odgojitelja djece predškolske dobi.</i>
19	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između optimizma, zadovoljstva životom i održivog ponašanja kod odgajatelja djece predškolske dobi</i>
20	<i>osnovni je cilj ovog istraživanja bio utvrditi posreduje li profesionalno sagorijevanje efekte osobina ličnosti na zadovoljstvo životom te imaju li osobine ličnosti izravne efekte na zadovoljstvo životom, neovisne o stupnju profesionalnog sagorijevanja.</i>
21	<i>The aim of this study is to obtain insight into kindergarten teachers' resilience and its relationship with the parental behaviour of their mothers and fathers.</i>
22	<i>This paper describes the development of a resilience curriculum for children in early years and primary schools in Europe with the aim of enhancing quality education for all children, including the most vulnerable ones.</i>
23	<i>The aim of this study was to examine various aspects of academic motivation of future preschool teachers, primary school teachers, and secondary school teachers.</i>

24	Glavni cilj istraživanja bio je utvrditi mogućnost prognoze situacijskih načina suočavanja sa stresom (kriterij) na temelju prediktora: različitih osobina ličnosti odgojitelja (optimizam/pesimizam, emocionalna kompetencija, samoeфикаsnost), njihove procjene izraženosti različitih izvora stresnosti odgojiteljskog posla, duljine radnog staža te dispozicijskih stilova suočavanja sa stresom.
25	Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između nade i optimizma roditelja zdrave predškolske djece i predškolske djece s različitim oboljenjima
26	Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos empatije odgojitelja s njihovom nadom, optimizmom i zadovoljstvom životom
27	Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između igranja računalnih igara i čestine pozitivnih emocija koje izazivaju kod djece (predškolske dobi)?
28	Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati socio-emocionalnu dobrobit i optimizam darovite djece
29	Tako sama autorica navodi da je prvi cilj udžbenika integracija i produbljivanje postojećih spoznaja o procesu samoregulacije učenja, dok je drugi cilj osvješćivanje svih sudionika obrazovnog procesa o njegovoj važnosti za ukupnu kvalitetu obrazovanja, te o mogućim načinima na koje se ova kvaliteta može poboljšati.
30	Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati osobine ličnosti i zadovoljstvo životom budućih odgajatelja i učitelja, te provjeriti ima li razlike između ove dvije skupine studenata
31	cilj ovog rada bio je prilagoditi i validirati stranu ljestvicu Positive Entwicklung und Resilienz im Kindergartenalltag (PERIK, Mayr I Ulich, 2009) na našem jezičnom području s ciljem njezine znanstveno-stručne primjene
32	Osnovni je cilj ovog istraživanja bio ispitati kvalitetu privrženosti djece rane predškolske dobi u fazi prilagodbe jaslicama
33	This paper has two major aims: The first one is directed toward sensitizing preschool teachers to importance of positive thinking in children, thus some theoretical concepts are presented. The second one is related with showing the implementation of the pyramid of optimism in kindergartens through practical examples
34	Glavni cilj ovoga rada odnosi se na ispitivanje povezanosti između emocionalne kompetencije te obilježja vezanih uz posao: doživljaja sagorijevanja u radu te nekih karakteristika posla (percipirane socijalne podrške i mogućnosti kontrole na poslu).
35	cilj je ispitivanje izvora i oblika društvene potpore roditeljima djece predškolske dobi
36	-
37	Cilj je ovog istraživanja bio ispitati doprinos faktora suradničke školske kulture (suradničko vodstvo, suradnja učitelja, profesionalni razvoj, zajednički cilj, kolegijalna podrška i partnerstvo u učenju) u objašnjenju stresa te subjektivne i psihološke dobrobiti učitelja.
38	The aim of this paper was to outline school activities which, when used, would encourage students to actively engage in the teaching process
39	Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između osobina ličnosti odgojitelja s njihovom nadom, optimizmom i zadovoljstvom životom.
40	Cilj rada je ustanoviti da li i u kojoj mjeri socijalni, ljudski i ekonomski kapital obitelji predviđaju zadovoljstvo životom studenata.
41	Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos zadovoljstva životom, sreće, optimizma i osobina ličnosti odgajatelja i učitelja.
42	Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati postoje li razlike u procjenjivanju realnih i idealnih karakteristika odgajatelja u vidu njihovih osobina ličnosti i optimizma.
43	-
44	Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati postoje li razlike u procjenjivanju temperamenta djece predškolske dobi s obzirom na varijablu različitih procjenjivača, odgajatelja
45	S obzirom na značajnu ulogu glazbe kreativnosti, odnosno stvaralaštva u djetetovom cjelovitom razvoju, cilj je rada ukazati na važnost poticanja ovih fenomena u glazbenoj naobrazbi od djetetovih prvih susreta s glazbom i instrumentom.
46	Glavni je cilj istraživanja utvrđivanje intenziteta i smjera utjecaja refleksivne prakse na samoprocjenu ponašanja i zadovoljstvo poslom učitelja u upravljanju razredom i disciplinom.
47	The aim of this study was to assess the relationship between curiosity, satisfaction of basic psychological needs and well-being of students at two different faculties
48	The aim of this study was to assess how often students experience flow at the faculty (during lectures, seminars and exercises, learning, preparing for presentations and other study-related activities) and in everyday life, and to assess the relationship between the flow experiences of students and their well-being
49	Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti mogu li se učitelji klasificirati u grupe prema svojim radnim orijentacijama (posao, karijera i životni poziv) te ispitati razlike između učitelja u dvije tranzicijske zemlje, Hrvatskoj i Sloveniji, u profilima radnihorijentacija.
50	The main objective of this study is to examine the relationship between the experience of flow on the job and personality traits among preschool teachers.
51	Cilj ovog rada je dati pregled različitih načina konceptualizacije otpornosti obitelji te navesti operacionalizaciju otpornosti obitelji u projektu Specifična obilježja obitelji u riziku: doprinos razvoju kompleksnih intervencija koje se provodi na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.
52	Cilj ovog rada je bio prikaz razvoja i aktualnog razumijevanja konstrukta zadovoljstva životom u svrhu njegove operacionalizacije za potrebe projekta „Specifična obilježja obitelji u riziku: doprinos planiranju kompleksnih intervencija“.

53	<i>cilj ovog istraživanja proučiti odnos zadovoljstva poslom i određenih varijabli dobiti kod odgojitelja predškolske djece</i>
54	<i>osnovni cilj ovog istraživanja bio je provesti analizu afektivnih stanja kod odgajatelja, tj. Ispitati omjer pozitivnih I negativnih afektivnih stanja odgajatelja predškolske djece</i>
55	<i>Glavni cilj istraživanja bio je utvrditi na koji su način različiti izvori stresa odgojiteljica povezani s različitim osobinama ličnosti odgojitelja (optimizam/pesimizam, emocionalna kompetencija, samoeфикаsnost), duljinom radnog staža te dispozicijskim stilovima suočavanja sa stresom.</i>
56	<i>Dobiti uvid kako sudionici doživljavaju duhovnost u suočavanju s rizičnim okolnostima u obitelji.</i>
57	<i>Our aim was to provide at least a rough description of how the community of laughter emerges in preschool children (aged 3 to 7), more specifically, how diferent communities of laughter spontaneously arise: communities of preschool teachers, when they laugh at what children and saying and doing, communities of preschool teachers and children, and communities of only children.</i>
58	<i>Ispitati odnos temperamenta, psihičke otpornosti, optimizma i djece polaznika ljetnih kampova u Rusiji i Hrvatskoj, te provjeriti kakvo je zadovoljstvo boravkom u kampu</i>
59	-
60	<i>cilj je ovog rada bio ispitati koliko se afektivna dobit adolescenata može objasniti količinom gledanja televizije, motivima za gledanje televizije I kognitivnom uključenošću u sadržaj koji gledaju</i>
61	<i>The aim of the study was to assess the predictive value of pedagogical content knowledge of inquiry science and society teaching in explaining the frequency of its implementation.</i>
62	<i>cilj je ovoga istraživanja bio ispitati u kojoj mjeri dispozicijski optimizam i pesimizam (kao vrlo opća i široka životna očekivanja) objašnjavaju specifične školske varijable kao što su školski uspjeh, ciljne orijentacije u učenju, strah od ispitivanja i životno zadovoljstvo učenika sedmog i osmog razreda osnovne škole.</i>
63	<i>Istraživanje je provedeno s ciljem uvida u sposobnost djece rane i predškolske dobi, govornika hrvatskoga jezika, za tumačenje i govor o emocijama.</i>
64	<i>Cilj istraživanja je utvrditi psihičku otpornost, kreativnost i temperament predškolske djece, te ispitati postoji li povezanost između navedenih varijabli.</i>
65	<i>the aim of this study was to explore psychometric properties of the SDQ on a Croatian sample of preschool children by exploring its factor structure and reliability</i>
66	<i>Cilj ovog rada je prikazati mišljenje stručnjaka iz sustava socijalne skrbi, obrazovanja, organizacija civilnog društva i jedinica lokalne uprave i samouprave o učincima ekonomske krize na dobit obitelji i djece te, specifično, o mogućnostima razvoja socijalnih inovacija u programima prevencije i olakšavanja siromaštva djece.</i>
67	<i>Cilj istraživanja je putem sistematskog prikaza literature ukazati na djetetov inherentni glazbeno-stvaralački potencijal koji je potrebno poticati i razvijati od njegove rane dobi.</i>
68	<i>The aim of this paper was to establish the correlation between the self-assessment of teachers' professional competence in classroom management and discipline on the one hand, and the self-assessment of the support provided by the Guide on the other</i>
69	<i>U ovom radu bit će prikazan pregled spoznaja o značaju kućnih ljubimaca za djecu kao i mogućnosti intervencija potpomognutim životinjama u radu s djecom i mladima.</i>
70	<i>Cilj ovog rada bio je ispitati dobit korištenja senzoričkih aktivnosti i poticaja kod djece rane dobi.</i>
71	-
72	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati i analizirati socioemocionalnu dobit i optimizam darovite djece.</i>
73	<i>cilj ovog istraživanja bio je ispitati osobine ličnosti, profesionalno sagorijevanje i samoprocijenjene kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju, njihov odnos, te mogućnost predviđanja profesionalnog sagorijevanja odgajatelja temeljem njihovih osobina ličnosti i samoprocijenjenih kompetencija za rad s djecom s teškoćama u razvoju</i>
74	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između odgajatelja i djeteta/djece, te ispitati relaciju između odnosa, dobiti odgajatelja, te sociodemografskih varijabli odgajatelja i djece.</i>
75	<i>Cilj je ovog istraživanja bio ispitati teorijske pretpostavke o povezanosti između stila vodstva ravnatelja, školske kulture i subjektivne dobiti učitelja u osnovnoj školi. Pritom je glavni cilj bio provjeriti je li povezanost između stila vodstva ravnatelja i subjektivne dobiti učitelja posredovana varijablom školske kulture.</i>
76	<i>cilj ovog istraživanja ispitati postoje li razlike u zadovoljstvu poslom, smislenosti posla, psihološkom kapitalu na poslu te dobiti kod nastavnika u privatnim i državnim školama te u kojoj mjeri ove varijable doprinose dobiti zaposlenika u tim školama.</i>
77	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati razvoj privrženosti i temperament djece rane i predškolske dobi iz dvije različite perspektive, odnosno dviju različitih procjena: od strane roditelja i od strane odgajatelja.</i>
78	<i>Osnovna svrha ovog istraživanja bila je ispitati odgojne metode roditelja i odgajatelja u odnosu na njihovu ličnost i socio - emocionalnu dobit te snage i poteškoće djece i temperament djece.</i>

79	<i>osnovni je cilj ovoga rada bio provjeriti strukturu svjesnog roditeljstva primjenom prevedene inačice Upitnika svjesnog roditeljstva autorice McCaffrey (2015), te ispitati povezanost tog koncepta s doživljajem roditeljstva koje uključuje percipiranu roditeljsku kompetentnost i zadovoljstvo roditeljstvom.</i>
80	<i>Cilj je na temelju teorijskih postavki i empirijskoga istraživanja ispitati kako odgojiteljice procjenjuju svoju samoučinkovitost, a kako pedagoške kompetencije ravnatelja predškolskih ustanova te jesu li procjene samoučinkovitosti odgojitelja povezane s procjenama pedagoških kompetencija ravnatelja.</i>
81	<i>Cilj je ovog istraživanja bio ispitati u kojoj su mjeri, kod učitelja osnovne škole, izraženi pristupi poučavanju (usmjerenost na učenika i usmjerenost na sebe), te koliko su ti pristupi povezani s percepcijom vlastite samoeфикаsnost, životnim i poslovnim zadovoljstvom te doživljavanjem pozitivnih i negativnih emocija – s obzirom na radno mjesto učitelja (razredna ili predmetna nastava) i s obzirom na radni staž (deset i manje od deset godina; više od deset godina).</i>
82	<i>this paper aims to examine the parents' attitudes regarding the reasons for the children's enrolment in the kindergarten, as well as to determine the level of the parents' satisfaction with the specific elements of the kindergarten's performance</i>
83	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja je ispitati kvalitetu suradnje ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje s roditeljima tijekom prijelaznih perioda djece iz perspektive roditelja.</i>
84	<i>Osnovna svrha ovog istraživanja je proučiti značajne odrednice odnosa između odgajatelja i djece kao što su pozitivne emocije odgajatelja, njegove osobine ličnosti te stavovi prema djetinjstvu i odgoju djece.</i>
85	<i>Cilj je ovoga istraživanja bio ispitati razvijenost socio-emocionalnih kompetencija djece rane i predškolske dobi iz perspektive roditelja i odgojitelja.</i>
86	<i>Cilj ovoga istraživanja bio je istražiti razlike u dobrobiti pojedinaca s obzirom na njihov roditeljski status.</i>
87	<i>The study explored whether delay of gratification measured in 6-year old preschool children, incrementally predicts their subsequent academic achievement and social acceptance in elementary school above cognitive abilities.</i>
88	<i>The aim of the study was to compare work orientations and well-being of Slovenian and Croatian teachers regarding their career stages.</i>
89	<i>Cilj ovog istraživanja je analizirati doživljaj dobiti od tzv. konzultativne grupe supervizije za voditelje mjere stručne pomoći roditeljima u zaštiti dobrobiti djece.</i>
90	<i>the fundamental objective of this paper is to provide a detailed and systematic overview of contemporary knowledge in the field of the culture of early childhood care and education institutions and theoretical models of transition as well as relevant practices</i>
91	<i>U ovom će se radu razmotriti ulaganja u razvoj djece iz rakursa socijalnih investicija. U tom je cilju dan pregled istraživanja koja se bave pitanjima učinka ulaganja u programe i usluge za djecu na dječji kognitivni i socijalni razvoj te o tome proizvode li istodobno i ekonomski povrat uložениh sredstava.</i>
92	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja je ispitati socijalno-emocionalnu dobrobit i otpornost djece, njihovu privrženost, odnos, snage i poteškoće, te temperament tijekom prijelaznih perioda djece iz perspektive roditelja i odgajatelja</i>
93	<i>Cilj ovog istraživanja bio je ispitati efekte implementacije europskog kurikulumu otpornosti u ustanovi za rani i predškolski odgoj u odnosu na odgajatelje, djecu i roditelje kroz zadovoljstvo odgajatelja i roditelja implementiranim programom</i>
94	<i>Osnovna svrha ovog rada je istražiti stilove privrženosti koji postoje kod djece rane i predškolske dobi temeljem procjena odgajatelja, te proučiti njihov odnos s različitim sociodemografskim odrednicama obitelji, te značajkama rada dječjeg vrtića u vidu procjene suradnje s obitelji</i>
95	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja je analiza međudnosa sreće, optimizma, zadovoljstva životom i ličnosti odgajatelja i djece, te njihovog odnosa.</i>
96	<i>Osnovna svrha ovog istraživanja jest analizirati odrednice dobrobiti djece rane dobi tijekom prijelaza iz perspektive odgajatelja.</i>
97	<i>Osnovni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi razinu tjelesne aktivnosti, intenzitet izgaranja na poslu, ukupnu razinu stresa na poslu te razinu zadovoljstva kod odgojiteljica zaposlenih u Dječjem vrtiću Jarun. Osim toga, cilj istraživanja bio je i ispitati povezanost navedenih varijabli.</i>
98	<i>cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost između količine vremena provedenog u korištenju medija djece predškolske dobi i nekih njihovih osobnih čimbenika (spol, dob, temperament, regulacija emocija, samopoimanje, socioemocionalna dobrobit i otpornost) zatim okolinskih (dob, obrazovanje, zaposlenost roditelja, mjesto življenja, broj djece, ponašanja roditelja, roditeljska kompetentnost, informatička pismenost i stav roditelja prema korištenju medija).</i>
99	<i>The general aim of this research was to explore whether delay of gratification measured in preschool age predicts various academic outcomes and psychological wellbeing at the end of elementary school and to explore the mediating role of emotional intelligence in this relationship</i>

Važna napomena: U tablici je naveden doslovno prepisan tekst iz radova koji su analizirani u ovom diplomskom radu radi cjelovite analize podataka.

Od ukupno 99 radova njih 4 nema naveden cilj (3 pregledna rada i 1 recenzija, prikaz slučaja). Od 95 radova s definiranim ciljem 24 radova je usmjereno na zadovoljstvo, 23 rada u svome cilju je usmjereno na dobrobit, 17 radova je usmjereno na optimizam, 3 u svom cilju spominju pozitivnu psihologiju, 4 rada je usmjereno na pozitivne emocije, 3 rada je usmjereno na zanesenost, 2 rada su usmjerena na samoefikasnost, 1 rad je usmjeren na sreću, nadu, pravednost, zahvalnost i mudrost, te je 1 rad usmjeren na opraštanje. Kao što je najviše radova s ključnim riječima *zadovoljstvo* i *dobrobit*, tako je najviše radova koja proučavaju zadovoljstvo i dobrobit.

8.5. Vrsta uzorka, ustanove, sudionici u istraživanju i mjerni instrumenti

U Tablici 7. prikazane su vrste uzorka, ustanove, sudionici u istraživanju te mjerni instrumenti koji su se provodili.

Tablica 7. Vrsta uzorka, ustanove, sudionici i mjerni instrumenti

Rb.	Vrsta uzorka	Ustanove	Sudionici	Mjerni instrument
1	Zagreb	Osnovnoškolske	Učitelji	5
2	Učiteljski fakultet u Rijeci	Kombinirano	Odgajatelji i učitelji	3
3	Zadar	Predšk.	Odgajatelji	5
4	Zagreb	Osnovnošk.	Djeca	5
5	Zagreb	Predšk.	Roditelji	5
6	-	Komb.	-	-
7	Kraljevica, Kostrena	Predšk.	Djeca	6
8	Kostrena, Kraljevica, Bakar, Crikvenica, Novi Vinodolski i Mali Lošinj.	Predšk.	Odgajatelji	5
9	Zagreb	Predšk.	Odgajatelji	5
10	Zagreb	Predšk.	roditelji	1
11	Krašić, Karlovac, Križevci, Ogulin	Predšk.	Roditelji i djeca	5
12	Rijeka, Krk, Omišalj	Predšk.	Odgajatelji	5
13	-	Komb.	-	-
14	Zagreb	Predšk.	roditelji	5
15	Zagrebačka, Koprivničko-križevačka, Požeško-slavonska, Primorsko-goranska, Osječko-baranjska, Brodsko-posavska, Međimurska i Vukovarsko-srijemska.	Predšk.	Odgajatelji	5
16	Velika Gorica	Osnovnošk.	Djeca	5
17	-	Osnovnošk.	Učitelji	5
18	Istarska, Brodsko – posavska, Bjelovarsko – bilogorska i Primorsko – goranska županije	Predšk.	Odgajatelji	5
19	Rijeka	Predšk.	Odgajatelji	5
20	odgojitelja predškolske djece iz cijele Hrvatske	Predšk.	Ostali	5
21	Faculty of Teacher Education, University of Zagreb (Croatia)	Fakultet	studenti	5
22	-	Komb.	-	-
23	Split	Fakultet	studenti	5
24	Splitsko – dalmatinska županija	Predšk.	Odgajatelji	5
25	Primorsko – goranska županija	Drugo	Roditelji i djeca	5
26	Zagrebačka, Koprivničko-križevačka, Požeško-slavonska, Primorsko-goranska, Istarska, Osječko-baranjska, Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Međimurska i Vukovarskosrijemska.	Predšk.	Odgajatelji	5
27	Općina Šenkovec i mjesto Mačkovec (Dječji vrtić „Mrav“) te matična osnovna školu i dječji vrtić „Vrapčić“.	Komb.	Djeca	3
28	Primorsko – goranska županija, grad Zagreb	Predšk.	Djeca	7
29	-	Komb.	-	-
30	Rijeka	Fakultet	studenti	5

31	Primorsko – goranska, Istarska i Zagrebačka županija	Predšk.	Odgajatelji	5
32	Primorsko – goranska županija	Predšk.	Djeca	3
33	-	Predšk.	-	-
34	Zagreb	Predšk.	Odgajatelji	5
35	-	Predšk.	roditelji	5
36	-	Drugo	-	-
37	Splitsko – dalmatinska županija	Osnovnošk.	Učitelji	5
38	-	Komb.	-	-
39	Zagrebačka, Koprivničko-križevačka, Požeško-slavonska, Primorsko-goranska, Osječko-baranjska, Brodsko-posavska, Međimurska, Vukovarsko-srijemska i Istarska	Predšk.	Odgajatelji	5
40	Zagreb	Fakultet	studenti	5
41	Rijeka, Opatija, Kastav	Komb.	Odgajatelji I učitelji	5
42	Primorsko – goranska, Međimurska i Splitsko-dalmatinska	Predšk.	roditelji	5
43	-	Osnovnošk.	-	-
44	Nema podatka (4 županije i Grad Zagreb)	Predšk.	Djeca	5
45	-	Komb.	-	-
46	Nema podataka	Osnovnošk.	Učitelji	5
47	Zagreb	Fakultet	studenti	5
48	Zagreb	Fakultet	Student	5
49	Hrvatska i Slovenija	Osnovnošk.	Učitelji	5
50	Primorsko – goranska županija	Predšk.	Odgajatelji	5
51	-	Drugo	-	-
52	-	Drugo	-	-
53	Rijeka	Predšk.	Odgajatelji	5
54	Primorsko – goranska županija	Predšk.	Ostali	5
55	Splitsko – dalmatinska županija	Predšk.	Odgajatelji	5
56	-	Drugo	Ostali	6
57	Novi Sad	Predšk.	Odgajatelji	1
58	Cheboksary, Rusija i Duga Uvala, Hrvatska.	Drugo	Ostali	9
59	-	Drugo	-	-
60	Zagreb	Osnovnošk.	Djeca	5
61	Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Osječko-baranjska, Virovitičko-podravska, Vukovarsko-srijemska županija	Osnovnošk.	Učitelji	5
62	Zagreb	Osnovnošk.	Djeca	5
63	Zagreb	Predšk.	Djeca	6
64	Matulji	Predšk.	Djeca	5
65	Primorsko – goranska županija	Predšk.	Odgajatelji	5
66	Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Varaždinska županija	Drugo	Ostali	6
67	-	Predšk.	-	-
68	Nema podatka	Osnovnošk.	Učitelji	5
69	-	Komb.	-	-
70	Primorsko – goranska županija	Predšk.	Djeca	2
71	-	Fakultet	-	-
72	Primorsko – goranska županija, Grad Zagreb	Predšk.	Djeca	5
73	Primorsko – goranska, Istarska, Grad Zagreb	Predšk.	Odgajatelji	5

74	Matulji	Predšk.	Odgajatelji	5
75	Splitsko – dalmatinska, Šibenskokninska, Zadarska, Dubrovačko-neretvanska, Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Primorsko-goranska i Osječko-baranjska županija te Grad Zagreb.	Osnovnošk.	Učitelji	5
76	Zagreb	Srednja škola	Učitelji	5
77	Rijeka	Predšk.	Djeca	5
78	Rijeka	Predšk.	Odgajatelji I roditelji	5
79	Splitska-dalmatinska županija	Komb.	roditelji	5
80	Vukovarsko-srijemska županija	Predšk.	Odgajatelji	5
81	zagreb	Osnovnošk.	Učitelji	5
82	Međimurska županija	Predšk.	roditelji	3
83	Rijeka	Predšk.	roditelji	5
84	Rijeka	Predšk.	Odgajatelji	5
85	Splitsko-dalmatinska županija	Predšk.	Odgajatelji I roditelji	5
86	Nema podataka	Drugo	roditelji	5
87	middle-sized city in North-West Croatia	Osnovnošk.	Djeca	
88	Slovenija i Hrvatska	Osnovnošk.	Učitelji	5
89	Dugo Selo	Drugo	ostali	11
90	-	Predšk.	-	-
91	-	Drugo	-	-
92	Rijeka	Predšk.	Ostali	5
93	Kršan	Predšk.	Odgajatelji I roditelji	3
94	Rijeka	Predšk.	Djeca	5
95	Istarska i Primorsko-goranska županija	Predšk.	Odgajatelji	5
96	Matulji i Čavle	Predšk.	Odgajatelji	5
97	Zagreb	Predšk.	Odgajatelji	5
98	Zadarska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Ličko-senjska županija	Predšk.	Ostali	9
99	school situated in a middle-sized city in the North-West Croatia	Komb.	Djeca	5

Legenda: 1 anketa, 2 novo konstruirani instrumenti bez provjere, 3 novo konstruirani instrument is a provjerom, 5 upitnici/skale, 6 intervju, 7 sustavno promatranje, 9 anketa/upitnik/intervju, 11 intervju, promatranje I analiza dokumentacije

Od 16 teorijskih radova njih 7 se odnosi na predškolsku i osnovnoškolsku ustanovu, 5 ih se odnosi na drugo, 2 se odnose na predškolsku ustanovu, 1 se odnosi na osnovnoškolsku ustanovu i 1 na fakultet. Od 83 istraživačkih radova njih 50 odnosi se na predškolsku ustanovu, 15 se odnosi na osnovnoškolsku ustanovu, 5 ih se odnosi kombinirano na predškolsku i osnovnoškolsku ustanovu, 6 radova odnosi se na fakultet, te je 1 rad koji se odnosi na srednju školu.

Najviše se istraživanja provodilo u Primorsko – goranskoj županiji (40 istraživanja), zatim u gradu Zagreb i Zagrebačkoj županiji (28 istraživanja), Splitsko dalmatinskoj županiji (9 istraživanja), Istarskoj županiji (7 istraživanja), te Zadarskoj županiji (3 istraživanja). U nekim radovima nisu navedena mjesta u kojima se provodilo istraživanje (najčešće istraživanja čiji su sudionici djeca kako bi se osigurala njihova anonimnost).

U 24 radova sudionici su odgajatelji, u 17 radova sudionici su djeca, u 11 radova sudionici su bili učitelji, u 9 radova sudionici su roditelji, u 8 radova sudionici su ostali, u 6 radova sudionici su studenti, u 3 radova sudionici su odgajatelji i roditelji, u 2 rada odgajatelji i učitelji, u 2 rada sudionici su roditelji i djeca, te 2 rada u kojima su sudionici odgajatelji i učitelji. Dakle najviše je istraživanja u kojima su sudionici odgajatelji, dok u 1 radu nema sudionika jer je istraživanje provedeno metodom sustavnog pregleda literature.

Od mjernih instrumenata najviše su se koristili upitnici i skale (65 radova), zatim novo konstruirani instrumenti s provjerom (5 radova), intervjui (4 radova), anketa (2 rada), 1 rad je koristio upitnik/anketu/intervju, 1 rad je koristio intervju, promatranje i analizu dokumentacije, 1 rad je koristio sustavno promatranje, te je 1 rad koristio novo konstruirani instrument bez provjere.

8.6. Zaključak o rezultatima istraživanja i implikacije

U sljedećim tablicama prikazani su zaključci o rezultatima istraživanja i njihove implikacije. Zbog bolje preglednosti analizirano u radovima je podijeljeno u dvije tablice. U Tablici 8. prikazani su zaključci o rezultatima istraživanja.

Tablica 8. Zaključak o rezultatima istraživanja

Rb.	Zaključak o rezultatima istraživanja
1	Rezultati provedenog istraživanja pokazuju da nema statistički značajnih razlika u percepciji izvora stresa, strategijama suočavanja sa stresom, te osjećaju životnoga zadovoljstva između učitelja razredne i učitelja predmetne nastave.
2	Postoji pozitivna korelacija između osjećaja zadovoljstva osobnom dobiti i organizacijom. Studenti su izuzetno zadovoljni osjećajem osobne dobiti tijekom volontiranja i uglavnom su zadovoljni organizacijom volontiranja. Razlozi koji su ih potaknuli na volontiranje su stjecanje iskustva/znanja i altruizam, a najčešće navođena prepreka studentima je nedostatak vremena.
3	Rezultati su očekivano pokazali da odgovjiteljice svoj posao smatraju odgovornim, a društveni ugled svoje profesije nezadovoljavajućim. Odgojiteljice su općenito zadovoljne svojim poslom. Najviše su zadovoljne radom s djecom, međuljudskim odnosima i radnim vremenom, a najmanje društvenim ugledom profesije, brojem djece u skupinama i plaćom.
4	U eksperimentalnoj skupini došlo je do značajnog povećanja optimizma u odnosu na kontrolnu. Nije bilo značajnih promjena ni u razini pesimizma kao niti u jednoj dimenziji razrednog ozračja.
5	rezultati regresijske analize pokazali su značajnost slijedećih prediktora: zadovoljstvo brakom, zdravstveno stanje roditelja, financijske prilike obitelji i zadovoljstvo formalnom i neformalnom socijalnom podrškom. Snažniji roditeljski stres doživljavaju roditelj djece s teškoćama u razvoju koji su manje zadovoljni brakom, te oni koji procjenjuju svoje zdravlje lošijim i doživljavaju više financijskih teškoća
6	Zaključno, koncept obiteljske otpornosti, prilagođena primjena pristupa obiteljske otpornosti na naš društveni kontekst, uz korištenje instrumenata za procjenu obiteljskih potencijala za otpornost i obiteljskog funkcioniranja, mogu predstavljati dodanu vrijednost u nastojanjima da potpunije razumijemo funkcioniranje obitelji i načine korištenja njihovih potencijala za otpornost i to osobito obitelji pod rizikom, koje su u središtu profesionalnog interesa prakse i istraživanja socijalnog rada.
7	Rezultati su pokazali da su djeca najopsežnije definirala pojam sreće, a najmanje pojam pravednosti. Nadalje, kvalitativna analiza podataka utvrdila je da iako je kod pojma zahvalnosti zabilježena najveća frekvencija odgovora, pojam sreće je u odnosu na zahvalnost ipak točnije definiran. Nakon zahvalnosti slijedi nada, a zatim pravednost, mudrost i optimizam, čime se potvrđuje početna hipoteza o najtočnijem definiranju temeljnih pojmova. U radu su također ispitivane spolne i dobne razlike u odnosu na definiranje pojmova, a dobiveni rezultati utvrdili su postojanje statistički značajne razlike u odnosu na spol.
8	Odgajatelj je osoba koja je od krucijalne važnosti za kvalitetan rani odgoj i obrazovanje, te je ovaj rad ukazao na značajnu potrebu za daljnjim istraživanjima u području njegove ličnosti i doživljaja uživanja u poslu, kako bi se unaprijedio rad same predškolske djelatnosti.
9	Veća socijalna podrška u radu i veća zaokupljenost poslom podrazumijeva i veće zadovoljstvo poslom
10	Rezultati pokazuju da je slobodno vrijeme obitelji važan aspekt obiteljskog života. Stoga, pri osmišljavanju i provedbi programa usmjerenih na osnaživanje roditelja za kvalitetno roditeljstvo, potrebno je uzeti u obzir razlike u percepciji očeva i majki u pogledu slobodnog vremena obitelji i obiteljske kohezivnosti, te ih poticati na važnost uključivanja oba roditelja u planiranje i provođenje kvalitetnog slobodnog vremena obitelji.
11	Rezultati su pokazali da roditelji iskazuju povišenu razinu optimizma, zadovoljstva životom i optimizma, te nižu razinu depresivnosti. Ujedno je utvrđeno da i djeca pokazuju viši stupanj sreće i da imaju optimističan atribucijski stil.
12	Rezultati su pokazali da predškolska djeca imaju povišenu razinu opće socioemocionalne dobrobiti, ali i u pojedinačnim kategorijama koje čine socijalne vještine, samokontrola, asertivnost, suočavanje sa stresom, orijentaciju na zadatak i uživanje u istraživanju. Rezultati su pokazali da opća razina socio-emocionalne dobrobiti i pripadajućih kategorija raste s razvojnom dobi djece, ali nije značajna u kategoriji dječje samokontrole ponašanja.
13	Možemo zaključiti kako je pozitivna pedagogija usmjerena prije svega na pozitivne potencijale sudionika odgojnoga procesa, što ni u kom slučaju ne znači zanemarivanje ili ignoriranje odgojnih problema, već samo drugačiji način njihovog rješavanja. Naime, umjesto da se usredotočimo na ono što smatramo negativnim kod sebe i drugih ljudi, važno je stvarati ozračje povjerenja i naše pozitivne mogućnosti i aktivno djelovati kako bismo ih u što većoj mjeri ostvarili.
14	Prema dobivenim rezultatima roditelji djece s teškoćama u razvoju od strategija suočavanja najčešće koriste mobiliziranje resursa obitelji i aktivno suočavanje, zatim traženje duhovne podrške, pasivnu procjenu situacije te traženje podrške okoline. Utvrđeno je da roditelji koji koriste strategiju mobiliziranja resursa obitelji i aktivnog suočavanja doživljavaju nižim roditeljski stres te pozitivnije procjenjuju vlastitu roditeljsku efikasnost i zadovoljstvo roditeljstvom. Nadalje, roditelji koji su skloniji pasivnom izbjegavanju ujedno izražavaju i veći doživljaj roditeljskog stresa i niže zadovoljstvo roditeljstvom
15	Rezultati su pokazali značajno visoke vrijednosti svih osobina ličnosti, osim za neuroticizam, koji je najmanje zastupljen u osobinama ličnosti odgojitelja, što je bilo za očekivati. Visoka razina optimizma kod odgojitelja pozitivno je povezana s nadom i zadovoljstvom životom. Sve osobine ličnosti pozitivno su povezane s nadom, optimizmom i zadovoljstvom životom, osim neuroticizma koji je negativno povezan s ova tri konstrukta. Rezultati su pokazali negativnu povezanost ekstraverzije s dobi i radnim stažom, dok nada nije povezana s ovim socio-demografskim varijablama. S druge strane, optimizam i zadovoljstvo životom negativno su povezani s dobi.
16	Općenito se može zaključiti da su učenici najviše orijentirani na učenje, zatim na izvedbu, a najmanje na izbjegavanje truda. No, za sve tri ciljne orijentacije postoje statistički značajne dobne razlike. Na cijelom uzorku spolne razlike dobivene su u orijentaciji na učenje i orijentaciji na izbjegavanje truda. Djevojčice su više od dječaka orijentirane na učenje, dok su dječaci više od djevojčica orijentirani na izbjegavanje truda.
17	There were no significant predictors of positive affect. Results suggest that believing in benefits of forgiveness rather than in costs can improve our well-being by increasing life satisfaction and lowering negative affect

18	Rezultati istraživanja pokazali su visoku razinu svih dimenzija empatije (preuzimanje perspektive, mašta, empatička briga i osobna uznemirenost) i osobina ličnosti ekstraverzije, ugodnosti, savjesnosti i otvorenosti prema iskustvu.
19	Rezultati istraživanja su ukazali visoku razinu optimizma i održivog ponašanja, na umjerene razine zadovoljstva životom, te na pozitivnu povezanost optimizma, zadovoljstva životom i nekih komponenti održivog ponašanja. U sociodemografskom kontekstu, nalazi ovog istraživanja ukazuju na negativnu povezanost dobi i radnog staža sa optimizmom i zadovoljstvom životom, kao i pozitivnu povezanost edukacije o održivom razvoju sa optimizmom i zadovoljstvom životom.
20	Rezultati su pokazali značajne izravne efekte ekstraverzije i neuroticizma na zadovoljstvo životom odgojitelja, što je potvrdilo nalaze dosadašnjih istraživanja. Osim izravnih efekata ekstraverzija ima i posredan pozitivan efekt na zadovoljstvo životom posredovan smanjenjem emocionalne iscrpljenosti, dok neuroticizam ima posredan negativan efekt na zadovoljstvo životom kroz povećanje emocionalne iscrpljenosti i percepciju smanjenoga osobnog postignuća. Otvorenost i savjesnost imaju samo posredne pozitivne efekte na zadovoljstvo životom umanjujući osjećaj smanjenoga osobnog postignuća
21	The results obtained indicate a rather high level of resilience among kindergarten teachers in general. The results also revealed that those who grew up with supportive parents are more resilient compared to those whose parents were restrictive
22	This paper describes the development of a resilience curriculum for children in early years and primary schools in Europe with the aim of enhancing quality education for all children, including the most vulnerable ones. It presents and discusses the curriculum framework developed from the existing literature, including the key principles, processes and themes underlying the curriculum
23	Analysis of the intrinsic motivation results showed significantly higher values at the graduate level compared to the undergraduate level, while the opposite pattern was observed for external motivation. For other types of motivation there were no significant differences with regard to the study level.
24	Rezultati su pokazali da dispozicijski način suočavanja sa stresom usmjeren na emocije te (u manjoj mjeri) osobine ličnosti (samoeфикаsnost) i duljina radnog staža statistički značajno pridonose situacijskom suočavanju sa stresom kod odgojitelja. Jedini značajni prediktor zadovoljstva poslom pokazao se percipirani intenzitet stresa.
25	Rezultati su pokazali veću razinu nade i nižu razinu optimizma kod roditelja predškolske djece s različitim oboljenjima u odnosu na roditelje zdrave predškolske djece, no razlike na varijablama nade i optimizma nisu statistički značajne. Na cjelokupnom uzorku, nada i optimizam su pokazali značajnu povezanost s razinom obrazovanja i radnim statusom
26	Rezultati pokazuju povezanost empatije s obzirom na vrstu posla koju odgojitelji obavljaju. Nada i zadovoljstvo životom nisu značajno povezani s dobi i radnim stažem, dok je optimizam u negativnoj korelaciji s navedenim varijablama. Utvrđena je pozitivna korelacija osobne uznemirenosti s dobi i radnim stažem te empatičke brige s dobi.
27	U cijelosti, istraživanje pokazuje nerealno pozitivne stavove roditelja, a po drugoj strani rezultati ukazuju na pojavu negativnih emocija i nedostatak pojave veoma značajne emocije sreće. Isto tako, djeca predškolske i školske dobi spajaju dva osjećaja ugame tijekom igranja na računalo osjećaj ugame igranja i ugame jela tijekom igre.
28	Rezultati su pokazali da opća razina socio-emocionalne dobrobiti i pripadajućih kategorija raste s razvojnoum dobi djece u obje skupine. Utvrđeno je da su djeca pokazala viši stupanj sreće i optimističan atribucijski stil u obje skupine, ali da darovita djeca u nekim kategorijama pokazuju višu razinu optimizma te da su više realno usmjereni. Darovita djeca pokazala su viši stupanj socio-emocionalne dobrobiti u kategorijama Uživanje u istraživanju, Asertivnost i Orijentiranost na zadatak.
29	Ovaj zaključak odgovor je i na pitanje koje se nalazi u podnaslovu udžbenika: Možemo li naučiti učiti? Dakle, možemo
30	Kako je u hipotezama pretpostavljeno rezultati su pokazali da neće biti veće razlike između svih osobina ličnosti: ekstraverzije, savjesnosti, ugodnosti i otvorenosti kod budućih odgajatelja i učitelja, izuzev neuroticizma koji je znatno smanjen kod obiju skupina ispitanika.
31	pet (od šest) potvrđenih podljestvica LISEDOPD-dimenzija: uspostavljanje kontakta I socijalne vještine; samokontrola I promišljenost; asertivnost; uživanje u istraživanju; emocionalna stabilnost I suočavanje sa stresom. Podljestvica Orijentiranost prema zadatku nije pokazala zadovoljavajuću valjanost i pouzdanost.
32	Unutar okvira teorije privrženosti, većina ispitanika ovog istraživanja sigurno je privržen primarnoj roditeljskoj figuri, što se i potvrdilo prvom hipotezom. Za ostalu djecu, s obzirom na rezultate koji su dobiveni, može se reći da su nesigurno izbjegavajuće ili nesigurno opiruće privrženost roditelju ili nekoj drugoj osobi koja o njima brine.
33	Preschool teachers therefore have to act prudently and be careful of the way they communicate with children, because children's optimism or pessimism may be affected by a single event, which may turn out to be the critical moment that changed optimism into pessimism and vice versa (the so-called Hoving Effect)
34	Rezultati su pokazali da nema statistički značajne povezanosti između emocionalne kompetencije i doživljaja sagorijevanja u radu, kao ni između emocionalne kompetencije i nekih karakteristika posla (percipirane socijalne podrške i mogućnosti kontrole na poslu). Pronašli smo statistički značajnu pozitivnu povezanost između doživljaja sagorijevanja u radu i navedenih karakteristika posla.
35	Rezultati istraživanja o zadovoljstvu roditelja percipiranom društvenom potporom pokazuju da su ispitanici najzadovoljniji neformalnim sustavom potpore koju im pružaju članovi obitelji i prijatelji, dok su izrazito nezadovoljni formalnim sustavom potpore. Prema iskazanim procjenama roditelja, službe i ustanove iz formalnog sustava ne ispunjavaju očekivanja i potrebe roditelja
36	Tako se afirmacijom dobrobiti djeteta odnosno njegova najboljeg interesa ostvaruje ustrajno humanističko i demokratsko uvjerenje o ustavnoj dužnosti zaštite djeteta kao osobe kojoj takva zaštita najviše treba. Je li pritom riječ o privatnoj ugrozi ili o ugrozi koja dolazi od države – tamo gdje su u pitanju djeca – trebalo bi biti maksimalno irelevantno pitanje.
37	Provedenom hijerarhijskom regresijskom analizom potvrđeno je da su faktori suradničke školske kulture pozitivni prediktori dobrobiti i negativni prediktori stresa kod učitelja. Faktor partnerstvo u učenju pojedinačno najviše doprinosi objašnjenju stresa i dobrobiti učitelja.
38	In conclusion, based on the above-stated, one could consider that "aesthetic flow activities for school" constitute a special type of activity during which pupils analyze the knowledge they are acquiring via aesthetic channels.
39	Rezultati su pokazali značajno visoke vrijednosti svih osobina ličnosti, osim za neuroticizam, što je bilo za očekivati. Visoka razina optimizma kod odgojitelja pozitivno je povezana s njihovom nadom i zadovoljstvom životom. Sve osobine ličnosti pozitivno su povezane s nadom, optimizmom i zadovoljstvom životom, osim neuroticizma koji je negativno povezan s ove tri varijable. Utvrđena je negativna povezanost ekstraverzije s dobi i radnim stažom, dok nada nije povezana s ovim socio-demografskim varijablama. S druge strane, optimizam i zadovoljstvo životom negativno su povezani s dobi.

40	Rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazuju kako odnos s roditeljima (aspekt socijalnog kapitala obitelji: kvaliteta obiteljskih odnosa), ukupna suma mjesečnih prihoda u obitelji i zarada od vlastitog rada (aspekti ekonomskog kapitala obitelji) statistički značajno doprinose objašnjenju zadovoljstva životom.
41	Rezultati su pokazali negativnu povezanost zadovoljstva životom te dobi i radnog staža, a u slučaju odgajatelja zadovoljstvo životom negativno korelira sa vrstom rada. Ekstraverzija negativno korelira sa dobi i radnim stažom u slučaju učitelja, dok u slučaju odgajatelja pozitivno korelira. Nisu utvrđene razlike u zadovoljstvu životom, sreći optimizmu i osobinama ličnosti između odgajatelja i učitelja, osim u slučaju otvorenosti čija je razina povišena kod odgajatelja.
42	Rezultati su potvrdili visoke vrijednosti svih osobina ličnosti (ekstraverzija, emocionalna stabilnost, ugodnost, savjesnost, otvorenost prema iskustvu) i optimizma, ispitanih na osnovu realne i idealne percepcije odgajatelja
43	<i>The Model for Positive Education is presented in this paper as a possible area of future research. This is applied framework of implementing positive psychology as a whole-school approach targeting six well-being domains, including positive emotions, positive engagement, positive accomplishment, positive purpose, positive relationships, and positive health, with a focus on character strengths.</i>
44	U odnosu na spol uočena je povezanost između snage inhibicije SI, mobilnosti MO (u korist djevojčica). U odnosu socio-demografskih varijabli odgajatelja i triju dimenzija temperamenta rezultati su potvrdili očekivanja izuzev varijable dobi koja je povezana s snagom ekscitacije SE i mobilnosti MO, te edukacije o promatranju i procjenjivanju djece gdje je uočena samo povezanost s dimenzijom snage inhibicije, SI. U odnosu na očekivanja vezana za razlike procjenjivanja kod parova odgajatelja rezultati nisu potvrdili očekivanja. Utvrđeno je da postoji statistički značajna razlika u dimenziji SE kod šest parova odgajatelja. Za dimenziju SI utvrđene su značajne razlike kod tri para odgajatelja. Za dimenziju MO kod četiri para postoji statistički značajna razlika.
45	Zaključeno je da su cjelovitost ličnosti, kreativnost odnosno stvaralaštvo, sloboda i spontanost, djetetov aktivni doživljaj materije te ljubav prema glazbi značajni čimbenici poticanja djetetova stvaralačkog izraza što ističe humanistička i pozitivna psihologija te glazbeno-pedagoški koncept Funkcionalne muzičke pedagogije.
46	Prema rezultatima istraživanja, može se zaključiti kako postoji pozitivan utjecaj refleksivne prakse na samoprocjenu ponašanja i zadovoljstvo poslom učitelja u upravljanju razredom i disciplinom.
47	<i>The aim of the study was to assess the relationship between curiosity and wellbeing in the sample of university students. Positive correlations were found between both measures of curiosity and all well-being measures. Curiosity stretching was a significant predictor of basic needs satisfaction, PA and flourishing. It is likely that curiosity helps satisfying basic psychological needs which in turn increase wellbeing, but it is also possible that satisfied and happy students will be more prone to experience curiosity. It can be a general strength revealing a person's tendency to be curious but, as teachers, we have to create conditions for curiosity to flourish. The possible positive impact on well-being should not be ignored.</i>
48	<i>The results revealed that students, at least occasionally, experience flow while carrying out faculty-related activities. The participants experience flow most frequently while preparing for seminars and similar tasks as well as while preparing for exams, and least frequently during lectures. Flow experiences in non-academic activities are more frequent than in the academic activities.</i>
49	Zaključeno je da u razdoblju tranzicije ni u Hrvatskoj ni u Sloveniji nije došlo do pomaka od intrinzičnih prema ekstrinzičnim radnim orijentacijama. Potrebna su dodatna istraživanja kako bi se objasnio veći postotak intrinzično orijentiranih učitelja u Hrvatskoj. Potvrđeni su rezultati prethodnih istraživanja o većem zadovoljstvu poslom učitelja s radnom orijentacijom na životni poziv.
50	<i>The findings confirmed the hypothesis about high levels of extraversion, agreeableness, consciousness, openness to experience and flow, and low levels of neuroticism.</i>
51	U području istraživanja otpornosti obitelji puno je neodgovoreno pitanja. No, otpornost obitelji je koncept koji otvara prostor za osnaživanja obitelji u suočavanju sa životnim nedaćama na pozitivan način i uz zdravo funkcioniranje obitelji. Stoga se čini važnim ulagati u istraživanja kako bi se došlo do mogućih novih konceptualnih i metodoloških rješenja, kao i planiranja znanstveno utemeljenih intervencije utemeljenih na konceptu otpornosti.
52	Pregled literature ukazuje na nepostojanje općeprihvaćenog razgraničenja u definiranju i operacionalizaciji nekoliko konstrukata u području široko shvaćenog područja kvalitete života koji se može shvatiti kao krovni pojam u ovom području jer podrazumijeva sklop objektivnih i subjektivnih elemenata. Tako različiti autori upozoravaju na sinonimno korištenje termina za opisivanje konstrukata različitog sadržaja. Prema aktualnom razumijevanju, konstrukt zadovoljstva životom se pozicionira u područje šireg konstrukta subjektivne dobrobiti koja obuhvaća dvije komponente – afektivnu i kognitivnu. Zadovoljstvo životom je mjera kognitivne komponente subjektivne dobrobiti obzirom da se odnosi na procjenu zadovoljstva životom.
53	Rezultati u ovom istraživanju pokazali su da su odgojitelji umjereno zadovoljni poslom. Dob i radni staž značajno su negativno povezani sa zadovoljstvom na poslu. To znači da zadovoljstvo poslom značajno opada s porastom dobi i radnog staža.
54	Pri ispitivanju razine pozitivnih afektivnih stanja kod odgajatelja, utvrđena je viša razina pozitivnih afektivnih stanja kod odgajatelja u odnosu na mogući raspon, čime je potvrđena prva hipoteza koja glasi: očekuje se viša razina pozitivnih afektivnih stanja u odnosu na mogući raspon.
55	Dispozicijsko suočavanje sa stresom usmjereno na emocije pokazalo se značajnim prediktorom percepcije izraženosti različitih izvora stresa (ponašanje djece, suradnja s roditeljima, radni uvjeti i međuljudski odnosi) kao i općeg doživljaja stresa na poslu. Također, veću stresnost na subskalama odnosi s roditeljima, ponašanja djece i radni uvjeti procjenjuju odgojiteljice koje se percipiraju manje samoefikasnim
56	Dobiveni su sljedeći rezultati: duhovnost je mogući resurs osnaživanja članova obitelji u svim obiteljskim rizicima; duhovnost kao izvor snage moguća kod spoznaje vjere, nade i ljubavi kao istinskih životnih vrijednosti; duhovne prakse – kao što su molitva, Božja riječ i sakramenti – osobiti su resursi u nošenju s teškim obiteljskim situacijama; zajedništvo, permanentna edukacija u duhovnosti i trajno obnavljanje u duhovnosti; važnost autentičnog življenja duhovnosti koja se očituje u konkretnim djelima u obitelji i okolini.
57	<i>Our study into children's laughter, although conducted using a questionnaire with adults' interpretations and testimonies, showed that children laugh while playing, manifesting mirth induced by physical expression, and the very object of laughter generally remains unclear from the point of view of the adult (ekiki laughter).</i>
58	zabilježena je velika razina temperamenta, psihičke otpornosti, optimizma i zadovoljstva boravkom u kampu kod djece polaznika ruskog i hrvatskog ljetnog kampa.

59	<i>Dakle, ovakvi strukturirani programi su alati za prevenciju odstupanja od normalnog razvojnog procesa ali i za ispravljanje i korigiranje neadaptivnog razvojnog puta prema pozitivnijim ishodima (Yates, Tyrell i Masten, 2015). Njihova učinkovita provedba zahtijeva suradnju svih segmenata društva: obitelji, odgojno-obrazovnih institucija i šire društvene zajednice. Opisani primjeri ukazuju na dobre rezultate pa je programe vrijedno provoditi: početi s njima što ranije i posvetiti im što je moguće više vremena (veća je vjerojatnost da će dijete razviti potrebne kompetencije). Naravno, moguće je i da neke pojedinačne intervencije daju dobre rezultate ali je njihov utjecaj teže pratiti i teže je kasnije replicirati ono što jest djelotvorno</i>
60	<i>Rezultati provedenih analiza pokazali su da se motivima za gledanje televizije može objasniti relativno visok postotak varijance negativnih emocija te manji postotak varijance pozitivnih emocija. Kognitivna uključenost u sadržaj programa objašnjavala je značajno manje varijance, dok se količina gledanja televizije nije pokazala značajnim prediktorom ni pozitivnih ni negativnih emocija.</i>
61	<i>The current study showed that approximately 32% of the variance in the strategy implementation could be explained by two predictor variables, pedagogical content knowledge and experience with inquiry teaching during schooling, while the same predictor variables explain approximately 38% of the variance with regard to the inquiry activity implementation.</i>
62	<i>Optimizam se pokazao značajnim pozitivnim prediktorom ciljnih orijentacija na učenje i izvedbu i životnoga zadovoljstva, kao što se i očekivalo ali i, neočekivano, pozitivnim prediktorom straha od ispitivanja. S druge strane, pesimizam je bio negativno povezan sa sva tri indikatora školskoga uspjeha, a pozitivno s ciljnom orijentacijom na izbjegavanje truda i strahom od ispitivanja</i>
63	<i>Rezultati provedenoga ispitivanja pokazuju kako djeca u ranoj i predškolskoj dobi, uslijed nedovoljne metajezične svijesti odnosno razvojnih kognitivnih ograničenja, o emocijama govore i tumače ih doživljenim konkretnim iskustvom.</i>
64	<i>Rezultati su pokazali da je psihička otpornost statistički značajno povezana s kreativnošću $r=0,472$ i dimenzijom temperamenta predškolske djece tj. socijalnosti predškolske djece $r=0,162$. Psihička otpornost nije povezana s emocionalnošću $r=-0,195$ i aktivnošću $r=-0,368$ predškolske djece kao dimenzijama temperamenta.</i>
65	<i>First, the evaluations were carried out only by preschool teachers, which is inadequate since the detailed assessment of the factor structure should also take into account parents' assessments. Secondly, although the survey was conducted on a sample of randomly selected preschools, it included only the Primorsko-goranska County, and future studies should include a larger sample that equally represents all counties of Croatia. Thirdly, only children enrolled in preschool were covered. Fourthly, keeping in mind the potential methodological problem associated with the positively oriented subscale of Prosocial Behaviour, which was recognised and identified in previous research, it is crucial to conduct research on patterns that emerge from an SDQ with or without the subscale of Prosocial Behaviour, which would give a true answer to the question related to possible response bias.</i>
66	<i>Stručnjaci prepoznaju negativni utjecaj ekonomski krize, rizika od siromaštva i siromaštva na svim razinama – na dobrobit djecu, funkcioniranje obitelji i obiteljske odnose, stručnjake i sustav pružanja pomoći, posebice sustav socijalne skrbi.</i>
67	<i>Poticanjem djetetova spontanog glazbenog izraza, ono aktivno stvara i doživljava glazbu pri čemu dolazi do samoaktualizacije, optimalnih iskustava tj. zanesenosti u stvaralačkom procesu te posebnih estetskih iskustava pojedinca koji pridonose razvoju njegove kreativnosti, senzibiliteta i estetskih vrijednosti. Važnost glazbeno-stvaralačkih aktivnosti te brojne dobrobiti glazbe u djetetovu cjelovitom razvoju sve se više ističu radi realizacije većih ekonomskih i društvenih postignuća.</i>
68	<i>A positive correlation between the self-assessment of professional competence in classroom management and discipline and satisfaction with the RP Guide was established in the categories: introducing change in the way of looking at one's own practice, in the beliefs in work, in the usual way of doing things and discovering faults in one's own work.</i>
69	<i>Djeca i životinje dijele snažnu povezanost, koja nadilazi pozitivne učinke životinja utvrđenih na odrasloj populaciji. Osim što odnosi s kućnim ljubimcima za djecu imaju veliku subjektivnu važnost i predstavljaju samostalan i specifičan društveni odnos, odnos djece različite dobi s kućnim ljubimcem potiče kognitivni i socio-emocionalni razvoj djeteta te pospješuje psihološku i socijalnu dobrobit, pri čemu je odlučujući faktor privrženost djeteta kućnom ljubimcu.</i>
70	<i>Generalno je potvrđeno da postoje značajne razlike između kontrolne i eksperimentalne skupine upravo zbog primjene senzoričkih materijala i sprava u eksperimentalnoj skupini.</i>
71	<i>Dosadašnja su istraživanja potvrdila da se zanesenost može javiti i u obveznim akademskim aktivnostima zbog uključenosti i koncentracije koju one zahtijevaju, te da je zanesenost u akademskim aktivnostima značajnija za dobrobit studenata od zanesenosti u aktivnostima u slobodnom vremenu. Pokazalo se da je doživljavanje akademske zanesenosti povezano i s karakteristikama studenata, ali i karakteristikama učenja, odnosno akademskih zadataka, kao i karakteristikama nastavnika. Istraživanja upućuju i na moguće uzroke takve povezanosti, ali i na moguće pravce budućih istraživanja u ovom području.</i>
72	<i>S obzirom na osnovni cilj ovog istraživanja može se zaključiti da su djeca obje skupine pokazala visoku razinu svih dimenzija socioemocionalne dobrobiti i pozitivnog mišljenja. S druge strane uspoređujući njihove rezultate u odnosu na pripadnost kontrolnoj odnosno eksperimentalnoj skupini, mogu se vidjeti određene razlike koje ukazuju na specifičnosti socioemocionalne dobrobiti i pozitivnog mišljenja darovite djece.</i>
73	<i>Rezultati ovog istraživanja potvrdili su prethodne nalaze utvrđivanjem povišenih razina svih osobina ličnosti osim neuroticizma, umjereno procijenjene kompetentnosti za rad s djecom s teškoćama i niske razine dimenzija profesionalnog sagori</i>
74	<i>Istraživanje pokazuje da odgajatelji imaju veću razinu bliskosti s djecom u odnosu na konflikt, s čime se potvrđuje postavljena hipoteza. Posebna potreba kod djeteta ne određuje odnos odgajatelja i djeteta u skupini. Optimizam kod odgajatelja je umjeren, a sreća ima višu razinu, te ove vrijednosti opadaju s dobi i duljinom radnog staža.</i>
75	<i>Rezultati dobiveni strukturalnim modeliranjem pokazali su da je transformacijsko vodstvo pozitivno povezano sa školskom kulturom i dobrobiti, ali nije povezano s negativnim emocijama.</i>
76	<i>Prema rezultatima istraživanja ne postoji statistički značajna razlika u psihološkom kapitalu, smislenosti posla, zadovoljstvu poslom te dobrobiti kod nastavnika s obzirom na vrstu škole. Psihološki kapital predviđa i zadovoljstvo životom i psihološki procvat. Osim navedenog, zadovoljstvo poslom je bilo značajan prediktor životnog zadovoljstva, a smislenost posla psihološkog procvata.</i>
77	<i>Temeljem teorijske podloge ovog istraživanja definirano je da se privrženost kod djece rane dobi razvija od rođenja kada dijete razvija odnose s roditeljima/skrbnicima.</i>
78	<i>Rezultati rada ukazali su na to da kod odgajatelja i roditelja postoji sukladnost u odgojnim postupcima koje koriste, te da oboje najviše koriste prihvaćanje, poučavanje, nagradu i nadzor, a najmanje koriste agresiju i tjelesno kažnjavanje.</i>

79	<i>Rezultati su pokazali da podaci prikupljeni ovim istraživanjem bolje pristaju modelu svjesnog roditeljstva s pet faktora: usmjeravanje pažnje na dijete s prihvaćanjem, empatično razumijevanje djeteta, roditeljska samoeфикаsnost, roditeljska svjesnost te ne-reaktivnost</i>
80	<i>Rezultati istraživanja provedena nad uzorkom od 75 odgojiteljica dječjih vrtića Vukovarsko-srijemske županije pokazali su da odgojiteljice svoju samoučinkovitost procjenjuju visokom, kao i pedagoške kompetencije ravnatelja, te je pronađena statistički važna pozitivna povezanost procjena samoučinkovitosti odgojiteljica i njihovih procjena pedagoških kompetencija ravnatelja.</i>
81	<i>Rezultati su pokazali značajne povezanosti između pristupa poučavanja i dimenzija samoeфикаsnosti učitelja (angažiranost, strategije poučavanja, upravljanje razredom).</i>
82	<i>The results show that the parents are predominantly satisfied with the kindergarten, and the children's social and emotional development is highlighted as the reason for their enrolment in the educational institution.</i>
83	<i>Kako je i prethodno navedeno, u ovom istraživanju (kao kod Mihić, 2010) dobiveno je kako je većina djece sigurno privrženja svojim roditeljima / skrbnicima.</i>
84	<i>Rezultati su pokazali: višu razinu bliskosti i nižu razinu konflikta u odnosu s djecom; umjerene do blago povišene razine pozitivnih emocija te niže razine negativnih emocija kod odgajatelja; povišene vrijednosti kod svih osobina ličnosti osim neuroticizma; liberalnije stavove prema djetinjstvu i odgoju djece.</i>
85	<i>Rezultati su pokazali kako i odgojitelji i roditelji visoko procjenjuju razvijenost svih dječjih socio-emocionalnih kompetencija, pri čemu su odgojitelji, u odnosu na roditelje, višim procijenili interpersonalne snage te uključenost u obitelj.</i>
86	<i>Spol i dob sudionika ostvaruje značajni interakcijski efekt s roditeljstvom na zadovoljstvo pojedinim životnim domenama. Općem zadovoljstvu životom kod osoba s i bez djece značajno i u podjednakom udjelu pridonosi zadovoljstvo pojedinim životnim domenama, a značajno mu u oba poduzorka pridonose veće zadovoljstvo životnim standardom, postignućem, sigurnošću i ljubavnim životom</i>
87	<i>It was confirmed that delay of gratification predicted both subsequent academic achievement and social acceptance in elementary school above cognitive abilities, but more strongly for boys than for girls. Also, delay of gratification mediated the relationship between gender and all four dependent variables.</i>
88	<i>Results have shown the presence of a calling orientation to work and its positive relationship to job satisfaction and life satisfaction.</i>
89	<i>Rezultati pokazuju da je voditeljima mjere koji su sudjelovali u supervizije važan motiv za uključivanje bilo bolje obavljanje svoje voditeljske uloge, ali i zainteresiranosti za novi oblik profesionalne podrške.</i>
90	<i>The contribution of this review of recent scientific literature is all the more significant since there are very few such studies as well as empirical research in our country. The defined conclusions should provide guidelines for future research in our country as well as guidelines for further theoretical reflections and discourses related to the possibilities of improving practices related to children's transition and adaptation in early childhood care and education institutions</i>
91	<i>iz prikaza navedenih istraživanja jasno se može zaključiti da su ulaganja u djecu visoko isplative investicije, posebice ako se vodi računa o tome da u programe budu uključena djeca koja dolaze iz socijalno rizičnog okruženja.</i>
92	<i>Analizom dobivenih rezultata potvrđena je sličnost u procjenama odgojitelja i roditelja, tj. oboje smatraju da je pozitivna povezanost između adekvatnog tijeka adaptacije, s višom razinom socijalno-emocionalne dobrobiti i otpornosti, privrženosti, snaga (niske razine poteškoća), odnosa i temperamenta djece. Velikim brojem istraživanja možemo potvrditi činjenicu da na kvalitetu i adekvatnost perioda adaptacije u velikoj mjeri utječe razina privrženosti, temperamenta, djetetove snage i poteškoće, otpornost, te razina ostvarene socioemocionalne dobrobiti.</i>
93	<i>Rezultati istraživanja potvrdili su postavljene hipoteze, odnosno potvrdila se visoka razina zadovoljstva i roditelja i odgajatelja implementiranim programom europskog kurikula otpornosti u ustanovi za rani i predškolski odgoj.</i>
94	<i>Od proučavanih obrazaca privrženosti: izbjegavajući, podržavajući, bliskost majka – dijete, odbacivanje i hladna distanca, utvrđene su najviše razine bliskosti, te najniže hladne distance, kao što je bilo za očekivati. Nadalje, dobiveni rezultati ukazuju na prisutnost visoke razine suradnje roditelja i odgajatelja što je jedan od čimbenika olakšavanja procesa adaptacije djece rane i predškolske dobi.</i>
95	<i>Odgajatelji su procijenili visoke razine dobrobiti te bliske odnose s djecom. Rezultati potvrđuju da optimističniji odgajatelji ostvaruju i doživljavaju odnose s djecom manje konfliktinijima. Unatoč očekivanjima sreća i zadovoljstvo životom odgajatelja u ovom istraživanju nisu statistički značajno povezani s odnosom s djecom (bliskost i konflikt).</i>
96	<i>Kako je bilo i očekivano odgajatelji su u djece procjenjivali više pozitivne osobine i pozitivna ponašanja, a niže nepoželjna uz značajne razlike u spolu i dobi djece. Također, utvrđene su umjerene do povišene razine svih odrednica dobrobiti odgajatelja izuzev neuroticizma</i>
97	<i>Istraživanje je pokazalo da odgojiteljice zaposlene u Dječjem vrtiću Jarun imaju visoku razinu tjelesne aktivnosti, svoj posao doživljavaju umjereno stresnim, imaju mali intenzitet izgaranja na poslu te da su u prosjeku malo zadovoljne životom. Rezultati pokazuju da, iako odgojiteljice svoj posao doživljavaju stresnim, nije bilo slučajeva ozbiljnog izgaranja.</i>
98	<i>Rezultati pokazuju slabu, ali značajnu povezanost s osobnim čimbenicima (spol, temperament, regulacija emocija, socioemocionalna dobrobit i otpornost i samopouzdanje) te okolinskim (obrazovanje i zaposlenost roditelja, mjesto življenja, broj djece u obitelji, roditeljsko ponašanje, zadovoljstvo roditeljstvom, informatička pismenost i stav o dječjem korištenju medija).</i>
99	<i>However, according to our knowledge, this is the first study which investigates the role of delay of gratification at preschool age and subsequent quality of school life and emotional intelligence at the end of elementary school. Moreover, this is the first study showing the mediating role of some components of emotional intelligence in the relationship between delay of gratification and subsequent perceived school achievement and life satisfaction.</i>

Važna napomena: U tablici je naveden doslovno prepisan tekst iz radova koji su analizirani u ovom diplomskom radu radi cjelovite analize podataka.

Kako je prikazano u Tablici 8. nalazi pokazuju da je zadovoljstvo pozitivno povezano s zadovoljstvom na poslu, nadom, optimizmom, otvorenosti, savjesnosti, opraštanjem, a negativno povezano sa socio-demografskim obilježjima, dobi, radnim stažom i neuroticizmom. Dobrobit djece je pozitivno povezana s radoznanosti, povišena je kod darovite djece i djece čiji je tijek adaptacije adekvatno proveden, te je pozitivno povezana s dobi djece (razina socio-emocionalne dobrobiti raste s razvojnom dobi djece). Optimizam je niži kod roditelja djece s različitim oboljenjima, te je značajno povezan s radnim statusom i razinom obrazovanja, također rezultati potvrđuju da optimističniji odgajatelji ostvaruju i doživljavaju odnose s djecom manje konfliktnijima. Zanesenost je pozitivno povezana s dječjim glazbenim i likovnim izrazom.

U Tablici 9. prikazane su implikacije analiziranih radova

Tablica 9. Implikacije analiziranih radova

Rb.	Implikacije
1	<i>Na osnovi ovoga istraživanja mogli bi se razviti eksperimentalni programi koji bi imali za cilj istraživanje strategija za bolje prevladavanje cijelog niza negativnih pojava koje nosi školski život. Stručni timovi bi mogli ponuditi niz radionica koje bi se bavile podučavanjem što boljeg odabira strategija za prevladavanje stresa, te savjetodavnu pomoć pri osvješćivanju koliko uspješno nošenje sa stresom poboljšava ukupnu kvalitetu života svakoga pojedinca.</i>
2	-
3	<i>Rezultati provedenog istraživanja ukazuju da su odgojiteljice svjesne odgovornosti svoga posla, zadovoljne svojim sposobnostima i vještinama za uspješan rad s djecom i dobru suradnju s kolegama i roditeljima. Međutim, podrška za usavršavanje, napredovanje, fizički uvjeti posla, broj djece u skupinama, društveni ugled profesije i plaća - aspekti su posla na kojima treba poraditi kako bi se smanjilo nezadovoljstvo poslom odnosno učinkovitost odgojiteljica i njihov pozitivan utjecaj na razvoj djece. Iako autori smatraju da vanjski uvjeti rada nisu "činitelji zadovoljstva ili (dobri) motivatori", njihov nedostatak dovodi do nezadovoljstva, a nezadovoljstvo dovodi do snižavanja produktivnosti (Herzberg, 1968, prema Beck, 2003), povećanja izostajanja s posla, agresivnosti prema kolegama i učenicima, napuštanje i otuđenje od posla (Mwamwenda, 1995). U novije vrijeme autori ističu da su intervencije usmjerene na jačanje predanosti poslu učinkovitije od intervencija usmjerenih na ublažavanje stresa i prevenciju sagorijevanja u poslu (Maslach, 2003), pa o tome treba voditi računa prilikom planiranja budućih aktivnosti usmjerenih na kvalitetu našega obrazovnog sustava, kako bi se sposobni učitelji/odgojitelji zadržali u njemu.</i>
4	-
5	-
6	<i>Kroz zajedničko provođenje slobodnog vremena članovi obitelji se mogu posvetiti jedni drugima i izgraditi kvalitetnijih odnosa u obitelji, ali se mogu i odmoriti, zabaviti se te postići osobni razvoj (Zabriskie i McCormick, 2001). Stoga je u svakoj obitelji važno njegovati kvalitetne sadržaje slobodnog vremena. S obzirom na uočene razlike između očeva i majki u količini vremena koje provode u različitim aktivnostima s djecom, ali i u doživljaju kvalitete slobodnog vremena obitelji i obiteljske kohezivnosti, bitno je razvijati i provoditi programe podrške kvalitetnom roditeljstvu, koji će u sebi integrirati i teme vezane za senzibilizaciju i edukaciju roditelja o važnosti zajedničkog uključivanja u planiranje i provođenje kvalitetnog slobodnog vremena obitelji.</i>
7	-
8	-
9	
10	<i>Kroz zajedničko provođenje slobodnog vremena članovi obitelji se mogu posvetiti jedni drugima i izgraditi kvalitetnijih odnosa u obitelji, ali se mogu i odmoriti, zabaviti se te postići osobni razvoj (Zabriskie i McCormick, 2001). Stoga je u svakoj obitelji važno njegovati kvalitetne sadržaje slobodnog vremena. S obzirom na uočene razlike između očeva i majki u količini vremena koje provode u različitim aktivnostima s djecom, ali i u doživljaju kvalitete slobodnog vremena obitelji i obiteljske kohezivnosti, bitno je razvijati i provoditi programe podrške kvalitetnom roditeljstvu, koji će u sebi integrirati i teme vezane za senzibilizaciju i edukaciju roditelja o važnosti zajedničkog uključivanja u planiranje i provođenje kvalitetnog slobodnog vremena obitelji.</i>

11	<i>Ovo istraživanje je prvo istraživanje u Hrvatskoj, ali i šire, koje ukazuje na odnos optimizma djece predškolske dobi i njihovih roditelja. Obzirom da se radi o populaciji djece koja pohađaju vrtić, ima pozitivne implikacije na odgojno- obrazovnu praksu jer je optimizam moćno sredstvo koje omogućava uspjeh pojedinca, ali i društvenu pravdu. Stoga, bi trebalo ispitati kolika je razina optimizma kod odgajatelja te utvrditi postoji li i kakva je povezanost njihovog optimizma i optimizma djece predškolske dobi. Na taj bi se način dobio bolji uvid koliki je, uz roditelje, utjecaj odgajatelja na utemeljenje i razvoj optimizma kod djece rane i predškolske dobi jer su odgajatelji jedan od presudnih faktora koji svojim autoritetom uče djecu da upoznaju sebe, potiču ih na radoznalost i istraživanje kako bi doveli u pitanje djetetovu teoriju o sebi i svijetu. Odgajatelj može pomoći djetetu da se, bez obzira na nedaće uhvati u koštac sa svojim problemima.</i>
12	
13	<i>Naime, umjesto da se usredotočimo na ono što smatramo negativnim kod sebe i drugih ljudi, važno je stvarati ozračje povjerenja u naše pozitivne mogućnosti i aktivno djelovati kako bismo ih u što većoj mjeri ostvarili. Smatramo kako bi stvaranje i razvoj pozitivne pedagogije mogao doprinijeti maksimalnom razvoju pozitivnih-autonomnih-stvaralačkih mogućnosti sudionika odgojnog procesa koje predstavljaju rezultat, ali isto tako i mogućnost daljnje čovjekove emancipacije.</i>
14	-
15	-
16	-
17	<i>The results of our study suggest that believing in the benefits of forgiveness (especially the benefits to the other/relationship) can be related to more forgiving and greater well-being. It poses the question as to how such beliefs may be increased by means of an intervention. There is evidence that writing about the benefits of an interpersonal transgression facilitates forgiveness (McCullough et al., 2006). In a similar way, writing about the benefits of forgiveness as a therapeutic intervention may be a potentially useful method for helping one to focus more on the benefits than the costs of forgiveness, which in turn may have positive effects on their well-being.</i>
18	-
19	<i>Nadalje, ukazujući na razinu optimizma, zadovoljstva životom i održivog ponašanja kod odgojitelja predškolske djece, ovo istraživanje može poslužiti i kao putokaz stručnim suradnicima u osmišljavanju radionica i drugih edukacijskih modaliteta koji bi doprinijeli psihološkom i profesionalnom osnaživanju odgojitelja, a na taj način i stvaranju kvalitetnih (kadrovskih) uvjeta za optimalni razvoj djece (Nacionalni okvirni kurikulum, 2010, prema Tatalović Vorkapić i Lončarić, u tisku). Ukoliko se ne vodi briga o odgojno-obrazovnim djelatnicima, oni se brzo „potroše i sagore“ (Škrinjar, 1994, prema Koller-Trbović i sur., 1996: 120). Naime, ulaganje u odgojiteljsku profesiju, u smislu zaštite njihove psihološke dobrobiti bi trebao biti dio kontinuirane brige za djecu (Koller-Trbović i sur., 1996) i stoga, jedan od prioriteta društva, jer se na taj način mogu osigurati dugoročni pozitivni učinci na razvoj djece predškolske dobi.</i>
20	<i>Ovo istraživanje upućuje i na moguće praktične implikacije dobivenih rezultata. Bilo bi potrebno uvesti praksu utvrđivanja osobina ličnosti odgojitelja, kako pri upisu na odgojiteljske studijske programe, tako i pri procedurama zapošljavanja s ciljem utvrđivanja odgojitelja kojima je potrebno pružiti dodatnu profesionalnu podršku usmjerenu povećanju percepcije osobnog postignuća i smanjenju osjećaja emocionalne iscrpljenosti, što posljedično može dovesti do većeg zadovoljstva životom.</i>
21	<i>In this manner it is important to mention that kindergarten teachers' knowledge about resilience, protective factors and possibilities for practical implications, as well as reflection on that construct from the perspective of their own resilience, could contribute to awareness of their direct and indirect role in fostering children's resilience. In addition, their understanding of parental behaviour influence on resilience (as well as on developmental outcomes in general), can encourage their cooperation with parents, either on individual or on group level, or through preparation and implementation of resilience programmes (or activities). Finally, understanding good parental behaviour and its influence on both resilience and developmental outcomes in general is important since certain characteristics which are ascribed to supportive parents are desirable characteristics of good kindergarten teachers as well</i>
22	<i>In line with the evidencebased approach of the framework, the curriculum itself will need to be evaluated for its effectiveness in bringing about positive change and growth amongst European children, particularly amongst those most vulnerable.</i>
23	<i>It seems that additional investment in structuring higher education curricula and organizing classes based on students' activities could largely motivate students to take responsibility for their own learning as much as possible and encourage them to take greater autonomy in their work. The results of this research also suggest the importance of structuring curricula based on active learning and the greater implementation of theoretical knowledge in practical teaching activities. This finding is corroborated by the results of previous studies showing that teaching and learning strategies focused on students, such as problem-based learning and project-based learning, significantly contribute to the autonomous motivation of students (Koludrović, 2013; Brewer, 2005).</i>
24	<i>U praktičnom smislu trebalo bi u budućnosti raditi na prevenciji stresa preventivnim programima cjeloživotnog učenja kojima je za cilj poboljšanje socijalnih vještina (vještine komunikacije, asertivnost), ali i emocionalne kompetencije (bolja percepcija, izražavanje i upravljanje emocijama) te učenje efikasnijih suočavanja sa stresom na poslu.</i>
25	<i>Svakako uz timski rad svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa ta saznanja potrebno je što prije implementirati u praksu, kritički propitivati putem prakse te na taj način ujedno graditi autonomiju svakog odgajatelja.</i>
26	<i>Potrebne su nove snage koje će se udružiti te zajednički raditi na promicanju važnosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kvalitetnih i obrazovanih odgojitelja, suradnje svih struktura u odgoju i obrazovanju te provođenju istraživanja koja otkrivaju stvarne potrebe, poteškoće i mogućnosti u ovom području.</i>
27	-
28	-
29	-
30	<i>Vrlo je važno da svaki budući odgajatelj i budući učitelj preispita svoju vlastitu osobnost kako bi ju spoznao i promijenio u cilju dobrobiti za djecu. Ove profesije nose sa sobom veliku odgovornost. Svako dijete u vrtiću i u školi odgaja se kao osoba koja će jednog dana zauzeti svoje mjesto u društvu. Važno je da kod djece razvijemo što više dobrih osobina, a to možemo učiniti poboljšavanjem vlastite ličnosti, preispitivajući same sebe i mijenjajući svoju vlastitu osobnosti za dobrobit djece.</i>

31	<i>Najveći doprinos ovog rada vezan je uz prilagodbu ljestvice SEDO za djecu predškolske dobi, koja je jednostavna za primjenu i interpretaciju, te koja može poslužiti odgojiteljima kao izvrstan alat u praćenju razvoja socio-emocionalne dobrobiti i otpornosti predškolske djece. na temelju procjena odgojitelji mogu: a) planirati rad djecom na individualnoj i/ili grupnoj razini; b) davati objektivne povratne informacije roditeljima o razvoju djeteta; c) imati objektivan alat u svrhu dokumentiranja razvoja djece; d) te kreirati različite preventivne i rano-intervencijske programe rada s djecom predškolske dobi. naposljetku, radi se o rezultatima koji su prikupljeni na velikom uzorku djece predškolske dobi u našoj zemlji, što onda pruža mogućnost određivanja normi za socio-emocionalnu dobrobit i otpornost prema spolu i dobi za predškolsku djecu. određivanjem dobrih normi za dječake i djevojčice bilo bi moguće ovu ljestvicu u budućnosti koristiti kao vrijedan alat za detekciju djece čiji bi se rezultati nalazili u nižim centilima, te se onda na temelju toga ciljano radilo s njima na unaprjeđenju onih vještina koje im nedostaju, a ključne su za njihov pozitivan razvoj i otpornost. LISEODPD može značajno koristiti u praksi odgojitelja na prethodno opisane načine i u istraživačke svrhe.</i>
32	<i>Period prilagodbe djece na jaslice vrlo je osjetljiv za djecu i roditelje, stoga mu odgajatelji trebaju pristupiti integrirano, između ostaloga, koristeći i različite materijale kojima bi pomogli djeci da se brže prilagode i uključe. Jedan je od takvih materijala i ovaj upitnik, pomoću kojim se može inicirati odgajatelje na promišljanje i planiranje tjeka rada s djecom različitih tipova privrženosti. Nužno je odgajatelje podsjetiti na teoriju privrženosti kako bi bolje razumjeli ponašanje djece i njihovih roditelja i lakše prepoznali karakteristike određenih obrazaca. Promatrajući dječje potrebe, interese i želje bitna je zadaća odgajatelja i vrtića oblikovati što je moguće kvalitetnije cjelokupno okruženje: interpersonalno, organizacijsko, prostorno – materijalno kako bi dijete imalo iskustvo vrtića kao ugodne i podržavajuće atmosfere s mnoštvom poticaja za igru, aktivnosti i istraživanje. Kvaliteta ostvarenja navedenog i od strane roditelja i dječjeg vrtića bitno mogu doprinijeti lakšoj prilagodbi djeteta boravak i življenje u vrtiću</i>
33	<i>Preschool teachers therefore have to act prudently and be careful of the way they communicate with children, because children's optimism or pessimism may be affected by a single event, which may turn out to be the critical moment that changed optimism into pessimism and vice versa (the so-called Hoving Effect). The fundamental role of kindergarten teachers is to provide material and immaterial conditions to stimulate children's real interests and encourage them to act. In that way, they provide quality support for the formation and development of optimism by encouraging the development of "creative and critical thinking in children and the development of various competencies" (Slunjski, 2012: 95). Preschool teachers should realize a high degree of negotiation with children and encourage their independence, autonomy and emancipation, strengthening children's mastery and good sides, i.e. virtues. To achieve that, teachers should be flexible in their practice and be able to recognize "various unpredictable situations" and adjust their actions accordingly. They should pay special attention to children's developmental abilities and implement the strategy of gradualism and strategy of choice. Similarly, quality support for the foundation and development of optimism in preschool children should be directed at the carefully considered "organizational preconditions which enable children to act independently, freely, competently, guided by their own interests and, as much as possible, in cooperation with other children" (Slunjski, 2012: 95). Kindergarten teachers should help children to develop optimism in two stages: a) by accepting children's feelings, and b) by discussing children's thoughts on situations in a way that would make their thinking flexible and accurate (Colker, 2010). Teachers' timely intervention in case of a pessimistic attributional style would include the development of a positive, optimistic way of thinking in order to develop a healthy self-image, high self-esteem and well-being, and prevent depression in children. In conclusion, one of the main roles of kindergarten teachers in the construction of optimism may be to let children know that they matter by trusting their ability to think, learn, make decisions and solve problems which stand in their way.</i>
34	-
35	<i>Kako bi se realizirao holistički pristup društvenoj potpori roditeljima, potrebno je uspostaviti partnerske odnose između roditelja i relevantnih čimbenika društvenog konteksta. Gradnja partnerstva je u funkciji prevencije štete i promocije snaga (Gardner, 2003), odnosno smanjenja mogućih rizika i osnaživanja zaštitnih procesa obiteljskog mikrosustava. Partnerstvo u potpori roditeljima polučit će pozitivnim ishodišta za sve podustave unutar obiteljskog sustava. Govoreći o cjelovitoj potpori roditeljima, Moran i suradnici (2004) ističu tri skupine pozitivnih ishoda – ishodi za dijete (pozitivno ponašanje, emocionalni razvoj i edukacijska postignuća), ishodi za roditelje (roditeljske vještine, roditeljski stavovi i uvjerenja, roditeljska znanja i razumijevanja te emocionalno i mentalno zdravlje roditelja) te ishodi za dijete i roditelja (pozitivni odnosi djece i roditelja). U promišljanju partnerskih odnosa između roditelja i čimbenika društvene potpore valja poštivati načela koja osiguravaju uspjeh zajedničkih aktivnosti. Assmusen i suradnici (2007) navode smjernice koje doprinose pozitivnim ishodištima: različiti roditelji imaju različite potrebe; učinkovitija je potpora koja dolazi iz više izvora; roditelji ne žele surađivati s ustanovama i službama koje ih osuđuju ili stigmatiziraju; službe trebaju biti dostupne i prijateljski raspoložene prema roditeljima; riječ preporuke roditelja je najučinkovitija promidžba za neku ustanovu.</i>
36	-
37	<i>Rezultati provedenog istraživanja mogu pomoći ravnateljima i učiteljima da u svojim školama stvaraju i održavaju pozitivnu i suradničku školsku kulturu. Učitelji su pokazali koliko im je važno uspostavljanje suradničkih odnosa s ravnateljima i partnerski odnosi s roditeljima i učenicima. Stoga ravnatelji trebaju uključivati učitelje u donošenje odluka i formirati timove koji će rješavati probleme u praksi i predlagati razvojne planove. Učitelji i ravnatelji, zajedničkim naporima, trebaju poboljšati rad vijeća roditelja i vijeća učenika te aktivnije uključiti roditelje i učenike u život škole. Anketiranjem roditelja mogu se razumjeti njihove potrebe i očekivanja te se mogu organizirati roditeljski sastanci, radionice i predavanja u skladu s očekivanjima i uz pomoć roditelja. Učenici će kvalitetnije preuzimati odgovornost za učenje kada imaju mogućnost sudjelovanja u donošenju odluka koji se tiču njihovih prava i obveza. Aktivno sudjelovanje učenika u donošenju kućnog reda, statuta škole, školskog kurikulum, godišnjeg plana i programa te kriterija za praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje na razini škole povećat će odgovornost učenika za učenje i ponašanje. U inicijalnom obrazovanju i daljnjem stručnom usavršavanju učitelja i ravnatelja trebalo bi veću pozornost usmjeriti na stjecanje znanja i razvijanju svijesti o važnosti školske kulture koja će omogućiti dugoročni rast i zadovoljstvo u učiteljskoj profesiji. Učitelji potvrđuju da žele pozitivno radno okruženje u kojem će vrijedno poučavati učenike i suradnički raditi kolegama prema jasno definiranim ciljevima, uz pomoć ravnatelja koji su posvećeni uspjehu svakog učitelja, te u partnerstvu s roditeljima i učenicima. Zbog toga školska kultura može postati ključna tema u raspravama obrazovnim reformama.</i>
38	-
39	-
40	-
41	-
42	<i>Naposljetku, istraživanje i ispitivanje roditeljske percepcije ličnosti odgajatelja je značajno jer može pomoći odgajatelju da bolje razumije očekivanja i potrebe roditelja, što može biti temelj za građenje kvalitetnih partnerskih odnosa.</i>
43	-

44	<i>Dimenzije temperamenta mogu predstavljati rizične i zaštitne faktore u djetetovom učenju i razvoju stoga postoji potreba da na temelju odgovornog procjenjivanja, odgajatelji kreiraju preventivne programe. Također, da pri oblikovanju, vođenju i evaluaciji odgojno obrazovnog procesa raspravljaju o rezultatima procjenjivanja temperamenta kako bi pristranost i subjektivnost bila što manja, a time bi i kvaliteta odgojno obrazovnog procesa imala tendenciju rasta. Profesionalni razvoj treba uključivati kompetencije kojima se omogućuje višestruki pristup procjenjivanju uz poznavanje principa, fokusa, cilja i svrhe, razumijevanje teorijskog okvira dimenzija temperamenta, i u konačnici dostupan kulturološko i jezično primjeren alat</i>
45	<i>Senzibilizacija i humanizacija djeteta glazbom potiče djetetov interes i motivaciju u glazbenom, ali i drugim područjima. Funkcija i cilj bilo kojeg vida obrazovanja, a osobito glazbenog, trebao bi biti daleko od ljudske zabrinutosti, strahova i natjecateljskog duha. Njegov primarni cilj trebao bi biti veselje i užitek za dijete te izvor njegovih radosnih doživljaja. Svaka škola, a osobito glazbena, trebala bi prije svega biti institucija koja promiče dobrobit svakog učenika bez obzira na njegove sposobnosti i buduće profesionalno opredjeljenje. Aktivna i spontana stvaralačka iskustva te doživljaj glazbe putem spontane improvizacije, kako u glazbenoj naobrazbi, tako i u muzikoterapiji pozitivno utječu ne samo na razvoj navedenih vrijednosti, nego i na djetetov duhovni razvoj u smislu stvaranja kreativnijeg, humanijeg i pozitivnijeg ljudskog bića. Tek kroz doživljaj vrhunskih iskustava, samoaktualizaciju i optimalna iskustva putem glazbe, možemo shvatiti istinski značaj glazbenog obrazovanja za čovjeka. Stoga ih je važno poticati od djetetovih prvih susreta s glazbom jer kroz doživljaj čudesnih i beskrajnih dubina glazbe čovjek crpi ogromnu kreativnu i životnu energiju za vlastitu budućnost čime pridonosi napretku društva kojem pripada.</i>
46	-
47	<i>In short, the answer is yes. Although, it is difficult to infer whether curiosity influences well-being or vice versa, i.e., it could be that their relationship is reciprocally causal: curiosity can positively influence well-being, but well-being can further increase students' curiosity. In any case, it would be useful to encourage curiosity in education. Our research revealed its positive impact on well-being (PA and flourishing) but there are some other possible consequences of curiosity, or at least its correlates. Izard (2002) says that the cognitive component of curiosity can serve as a mediator between learning and those "strong" emotions such as anger and anxiety. Specifically, anxiety or anger will suppress curiosity, and thus negatively affect the behavior associated with learning (Ben-Zur, 2002). Meta-analysis (von Stumm, Hell, & Chamorro-Premuzic, 2011) concluded that effort and curiosity together have as much influence on student success as intelligence does. Enhancing curiosity-related behavior might be an important application for the future education. Studies have shown that specific facets of environments (e.g., perceived threat, autonomy supportive) and activities (e.g., competitiveness, meaningfulness) influence curiosity (Silvia, 2012). Kashdan and Yuen (2007) in their study revealed that the relationship between curiosity and academic success depends on whether school environment supports values about growth and learning. Their results showed that adolescents with greater trait curiosity in more challenging schools had the greatest academic success, while adolescents with greater trait curiosity in less challenging schools had the least academic success. Referring to the pedagogical literature, there are several examples of fostering inquiry learning (van Zee, Hammer, Bell, Roy, & Peter, 2005), raising curiosity and enthusiasm for the learning process (Alvarado & Herr, 2003), promoting students' exploration and appropriation of knowledge through curiosity and thinking (Hill & McGinnis, 2007), or using questions and answers to promote scientific inquiry and intelligence development (Sternberg, 1994).</i>
48	<i>The results of this study have some important practical implications for higher education. Since students' well-being is associated with experiencing flow while preparing for exams (i.e. while learning), scheduling more short tests in the course of one semester may be useful, as well as giving students the assignments, homework and other activities which stimulate learning. It seems that current activities at the faculty (especially lectures) have no high flow potential. Therefore, there is room for improvement of these activities in terms of their flow-inducing potential. On the basis of the flow theory (Csikszentmihalyi, 1975; 1990) one may assume that new activities/assignments for students, which are more enjoyable and more challenging, would also benefit students' well-being. It also seems that students' involvement is of critical value. A previous study found that students who had teachers who structured classes around their students' involvement experienced more flow than did students with other instructional approaches (Coleman, 1994). Engeser and Rheinberg (2008, p. 159) suggested that "if the task is considered to have very important consequences, flow should only be experienced when skill exceeds difficulty... since the threat of potential failure will hinder the experience of flow. However, if skill is higher than difficulty, a person feels more comfortable and this should make flow more likely". Because passing exams has important consequences, it seems that preparing for exams is the type of activity in which it is important to have higher skills than is task difficulty. Therefore, skills needed for successful exam preparation are essential, such as various cognitive skills (learning skills), metacognitive skills (planning, time organization...). Faculties should offer their students programmes for improving these skills, which is especially important for the students who lack these skills, such as hyperactive individuals.</i>
49	<i>Koliko je nama poznato, ovo je prvo istraživanje koje se bavi radnim orijentacijama učitelja u tranzicijskim europskim zemljama. Rezultati istraživanja imaju značajne teorijske i praktične implikacije. Rezultati ovog istraživanja također pokazuju da učitelji koji na svoj posao gledaju kao na „životni poziv“ a ne samo kao na „posao“ ili „karijeru“ imaju veće zadovoljstvo poslom. Kako bi učitelji imali veće zadovoljstvo poslom, škole bi trebale promovirati radnu orijentaciju na životni poziv, a istodobno smanjivati orijentaciju na posao i karijeru.</i>
50	<i>A preschool teacher is a person who is of crucial importance for the proper growth and development of early age children. Following the expression "first three years are the most important" and knowing how important a preschool teacher is in a child's life, it is necessary to "raise" the role and importance of the profession of preschool teachers of early age children to a "higher" level. Because of the general lack of objective research on preschool teachers of young children and their work, but also because of flow and personality traits, analyses were performed using a significant contribution to the field of positive psychology in the context of work in kindergartens.</i>
51	-
52	-
53	-
54	<i>Odgajatelji trebaju pomoći djeci da razviju vještine kojima se mogu nositi sa životnim izazovima koji nose široku raspon pozitivnih i negativnih emocija, da razvijaju empatiju. Djecu treba osposobiti za načine primjerenog izražavanja osjećaja. Kod odgajatelja treba razvijati sposobnost empatije te povećavati pozitivnost u procesu obrazovanja i kasnije, te raditi na učenju i usavršavanju uspješnih načina obrazovanja kroz kolegije kao što je pozitivna psihologija, kako bi osvijestili kolika je važnost emocionalno pozitivnog okruženja za učenje djece.</i>

55	<i>Rezultati daju smjernice za prevenciju stresa kroz preventivne programe cjeloživotnog učenja kojima je za cilj poboljšanje socijalnih vještina (vještine komunikacije, asertivnost), ali i emocionalne kompetencije (bolja percepcija, izražavanje i upravljanje emocijama) te učenja efikasnijih suočavanja sa stresom na poslu. Naime, osobe se suočavaju sa stresom na poslu na načine za koje se educirani tijekom školovanja ili tijekom posla kojim se bave (Ereza-Weatherley, 1996.). Važna je i aktivna uloga samih odgojiteljica u prevenciji stresa na poslu, pri čemu važnu ulogu mogu imati razni oblici samopomoći, u smislu traženja socijalne podrške i dodatnih oblika stručne pomoći (udruge odgojiteljica, web portali, forumi i sl.). Stoga se smjernice mogu dati i za poboljšanje obrazovanja odgojiteljica tijekom njihova stručnog osposobljavanja.</i>
56	-
57	-
58	<i>Iz rezultata slijede preporuke za praksu, a to je da ruski kamp koji ima temperamentnije polaznike, što podrazumijeva veću razinu aktivnosti, emocionalnosti i socijalnosti, treba strpljive i uviđajne animatore. Ljetni kampovi su pouzdana mjesta za izgradnju, poticanje i jačanje psihičke otpornosti djece i optimizma. Iako su polaznici ruskog ljetnog kampa zadovoljniji boravkom u kampu (smještajem, hranom, dnevnim rasporednom i odnosima s drugima u kampu) imaju još prostora za poboljšati higijenu prostora jer je to jedina dimenzija u kojoj hrvatski kamperi izražavaju veće zadovoljstvo. S druge strane, preporuča se da hrvatski kampovi slijede obrasce iskusnijih kampova, te prikupljaju povratne informacije svih dionika (polaznika, roditelja) i tako oblikuju buduće programe. Posljednja preporuka vezana za predškolske kampove jest povećati količinu dnevnih kampova, te se upustiti u stvaranje kulture obiteljskim kampova i u Rusiji i u Hrvatskoj, s obzirom da je ovaj fenomen zabilježen samo u Americi i pozitivno je evaluiran.</i>
59	-
60	<i>Rezultati istraživanja imaju i određene praktične implikacije, posebno za roditelje i stručnjake koji se bave adolescentima. Ako su motivi zbog kojih adolescent gledaju televiziju najviše povezani s afektivnom dobrobiti, bilo bi dobro poticati učenike da gledaju televiziju više zbog instrumentalnih, a manje zbog ritualnih motiva. Primjerice, ako roditelji primijete da dijete gleda televiziju jer pokušava pobjeći od problema koji ga muče, bilo bi dobro ponuditi i neke druge aktivnosti koje imaju istu svrhu, ali uključuju interakciju s prijateljima ili članovima obitelji. Osim toga, škola bi mogla poticati instrumentalno gledanje televizije koje bi uključivalo i međusobnu interakciju učenika nakon gledanja programa.</i>
61	<i>The practical implications of this study primarily refer to the fact that the teachers showed a very low level of the pedagogical content knowledge of inquiry teaching. Everyone engaged in the education of future teachers, for the most part responsible for the existing situation, being mainly the faculties of teacher education, should be made aware of the fact. This does not relate only to those in charge of teaching the pedagogical content knowledge of science and society but also to those who are in charge of courses dealing with the science- and society-related contents since their students will later teach them to their students. It is not enough that students only have the knowledge of inquiry teaching and are vaguely familiar with it. They need to have the possibilities of experiencing such teaching by their university teachers, teaching where students conduct research, which does not mean that any teaching at the university level should be organized in this way, as that would be impossible. However, students should have the possibility to conduct research at least two or three times in the course of their formal teacher education. Likewise, within the study course, the pedagogical content knowledge of science and society students should be encouraged and they should be given maximum professional support when planning inquiry teaching for the lessons of science and society they perform in schools during studies. In schools, where they exercise teaching, students are trained in the ways of organizing their future teaching process, which is why it is important that the inquiry teaching strategy becomes a well-known way of teaching science and society.</i>
62	<i>Bez obzira na navedena ograničenja, ovaj rad daje značajan doprinos ispitivanju uloge dispozicijskoga optimizma i pesimizma u varijablama povezanim sa školskim učenjem u osnovnoj školi. Njegove praktične implikacije povezane su s potrebom rane identifikacije pesimistične djece kako bi se provođenjem različitih programa koji su se pokazali efikasnim, smanjio njihov pesimizam i povećao optimizam. Također, treba voditi računa o nerealnom optimizmu koji također može imati negativne posljedice.</i>
63	-
64	-
65	<i>For preschool teachers and professional associates this instrument provides a quick, easy, objective, systematic insight into the difficulties and strengths of preschool children. Considering the potential of this instrument for rapid screening of children with difficulties that pose a significant threat to their mental health and that may trigger developmental psychopathology, its constructive and discriminative validity should be examined in specific clinical samples. This opens up the possibility of its application within the framework of preventive and early intervention activities in working with preschool children. Also, given that this measuring instrument is intended for self-assessment of older children and adolescents, its validity and reliability should be examined on relevant samples.</i>
66	<i>Preporuke za unapređenje politika i programa borbe protiv siromaštva djece bilo je moguće definirati na više razina. Prvo, na strateškoj razini, potrebno je unapređenje socijalne politike i jačanja paradigme socijalnih ulaganja, pri čemu ulaganja u djecu trebaju biti jedan od prioritarnih ciljeva pod vidom ujednačavanja obrazovnih i dugoročnih boljih životnih šansi djece. Pod tim vidom, razvoj socijalnih politika temeljen na načelima socijalnog ulaganja treba promovirati na nacionalnoj razini, ali i na lokalnim razinama, imajući u vidu odgovornost jedinica regionalne i lokalne samouprave u razvoju mreža, financiranju i pružanju usluga predškolskog odgoja i obrazovanja, kao i drugih usluga. Drugo, na operativnoj razini nužno je zagovarati jačanje međusektorske suradnje te konkretno suradnje centara za socijalnu skrb, odgojno-obrazovnih ustanova, udruga te drugih dionika. Treće, na razini stručne prakse, preporuke idu u smjeru razvoja inovativnih i osnažujućih modela stručnog rada s obiteljima i djecom u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Zagovaraju se prakse koje bi išle u smjeru razvoja modela svojevrsnog socijalnog mentorstva, odnosno više personaliziranih usluga, temeljenih na načelima osnaživanja i jačanja osobne odgovornosti građana te razvoja programa aktivacije i socijalnog uključivanja. Povezano s time, potrebno je jačati ulogu i autonomiju stručnjaka koji direktno rade s obiteljima i djecom u riziku od siromaštva. Autonomija stručnjaka i stvaranje fleksibilnijeg okvira stručnog djelovanja nužan je preduvjet i za razvoj različitih socijalno-inovativnih programa u prevenciji siromaštva djece. Konačno, ističe se važnost jačanja uloge akademske zajednice u istraživanjima i zagovaranju dobrobiti i borbe protiv siromaštva djece kao jednog od prioritarnih društvenih i političkih pitanja.</i>

67	<i>Međutim, glazbene aktivnosti trebale bi se provoditi i podučavati i radi njihove vlastite vrijednosti, a ne samo kao sredstvo koje doprinosi razvoju nekih drugih vrijednosti. Bavljenje glazbom aktivnost je koja bi u konačnici trebala biti sama sebi svrhom, pri čemu je značajno što pritom pruža i druge dobrobiti. Stoga je izuzetno važno poticati različite načine i oblike djetetova glazbenog izraza i glazbenog stvaranja od djetetove rane dobi. Osobito ih treba poticati i nastojati spriječiti njihovo gašenje u razdoblju kada je dijete izuzetno osjetljivo na mišljenje okoline i kada teško doživljava neuspjeh – u dobi od četiri godine (Voglar 1989). Smisao je, dakle, da dijete stvara bez obzira na rezultat izvedbe, da doživljava glazbu i uživa u glazbeno-stvaralačkom procesu. Njegov doživljaj glazbe najbolje potvrđuje stanje zanesenosti pri glazbenom izrazu. Misija odgojitelja je očuvati taj djetetov stvaralački potencijal na njegovu putu odrastanja</i>
68	-
69	<i>Uz subjektivnu važnost, literatura sugerira da djeca uvelike imaju dobiti od odnosa sa životinjama i kućnim ljubimcima. Osim što pozitivno utječu na psihološku, emocionalnu i socijalnu te fizičku dobrobit djece, za djecu su posebno značajne prilike za učenje i razvoj koje pruža suživot s kućnim ljubimcima (Odendaal, 2000.; Anderson i Olson, 2006.; Gee, Church i Altobelli, 2010.). Dapače, stručnjaci već dugi niz godina upozoravaju na višestruke dobrobiti odnosa djece i kućnih ljubimaca. Tako Levinson (1980.) smatra bliskost sa životinjom i prirodnom osnovnom ljudskom potrebom te naglašava važnost kućnih ljubimaca za djecu u kontekstu psihološkog razvoja. Kućni ljubimci, a posebice mačke i psi, djeci pružaju pozitivna iskustva i ugodne osjećaje (Simeonsdotter Svensson, 2014.).</i>
70	-
71	<i>Navedena istraživanja imaju i neke praktične implikacije za visokoškolsko obrazovanje. Ako je zanesenost u akademskim aktivnostima manje učestala, ali važnija za dobrobit studenata, onda bi trebalo uložiti dodatne napore u kreiranje i organiziranje akademskih aktivnosti koje imaju veći potencijal za izazivanje zanesenosti. Iako istraživači na zanesenost gledaju i kao na opću sklonost i kao na trenutno stanje, istraživanja pokazuju da se u obveznim aktivnostima (kao što je, primjerice, posao) najveći dio stanja zanesenosti može pripisati situacijskim faktorima (Fullgar i Kelloway, 2009). Slične su rezultate dobile Zager Kocjan i Avsec (2017). U njihovu istraživanju u kojem su sudjelovali i zaposlenici i studenti zanesenost je u najvećoj mjeri bila povezana s karakteristikama situacije definiranim kao intelekt i pozitivnost. Intelekt se odnosio na percepciju intelektualne uključenosti, kognitivnih zahtjeva, dubokog razmišljanja i pokazivanja svojih intelektualnih sposobnosti u danoj situaciji. Pozitivnost je odražavala stupanj u kojem je situacija bila ugodna, jednostavna, jasna i sudionici su u njoj uživali. Ova istraživanja upućuju na mogućnost da studenti koji inače ne bi doživjeli zanesenost u nekoj akademskoj aktivnosti mogu je doživjeti ako aktivnost ima određene karakteristike (jasan cilj, jednostavna, zanimljiva), ako vide vezu između te aktivnosti i ostvarenja svojih budućih životnih ciljeva i ako aktivnost pridonosi izgradnji njihova socijalnog identiteta. Pritom pasivne aktivnosti, poput predavanja, imaju najmanje potencijala za izazivanje zanesenosti. Kako je navedeno ranije, zanesenost je ugodno iskustvo, a ujedno i iskustvo u kojem je potpuni kapacitet svijesti usmjeren na aktivnost te osoba u takvu stanju nema vremena za neugodne i anksiozne misli, zbog čega bi zanesenost mogla djelovati kao zaštitni čimbenik. Dosadašnja su istraživanja pokazala da zaista postoji negativna povezanost između akademske zanesenosti i sagorijevanja (Ljubin Golub i sur., 2014; Rijavec i sur., 2017). Međutim, navedena su istraživanja transverzalnog tipa te imaju ograničenja u pogledu zaključivanja o uzročno-posljedičnim odnosima. Također, neka su istraživanja u radnom okruženju (Fagerlind, Gustavsson, Johansson i Ekberg, 2013) pokazala da se stanje zanesenosti javlja samo u uvjetima niske razine stresa, pa je upitno koliko zanesenost može utjecati na smanjenje stresa. Buduća bi longitudinalna istraživanja o povezanosti stresa i sagorijevanja sa zanesenosti kod studenata mogla dati jasnije odgovore na ta pitanja. Ako buduća istraživanja pokažu da zanesenost nije zaštitni faktor kad je u pitanju stres, to bi značilo da se mora pokušati utjecati na smanjenje studentskog stresa s ciljem veće mogućnosti za doživljavanje akademske zanesenosti.</i>
72	-
73	<i>No, zanimljiv je nalaz o srednje utvrđenoj razini kompetentnosti odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u ovom istraživanju, koji ima svoje jasne implikacije za praksu. Samoprocjene artikuliraju i potrebu procjenjivača za razvojem kompetencija na području u ovom slučaju kompetencija za inkluzivan odgoj i obrazovanje. Uzimajući u obzir oba nalaza evidentno je da postoji jasna potreba za edukacijom odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u inkluzivnim skupinama, promjenama postojećih studijskih programa u inicijalnom obrazovanju i trajnim profesionalnim razvojem.</i>
74	-
75	<i>Rezultati su važni ravnateljima kako bi razumjeli u kojoj mjeri stil vodstva kao konzistentni obrazac njihova ponašanja utječe na učitelje, odnosno na njihovu dobrobit. Taj obrazac se može učiti i razvijati. Ravnatelji mogu aktivno djelovati i uključiti se u dodatna usavršavanja i osposobljavanja kako bi mogli uspješno primjenjivati transformacijski stil vodstva u radu te kreirati transformacijske povezanosti s učiteljima u međusobnoj predanosti, dijeljenju problema i kreiranju rješenja. Transformacijsko vodstvo također ima potencijal i za poboljšanje dobrobiti ravnatelja, jer osjećaj povjerenja, uzajamne brige i pažnje između ravnatelja i učitelja zauzvrat razvija višu razinu dobrobiti ravnatelja (Sivanathan i sur., 2004). Rezultati istraživanja mogu biti korisni hrvatskoj obrazovnoj politici. Naime, posljednjih desetljeća među obrazovnim stručnjacima, ali i donositeljima odluka, sve više dolazi do izražaja stav o potrebi profesionalizacije ravnateljskog zanimanja (Peko, Mlinarević i Gajger, 2009). Važno je sustavno raditi na osposobljavanju i obrazovanju učitelja 21. stoljeća te naročito na obrazovanju i osposobljavanju ravnatelja, jer upravo ravnatelji imaju ključnu ulogu u izgradnji škola kao pozitivnih zajednica za učenje u kojima su promjene moguće.</i>
76	<i>Rezultati dobiveni u istraživanju mogu doprinijeti povećanju svijesti od strane i privatnih i državnih institucija o važnosti navedenih konstrukata i planiranju intervencija za njihovo ostvarivanje. Time bi škole povećale dobrobit zaposlenika, a posljedično i svoju konkurentnost na tržištu (Luthans i sur., 2007). Zadovoljni i sretni nastavnici mogu stvoriti pozitivno školsko ozračje koje doprinosi motivaciji učenika za učenje i aktivnost na nastavi (Vizek-Vidović, Rijavec, Vlahović-Štetić i Miljković, 2014) čime sudjeluju u kreiranju društva znanja i ekonomskom rastu države</i>
77	<i>Dobiveni rezultati pokazuju da je moguća implikacija mjernog instrumenta u odgojno obrazovnu praksu u sklopu budućih istraživanja razlika u praksi između vrtića. Potvrđeni nalazi ovog istraživanja, a temeljem teorijske podloge više su nego relevantni za implikacije u praksi, jer bi upitnici za odgajatelje i roditelje poslužili za bolje razumijevanje djece, njihovih ponašanja te planiranje odgojno-obrazovnog rada</i>
78	-
79	-
80	-
81	-
82	-

83	-
84	-
85	-
86	-
87	<i>More emphasis on prevention efforts to strengthen regulatory mechanisms during preschool age may be beneficial for both academic success and the social competence of children, and especially for boys. The delay of the gratification procedure can be used as a screening tool to measure students' aptitude in gratification delay and programs for young children could be created in order to help students (especially boys) to improve their self-regulation abilities</i>
88	<i>Teacher's perception of teaching as a calling is related to numerous positive outcomes on the side of the teachers themselves and on the side of their students. Thus, it is meaningful to examine factors that contribute to teachers' calling orientation and to develop strategies for developing and stimulating calling orientation in teachers. Two calling-related meta-competencies, self-awareness and adaptability (Hall & Chandler, 2005), could be useful in this development process. For achieving the sense of a calling it is crucial for individuals to find purpose and meaning in their work, to set and successfully achieve their professional goals, to be committed to work and to recognize their own important contribution in the lives of others. It is meaningful to stimulate teachers towards an active professional goal setting and to enable them to interact with other teachers (e.g., in intervision or study groups) to identify their work as meaningful and important. Another important aspect is, however, that having a sense of a calling at work also results from an interaction between individual and social factors. The latter can stimulate or hinder individual's action in the direction of planned or wanted professional career. In case of objective obstacles on a teacher's professional path, a teacher will require some effort to achieve the calling orientation to work. According to Hall and Chandler (2005), successful adaptation and effective navigation through between demanding circumstances are especially important during the times of challenging economic situation.</i>
89	-
90	-
91	<i>Iz svega navedenoga može se zaključiti kako je važno što prije započeti sa sustavnom reformom, koja bi za cilj imala povećanje izdvajanja za programe namijenjene djeci i dječjoj dobrobiti u Hrvatskoj, kako razvoj programa socijalnih usluga namijenjenih djeci i obitelji, ali isto tako i programa novčanih transfera poput zajamčene minimalne naknade za siromašne i dječjeg doplatka koji treba reformirati na temelju poljskog primjera. Za Republiku Hrvatsku povećanje navedenih ulaganja važno je svakako zbog podizanja dječje dobrobiti te svih prezentiranih razloga u radu, ali sve više i zbog ozbiljnih demografskih izazova s kojima je suočena Republika Hrvatska, a sustavna obiteljska politika može pozitivno pridonijeti i poboljšanju fertiliteta.</i>
92	<i>Rezultati ovog istraživanja ali i analiza relevantne literature ima više nego važnu implikaciju, što na vlastitu praksu ali i u praksi sudionika ovog istraživanja (roditelja i odgojitelja). Smatram da sa ovim saznanjima dobivamo cjelovitiju sliku ali i drugačiju perspektivu dječjeg ponašanja ali i shvaćanja tog ponašanja. Dosadašnji odgojno- obrazovni rad bazirao se na odgojiteljevom promatranju djeteta, te temeljem refleksije uviđao njegove želje, potrebe i interese i uz dobivene povratne informacije planirao daljnji tijek njegovih aktivnosti. Primjenom ovih upitnika, ljestvica i skala, omogućeno je odgojiteljima ali i roditeljima bolje razumijevanje djece, tj. njihovih ponašanja. Smatram da je ovo nedovoljno istraženo polje interesa, jer činjenica je da svaki odgojitelj tijekom svog radnog staža se susreće sa procesom adaptacije, te upravo zbog njezine izazovnosti i individualnosti je potrebno to promijeniti. Takvom vrstom istraživanja otvaralo bih odgajateljima drugačije poglede na sam proces i učinilo bih ga kompetentnijim u rješavanju predstojećih izazova.</i>
93	-
94	<i>Treba imati na umu kako bi pružanje pomoći asistenta ili pak upis manjeg broja djece u odgojno -obrazovne skupine odgajateljima podarilo veću količinu vremena da se posvete svakom djetetu individualno, da ostvaruju lakšu i kvalitetniju komunikaciju sa roditeljima djeteta što bi na poslijetku svakako doprinijelo stvaranju što kvalitetnije suradnje sa istima, pogotovo u vremenu adaptacije djece. Valja naglasiti kako uz ostvarivanje kontakata sa djecom, važno je raditi na suradnji i s ostalim sudionicima odgojno – obrazovnog procesa koji imaju neposredan ili posredan utjecaj na djetetov rast i razvoj, neovisno dali u periodu adaptacije ili nakon nje. Naposljetku, nalazi rada impliciraju snažnu potrebu za dodatnim kompetencijama odgajatelja tijekom rada u okviru adaptacije djece u jaslicama putem unapređenja postojećih studijskih programa ili programa stručnog usavršavanja odgajatelja.</i>
95	-
96	<i>Nužno je odgajatelje sustavno educirati kako bi bolje razumjeli ponašanja djece i njihovih roditelja te lakše prepoznali karakteristike određenih obrazaca, ali i ojačali svoje snage. Kako je i bilo za očekivati utvrđena je povezanost dobrobiti odgajatelja s dobrobiti djece na način da sve dimenzije dobrobiti odgajatelja značajno determiniraju njihove procjene socio-emocionalne dobrobiti zbog čega se postavlja pitanje kako educirati odgajatelje koji će kao stručnjaci u procesu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja moći procjenjivati razine dječje dobrobiti neovisno o vlastitim osobinama ličnosti, razinama optimizma ili zadovoljstva životom.</i>
97	<i>Rezultati istraživanja daju smjernice za preventivne mjere u redukciji profesionalnog stresa i edukaciju odgojiteljica usmjerenu na poticanje i održavanje njihove tjelesne aktivnosti na razini koja im pozitivno utječe na zdravlje. Spoznaje koje donosi ovo istraživanje mogu pomoći u prevenciji stresa, što je vrlo bitno s obzirom da odgojiteljski stres prvenstveno utječe na njihovu kvalitetu rada s djecom, odnose s roditeljima, kolegama i ostalim stručnim suradnicima. Svaki čovjek se različito nosi sa stresnim situacijama u životu, no odabir najučinkovitije metode suočavanja sa stresom je pokazatelj njegove emocionalne kompetentnosti. Također, vrlo je važno educirati i poticati odgojiteljice na kontinuiranu tjelesnu aktivnost i tjelovježbu u slobodno vrijeme kako bi očuvale i unaprijedile fizičko zdravlje.</i>
98	-
99	<i>Results of this study suggest that emphasis should be given to strengthening the regulatory mechanisms of students at preschool age since it may be useful not only for students school achievement as measured by grade point average at the end of school years but also for their perceived school achievement and sense of competence, and also for their life satisfaction. The assessment of delay of gratification as used in this study may be utilized as a screening tool to identify children with underdeveloped delay of gratification ability; and the programmes for improving the self-regulatory ability may be created for these children.</i>

Važna napomena: U tablici je naveden doslovno prepisan tekst iz radova koji su analizirani u ovom diplomskom radu radi cjelovite analize podataka.

Od ukupno 99 radova 46 radova nema navedene implikacije za praksu. Navedene implikacije odnose se na integriranje pozitivne psihologije u kontekst predškolskog i školskog odgoja i obrazovanja, te se generalno tiče svih sudionika u odgoju djece. Ovo su važne smjernice koje upućuju na metode i ideje implementacije pozitivne psihologije kako bi se postigla optimalna dobrobit i zadovoljstvo odraslih i djece na životnom putu razvoja i rasta. Na ovaj način omogućuje se stvaranje pozitivne zajednice, kulture i pozitivnog ozračja kao intervencija negativnim stanjima.

9. ZAKLJUČAK

Osiguranje dobrobiti u ranom i predškolskom odgojno – obrazovnom kontekstu je složen proces, jer na njega utječe mnogo faktora, a kojima se bavi područje pozitivne psihologije. Važnost dobrobiti u životu individue i zajednice kao što je vrtić sve se više naglašava i shvaća njena višedimenzionalna priroda. Stoga istraživanja iz pozitivne psihologije pokušavaju odgovoriti na pitanja i probleme vezane uz dobrobit, a koja mogu poslužiti stručnjacima u odgoju i obrazovanju, ali i ostalim sudionicima koji se interesiraju za boljitak djece, kasnije odraslih ljudi.

Cilj ovog rada bio je sustavnim pregledom literature prikazati radove koji proučavaju dobrobiti u ranom i predškolskom odgojno – obrazovnom kontekstu. Analizirali su se radovi objavljeni od 2011. do 2021. godine iz bibliografskih baza Hrčak i repozitorij UFRI.

Prema kriterijima i potrebama ovog istraživanja pretraženo je 99 radova objavljenih od 2011. do 2021. godine u bazama Hrčak i repozitorij UFRI, a koji odgovaraju na pitanja iz pozitivne psihologije. U analizu su se uključivali empirijski radovi i teorijski, a najviše je radova objavljeno u bazi Hrčak.

Godina u kojoj je najviše radova objavljeno je 2014. godina, što je zanimljivo s obzirom da je iste godine donesena odluka o donošenju nacionalnog kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Upravo se u nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje naglašava važnost dobrobiti, te daje smjernice kako ju ostvariti.

Od analiziranih radova pokazalo se da je najviše ključnih riječi pod pojmovima *zadovoljstvo*, *dobrobit* i *optimizam*.

Prema obrađenim kategorijama vidljivo je da prednjače empirijski radovi naspram teorijskih, te su oni u većini kvantitativna istraživanja. Ovdje se uviđa potreba za više kvalitativnih istraživanja ili mix metode, te bi bilo interesantno gotova kvantitativna istraživanja provjeriti kvalitativnim pristupom.

Ciljevi navedenih radova najviše se odnose na zadovoljstvo, dobrobit i optimizam, te bi bilo dobro provesti istraživanja i za ostale aspekte dobrobiti kao što su sreća, nada, humor,

zahvalnost, zanesenost, stalna svjesnost i dr. unutar odgoja i obrazovanja, jer iz prikazanog nedovoljno je istraživanja iz tih pojmova.

Istraživanja provedena u zadnjih 10 godina najviše su se provodila u Primorsko – goranskoj županiji te gradu Zagreb i Zagrebačkoj županiji, te se može pretpostaviti da su na to utjecala dva fakulteta, odnosno učiteljski fakultet u Rijeci i učiteljski fakultet u Zagrebu. Osim radova koji se odnose isključivo na rani i predškolski odgoj, kojih je prema analizi najviše, neki se radovi odnose na primarno obrazovanje, ali i kombinirano s predškolskim odgojem. Mišljenja sam da se predškolski i primarni odgoj i obrazovanje moraju više međusobno integrirati s obzirom da se jedno nastavlja na drugo. Današnje shvaćanje djeteta je holističko, a pravljenjem ne razlika, već odvojivosti vrtića i škole ne ide u prilog novoj paradigmi shvaćanja djetinjstva, te bi se stručnjaci ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i stručnjaci iz primarnog obrazovanja trebali međusobno surađivati, jer djetinjstvo nije rascjepkano na odvojive cjeline.

Nadalje, najviše se istraživanja provelo s odgajateljima, što ima smisla s obzirom su većinski kvantitativna istraživanja provedena, a koja se provode anketama, skalama i upitnicima, što je za djecu rane i predškolske dobi nemoguće samostalno ispuniti. Stoga se najčešće ankete i upitnici daju odgajateljima, često i roditeljima. Kao što je već spomenuto, s obzirom da je najviše kvantitativnih istraživanja, prevladavaju ankete, skale i upitnici kao mjerni instrumenti.

Rezultati analiziranih istraživanja procjenjuju pozitivnu povezanost zadovoljstva s zadovoljstvom na poslu, nadom, optimizmom, otvorenosti, savjesnosti, opraštanjem, a negativno povezano sa socio-demografskim obilježjima, dobi, radnim stažom i neuroticizmom. Dobrobit je pozitivno povezana s darovitošću, radoznalošću, adekvatnim tijekom adaptacije te razvojnom dobi djece. Optimizam je negativno povezan kod roditelja djece s različitim oboljenjima, a pozitivno je povezan sa zadovoljstvom i pozitivnim odnosima s djecom. Također je značajno povezan s radnim statusom i razinom obrazovanja. Prema analiziranim istraživanjima zanesenost je pozitivno povezana s glazbenim i likovnim izražavanjem kod djece. Implikacije za praksu osim što ukazuju na važnost uključivanja područje pozitivne psihologije u kontekst odgoja i obrazovanja, daju primjere, ideje i metode njene implementacije.

Značaj analiziranih radova je u osvještavanju kompleksnosti dobrobiti svih sudionika u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, te isticanje važnosti zadovoljstva životom, koje znači i kvalitetnija praksa u predškolskim ustanovama. Ova istraživanja daju širok pogled na proces življenja djece i odraslih, te idu u prilog s novim paradigmama koje dijete shvaćaju kao cjelovito biće, odnosno koje se temelje na holističkom shvaćanju djeteta. Stoga ovaj rad može poslužiti stručnjacima u odgoju i obrazovanju kao vrijedan materijal istraživanja i teorija iz područja pozitivne psihologije, a koje je usmjereno na odgoj i obrazovanje. Bilo bi interesantno kad bi se sustavnim pregledom literature analiziralo koliko je radova prije 2011. godine objavljeno iz područja pozitivne psihologije, a u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Također, treba naglasiti važnost i svjetske znanstvene literature, te ovo može poslužiti kao smjernica za buduća istraživanja i usporedbe domaćih i svjetskih istraživanja.

10. LITERATURA

1. Aspinwall, L.G., Brunhart, S.M. (2000). What I do know won't hurt me: Optimism, attention to negative information, coping, and health. U: J.E. Gillham (ur.), *The science of optimism and hope: Research essays in honor of Marti E.P. Seligman*. Philadelphia: Templeton Foundation
2. Bandura, A. (1989). *Human Agency in Social Cognitive Theory*. American Psychologist
3. Batson, C.D., Ahmad, N., Lishner, D.A., Tsang, J. (2002). Empathy and altruism. U: C.R. Snyder i S.L. Lopez (ur.), *Handbook of positive psychology*. New York: Oxford University Press.
4. Benson, P. Leffert, N. Scales, P. and Blyth, D. (1998). *Beyond the "Village" rhetoric: Creating Healthy Communities for children and adolescents*. Applied Developmental Science.
5. Buckingham, M., Clifton, D.O. (2001.). *Now, discover your strenghts*. New York: The Free Press
6. Csikszentmihalyi, M. (1990.). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: Harper-Collins
7. Deci, E.L., Ryan, R.M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*.
8. Diener, E. (1984). Subjective Well – being. *Psychological Bulletin*, 95, 542 – 575
9. Diener, E. (2000.). Subjective well-being: The science of happines and proposal for a national indeks. *American Psychologist*, 55 (1), 34-43
10. Diener, E., Lucas, R.E. (2000). Subjective emotional well-being. U: M. Lewis, J.M. Haviland (ur.). *Handbook of emotions* (str. 325-337). New York; Guilford.
11. Diener, E., Scollon, C.N., Lucas, R.E. (2004). Theevolving concept of subjective well-being: The multifaceted nature of happiness. U: P.T. Costa i I.C. Siegler (ur.), *Advances in cell aging and gerontology*, 15 (str. 187-220). Amsterdam: Elsevier
12. Emmons, R.A., McCullough, M.E. (ur.), (2004). The assessment of gratitude. U: Lopez, S.J. i C.R. Snyder: *Positive psychological assesment – a handbook of models and measures*. Washington, DC:APA.

13. Enright, R.D., Coyle, C.T. (1998). Researching the process model of forgiveness within psychological interventions. U: E. L. Worthington (ur), Dimensions of forgiveness: Psychological research and theological perspectives. Philadelphia: Templeton Foundation Press.
14. Fineburg, A.C. (2004.). Introducing positive psychology to the introductory psychology student. U: P.A. Linley i J. Stephen (ur.) Positive psychology in practice (str. 197-209), NJ: John Wiley i Sons, Inc.
15. Fitzgerald, P. (1998). Gratitude and justice. *Ethics*, 109, 119-153
16. Fredrickson, B.L. (2001.). The role of positive emotions in positive psychology: The Broaden And-build Theory of positive emotions. *American psychologist*, 56 (3), 218-226
17. Gable, S.L., Haidt, J. (2005.). What (and why) is positive psychology? *Review of general psychology*, 9, 103-110
18. Haidt, J. (2000.). The Positive emotion of elevation. *Prevention & Treatment*, Vol 3(1), Mar 2000, No Pagination Specified Article 3c
19. Harter, J. K., Schmidt, F. L., Keyes, C. L. M. (2003.), Well-being in the workplace and its relationship to business outcomes: A review of the Gallup studies. U: C. L. M. Keyes i J. Haidt (ur.), *Flourishing: the positive person and the life well lived* (str. 295-324), Washington, American Psychological Association.
20. Hodges, T.D., Clifton, D.O. (2004.). Strengths-based development in practice. U: P.A.
21. Isen, A.M. (2001.). An Influence of Positive Affect on Decision Making in Complex Situations: Theoretical Issues with Practical Implications. *Journal of Consumer Psychology*, 11(2), 75-85
22. James, W. (1902.). *Varieties of religious experience*. 1958 Reprint, New York: Mentor
23. Jelinčić, A. (2008). Kontekst predškolske ustanove. Biserka Petrovič-Sočo: Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje: holistički pristup, Mali profesor, Zagreb, 2007. *Metodika*, 9 (17), 474-477. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/34824>
24. Judge, T. A., Thoresen, C. J., Bono, J. E., Patton, G. K. (2001.), The job satisfaction-job performance relationship: a qualitative and quantitative review, *Psychological Bulletin*, 127: 376-407.

25. Jung, C. (1933.). *Modern man in search of a soul*. New York: Harcourt
26. Kabat-Zinn, J. (1993.). *Mindfulness meditation: Health benefits of an ancient Buddhist practice*. U: D. Goleman i J. Gurin (ur.), *Mind/body medicine* (str. 259-276) New York: Consumer Reports Books
27. Kabat-Zinn, J. (2003). *Mindfulness-based interventions in context: Past, present, and future*. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 144–156.
28. Kitchenham, B., Charters, S. (2007.). *Guidelines for performing Systematic Literature Reviews in Software Engineering*. EBSE 2007-001. Keele University and Durham University Joint Report
29. Linley, P.A., Joseph, S. Harrington, S., Wood, A.M. (2006.). *Positive psychology: Past, present, and (possible) future*. *The Journal of Positive Psychology*, 1, 3-16
30. Lyubomirsky, S., King, L.A., Deiner, E. (2005.). *The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success?* *Psychological Bulletin*, 131 (6), 803-855
31. Maslow, A.H. (1968.). *Toward a psychology of being*. New York: Van Nostrand
32. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću: novi pristupi u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjim vrtićima*. SM Naklada, Zagreb
33. Miljković, D. i Rijavec, M. (2004). *Tri puta do otoka sreće*. IEP Zagreb
34. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2015).
35. Nakamura, J., Csikszentmihalyi, M. (2002). *The concept of flow*. U: C.R. Snyder i S.J. Lopez (ur.), *Handbook of positive psychology*. New York: Oxford University Press.
36. Oishi, S., Diener, E., Suh, E., Lucas, R.E. (1999.). *Values as a moderator in subjective well-being*. *Journal of personality*, 67, 157-184
37. Peterson, C., Seligman, M.E.P. (2004.). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Washington, DC: American Psychological Association/New York: Oxford University Press.
38. Petrović – Sočo, B. (2009). *Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikuluma ranog odgoja*. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu Odsjek za odgajateljski studij.
39. Rathus, S. A. (2000). *Temelji psihologije*. Naklada slap

40. Rijavec, M. (2002.). Pozitivna psihologija – novi pravac u psihologiji. Suvremena psihologija, Vol. 5 No. 1, 2002. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=5394
41. Rijavec, M. i Miljković, D. (2006). Pozitivna psihologija: psihologija čije je vrijeme (ponovno) došlo.
42. Rijavec, M., Miljković, D. i Brdar, I. (2008). Pozitivna psihologija. IEP-D2 Zagreb
43. Ryan, R.M., Huta, V., Deci, E.L. (2006.). Living well: A self-determination theory perspective on eudaimonia. *Journal of Happiness*, www.springerlink.com (objavljeno 29.09.2006.).
44. Ryff, C.D., Singer, B. (2006). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of happiness studies* (www.springerlink.com, objavljeno 05.10.2006.).
45. Ryff, C.D. (1995.). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science*, 4, 99-104
46. Ryff, C.D. (2017.). Eudaimonic well-being, inequality, and health: Recent findings and future directions <http://midus.wisc.edu/findings/pdfs/1666.pdf>
47. Scheier, M., Carver, C. (1992.). Effects of optimism on psychological and physical well-being; Theoretical overview and empirical update. *Cognitive therapy and research*, 16, 201-228
48. Schimmack, U., Diener, E., Oishi, S. (2002). Life satisfaction is a momentary judgment and a stable personality characteristic: The use of chronically accessible and stable sources. *Journal of personality*, 70, 346 – 384.
49. Schwartz, N., Clore, G.L. (1996). Feelings and Phenomenal Experiences. U: E.T. Higgins i A. Kruglanski (ur.), *Social Psychology. A handbook of Basic Principles*. (str. 433 – 465). New York: Guilford Press.
50. Seligman, M. E. P. (1998.). *Learned optimism*. New York: Pocket Books.
51. Seligman, M. E. P. (2005.). *Optimistično dijete: provjereni program za prevenciju i trajnu zaštitu djece od depresije*. Zagreb: IEP – D2
52. Seligman, M. E. P., Csikszentmihalyi, M. (2000.), *Positive Psychology: An Introduction*, *American Psychologist*, 55 (1): 5 - 14. <http://www.ppc.sas.upenn.edu/ppintroarticle.pdf>

53. Seligman, M. E. P., Reivich, K., Jaycox, L. Gillham, J. (1995.), The optimistic child: proven program to safeguard children from depression & build lifelong resilience. New York Houghton Mifflin Company. (Izdanje u RH: (2005.), Optimisti~no dijete. Zagreb, IEP-D2.)
54. Shapiro, S.L., Schwartz, G.E., Santerre, C. (2002). Meditation and positive psychology. U: C.R. Synder i S. Lopez (ur.), Handbook of positive psychology. New York: Oxford University Press.
55. Sheldon, K.M., Fredrickson, B., Rathunde, K., Csikszentmihalyi, M., Haidt, J. (2000.). "Positive Psychology Manifesto" dostupno na www.positivepsychology.org/akumalmanifesto.htm
56. Sheldon, K.M., Kasser, T. (2001). Goals, congruence, and positive well-being: New empirical validation for humanistic ideas. Personality and Social Psychology Bulletin
57. Sheldon, K.M., King, L.K. (2001.). Why positive psychology is necessary. American psychologist, 56, 216-217.
58. Sivanathan, N., Arnold, K. A., Turner, N., Barling, J. (2004.), Leading well: Transformational leadership and well-being. U: P. A. Lineley i J. Stephen (ur.), Positive psychology in practice (str. 241-255), New Jersey, John Wiley & Sons, Inc.
59. Slunjski, E. (2008.). Dječji vrtić – zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja. Spektar Media, Zagreb
60. Slunjski, E., Ljubetić, M., Hodap, P., Malnar, A., Kljenak, T., Zagrajski, M.S., Horvatić, S., Antulić, S. (2012.). Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
61. Snyder, C. R. (2000.), The past and possible futures of hope, Journal of Social and Clinical Psychology
62. Spencer, A.R. (2000.). Temelji psihologije. Prijevod 5. izdanja. Ur. Hrvatskog izdanja Mirjana Krizmanić. Naklada Slap
63. Sternberg, R.J. (2001.). Why school should teach for wisdom: The balance theory of wisdom in educational settings. Educational Psychologist, 36, 4, 227-245
64. Šverko, B., Zarevski, P., Szabo, S., Kljaić, S., Kolega, M., Turudić-Čuljak, T. (2008). Psihologija. Školska knjiga, Zagreb

65. Tatalović Vorkapić, S. i Jelić Puhalo, J. (2016). Povezanost osobina ličnosti, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske djece. *Napredak*, 157 (1-2), 205-220.
66. Tatalović-Vorkapić, S., Lončarić, D. (2013.). Posreduje li profesionalno sagorijevanje učinke osobina ličnosti na zadovoljstvo životom odgojitelja predškolske djece? *Psihologijske teme* 22 (2013), 3, 431-445
67. Tatalović Vorkapić, S. i Lončarić, D. (2014). Validacija hrvatske verzije ljestvice socio-emocionalne dobrobiti i otpornosti predškolske djece. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 50 (2), 102-117
68. Tatalović Vorkapić, S. i Pavlic, K. (2014). Implementacija piramide optimizma u vrtićima. *Školski vjesnik*, 63 (4), 735-751
69. Tatalović Vorkapić, S. i Puž, J. (2018). Značajke socioemocionalne dobrobiti i pozitivnog mišljenja kod darovite djece. *Školski vjesnik*, 67 (1), 94-107
70. Tatalović Vorkapić, S., Skočić Mihić, S. i Josipović, M. (2018). Ličnost i kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju kao prediktori njihovog profesionalnog sagorijevanja. *Socijalna psihijatrija*, 46 (4), 390-405.
71. Tatalović Vorkapić, S., Slaviček, M. i Vlah, N. (2017). Strengths and difficulties in Croatian preschool children: validation of the Strengths and Difficulties Questionnaire. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 53 (Supplement), 231-243.
72. Tatalović-Vorkapić, S., Vujičić, L. (2012.). Do we need Positive Psychology in Croatian kindergartens? The implementation possibilities evaluated by preschool teachers / Early years: An international journal of research and development, 2 (2012),
73. Terman, L. (1939.). The gifted student and his academic environment. *School and Society*, 49, 65-73
74. Turner, N. Barling, J. Zacharatos, A. (2002.). Positive Psychology at Work. U: C.R. Snyder i S.J. Lopez (ur.), *Handbook of Positive Psychology* (str. 715-730). New York: Oxford University Press
75. Warr, P. (1999.). Well-being and the Workplace. U: D. Kahneman, E. Diener i N. Schwartz (ur.), *Well-being: The Foundations of Hedonic Psychology*. New York: Russell Sage Foundation
76. Waterman, A.S. (1993.). Two conceptions of happiness: Contrasts of personal expressiveness (eudaimonia) and hedonic enjoyment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 678-691

77. Waterman, A.S., Schwartz, S.H.J., Conti, R. (2006). The implications of two conceptions of happiness (hedonic enjoyment and eudaimonia) for the understanding of intrinsic motivation. *Journal of happiness studies*, www.springerlink.com (objavljeno 15.12.2006.)
78. Watson, D. (2002.). Positive affectivity. U: C.R.Snyder i S.J. Lopez (ur.), *Handbook of positive psychology* (str.106-119). New York: Oxford University Press.
79. Watson, D., & Naragon, K. (2009). 19 Positive affectivity: the disposition to experience positive emotional states. In *The Oxford handbook of positive psychology* (pp. 207-15). New York, NY: Oxford University Press.
80. Watson, J. (1928.). *Psychological care of infant and child*. New York: Norton